

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

IZVJEŠTAJ
O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI
MINISTARSTVA EKONOMIJE ZA 2012. GODINU

MART 2013. GODINE

I UVODNE NAPOMENE

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva ekonomije i izvještaji o radu organa iz njegove nadležnosti za 2012. godinu urađeni su u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list Crne Gore", broj 05/12) a shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu.

II NADLEŽNOST I ORGANIZACIJA RADA

Shodno članu 15 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list Crne Gore", broj 05/12) Ministarstvo ekonomije vrši poslove uprave koji se odnose na: utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; učešće u pripremi strateških i operativnih dokumenata za korišćenje sredstava pretprijetnih fondova Evropske unije i ostalih međunarodnih izvora finansiranja namijenjenih regionalnom razvoju; stvaranje uslova za održiv i uravnotežen rast i razvoj crnogorske ekonomije i njene konkurentnosti; politiku usmjerenu na podršku razvoju ekonomije i preduzetništva, malih i srednjih preduzeća i zanatstva; tranziciju privrede; strukturno prilagođavanje privrede; iniciranje, utvrđivanje i ocjenjivanje programa transformacije i izvještaja o procjeni vrijednosti preduzeća sa metodologijom procjene i davanje ili uskraćivanje saglasnosti na ovaj proces; praćenje ugovora sa savjetnicima za privatizaciju za potrebe Savjeta za privatizaciju i tenderskih komisija; nove proizvodne i poslovne tehnologije; industrijsku proizvodnju po sljedećim sektorima i podsektorima: proizvodnja električne energije i gasa, eksploatacija ruda i kamena (eksploatacija energetskih sirovina, eksploatacija ostalih sirovina i materijala) i prerađivačka industrija (proizvodnja osnovnih metala i metalnih proizvoda, proizvodnja mašina i uređaja, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, proizvodnja kože i predmeta od kože, prerada drveta i proizvodi od drveta, proizvodnja papira, izdavanje i štampanje, proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa, proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala); energetska politiku; sprovođenje politike i koordinaciju implementacije projekata u oblasti energetske efikasnosti, vršenje stručnih i upravnih poslova iz oblasti energetske efikasnosti, utvrđivanje pravaca i dinamike razvoja energetike; pripremu energetskog bilansa Crne Gore; promet naftnih derivata; sistem koncesija i dodjelu koncesija iz nadležnosti ovog ministarstva; eksploataciju mineralnih i drugih sirovina; geološka istraživanja; istraživanje i proizvodnju ugljovodonika; praćenje stanja i razvoj unutrašnje i spoljne trgovine; pripremu i ažuriranje plana interventnih nabavki; zaštitu potrošača; politiku konkurencije; praćenje, analiziranje i prognoziranje konjunktura tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; sagledavanje robnih tokova i snabdjevenosti tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; međunarodne ekonomske odnose; praćenje uticaja ekonomske politike i relevantne zakonske regulative na ekonomske odnose sa inostranstvom; sistemske i druge podsticajne mjere za unapređenje ekonomskih odnosa sa inostranstvom, a naročito za privlačenje stranih investicija; promociju razvojnih projekata u drugim državama iz nadležnosti ministarstva; povezivanje domaćih poslovnih asocijacija i privrednih subjekata sa ino partnerima, korespondentnim ino udruženjima i potencijalnim investitorima; investicionu politiku; predlaganje mjera i sprovođenje procedura u cilju podsticanja stranih investicija; predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje implementacije međunarodnih ekonomskih, trgovinskih i ugovora o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija; koordinaciju rada mješovitih komiteta i komisija o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji; koordinaciju odnosa sa pojedinim državama u vezi praćenja i unapređenja ekonomske saradnje; režim i kontrolu spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; unapređenje ekonomske saradnje sa dijasporom;

praćenje i predlaganje mjera za liberalizaciju trgovine robama i uslugama koje se odnose na članstvo u međunarodnim privredno-ekonomskim asocijacijama; koordinaciju saradnje sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama i institucijama, naročito sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO), Organizacijom za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), Centralnoevropskim sporazumom o slobodnoj trgovini (CEFTA) i dr, kao i sa drugim multilateralnim inicijativama kroz programe za unapređenje ekonomske saradnje; infrastrukturu kvaliteta (standardizacija, akreditacija, metrologija, sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistem ocjene usaglašenosti, tehnički propisi iz nadležnosti ministarstva); industrijsku svojinu; autorsko i srodna prava; proizvodnju, komercijalno umnožavanje i promet optičkih diskova; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomskog položaja privrednih subjekata iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju u oblastima iz nadležnosti ovog ministarstva; poboljšanje regulatorno-administrativnog okvira, promocijno djelovanje, pripremanje i ostvarivanje planova razvoja, kao i druga pitanja iz oblasti ekonomskog i privrednog razvoja; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost. Organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije je Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća. Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća vrši poslove koji se odnose na: definisanje strategije razvoja malih i srednjih preduzeća, pripremanje i realizaciju programa i projekata za razvoj malih i srednjih preduzeća, koordinaciju programa, mjera i aktivnosti koje se odnose na razvoj malih i srednjih preduzeća; istraživanje uticaja zakonskih i drugih akata na razvoj malih i srednjih preduzeća; pripremanje programa za edukaciju preduzetnika, izradu projekata i staranje o organizovanju regionalnih i lokalnih centara za podršku razvoja malih i srednjih preduzeća, predlaganje i obezbjeđivanje realizacije specijalnih programa za podsticaj razvoja malih i srednjih preduzeća (podsticaj franšizinga, lizinga, tehnoloških parkova, inkubatora, itd.); kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Ministarstvo vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada:

- **Uprave za zaštitu konkurencije,**
- **Zavoda za metrologiju,**
- **Zavoda za intelektualnu svojinu.**

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, koji je Vlada utvrdila na sjednici od 17. oktobra 2009. godine, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- sektor za transformaciju i privatizaciju;
- sektor za energetiku;
- sektor za energetske efikasnost;
- sektor za rudarstvo i geološka istraživanja;
- sektor za industriju i preduzetništvo;
- sektor za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- sektor za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom;
- sektor za razvoj;
- odjeljenje za međunarodnu saradnju i evropske integracije;
- odjeljenje za unutrašnju reviziju;
- kabinet ministra;
- služba za opšte poslove, finansije, ljudske resurse, logističku i tehničku podršku.

PO SEKTORIMA

SEKTOR ZA TRANSFORMACIJU I PRIVATIZACIJU;

I Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2012. godinu

Sektor za transformaciju i privatizaciju je shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2012.godinu pripremio i dostavio ***Izveštaj o programu podsticaja razvoja malog i srednjeg biznisa u pojedinačnim biznis zonama`.***

II Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2012. godinu

Tematski dio

1. Program podsticaja razvoja malog i srednjeg biznisa u pojedinačnim biznis zonama

Vlada Crne Gore je 29. decembra 2011. godine usvojila 'Program podsticaja razvoja biznisa' kojim želi podstaći razvoj mikro i malih proizvodnih preduzeća na infrastrukturno opremljenom zemljištu, povećanje zaposlenosti u manje razvijenim opštinama, kao i aktiviranje kapitala domaćih i inostranih investitora koji bi prepoznali interes za sprovođenje i unapređenje ovog projekta.

Usvojena je Uredba o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica, Sl. list CG br. 11/2012. Uredbom je propisano da subvencije može koristiti poslodavac koji zaposli, između ostalih, i lica u biznis zonama.

Za lica iz ove Uredbe poslodavac ne plaća:

- Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje na zarade (doprinos za penzijsko invalidsko osiguranje, doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za osiguranje od nezaposlenosti, doprinos za Fond rada);
- Porez na dohodak fizičkih lica

Na osnovu člana 9. i člana 45. stav 1. tačka 9. Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl.list RCG“br.42/03...13/06 i „Sl.list CG“br.88/09 i 3/10), te člana 33. stav 1. tačka 9. Statuta opštine Berane („Sl.list RCG“- br. 21/04 i 34/06 i Sl.list CG“ – opštinski propisi br. 6/11), Skupština Opštine Berane, donijela je Odluku o prenosu prava korišćenja pod posebnim uslovima u okviru industrijske zone Rudeš kojom se investitorima zemljište daje na korišćenje za period od deset godina bez naknade. Odlukom se obavezuju potencijalni investitori da na ime korišćenja zemljišta uposle određeni broj radnika, i to:

- za korišćenje zemljišta površine do 2500m² uposli 3-5 radnika,
- za korišćenje zemljišta površine do 5000m² uposli 6-10radnika,
- za korišćenje zemljišta površine do 10.000m² uposli 11-20 radnika.

Biznis zona 'Rudeš' je proglašena otvorenom za ulaganja. U toku su pripreme modela upravljanja i izrada promotivne brošure sa svim relevantnim podacima o zoni.

Na osnovu čl.45 st.1 tač.23 Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl.list RCG“ br.42/03, 28/04, 75/05 i 13/06 i „Sl.list CG“ br.88/09 i 3/10) i čl.31 st.1 tač.52 Statuta opštine Kolašin- Prečišćeni tekst

(„Sl.list CG-opštinski propisi“ br.31/11), Skupština opštine Kolašin, na sjednici održanoj dana 30.03.2012, donijela je Odluku o proglašenju lokaliteta „Bakovići“–biznis zonom otvorenom za ulaganja. Usvojena je i Odluka o olakšicama koja propisuje oslobađanje od poreza na nepokretnosti i prireza porezta na dobit za prvih 8 godina poslovanja u biznis zoni.

U Prijestonici Cetinje je pripremljen program podsticajnih mjera koji će biti usvojen u narednom periodu. Ovaj program će doprinjeti promociji biznis zona i aktiviranju domaćih i stranih investitora da ulažu na području Prijestonice. Podsticaji se odnose na greenfield i brownfield investicije u biznis zonama.

Za investitore koji se odluče za kupovinu zemljišta u biznis zoni predviđeno je da na svakog desetog zaposlenog Prijestonica Cetinje u saradnji sa ZZZCG finansira po jednog pripravnika. Za investitore koji se odluče za zakup zemljišta u biznis zoni predviđen je podsticaj u vidu smanjenja cijene zakupa zemljišta za prvih 5-10 godina poslovanja, u zavisnosti od broja novih radnih mjesta. Cijena za prve godine poslovanja neće biti veća od 2 centa po m², dok narednih godina poslovanja neće biti veća od 5 centi po m².

U zavisnosti od broja novih radnih mjesta pored navedenih olakšica bez obzira da li investitor kupuje zemljište ili ga uzima u zakup imaće olakšice:

- Umanjuje se naknada za komunalno opremanje od 60-100%;
- Umanjuje se porez na nepokretnost u visini od 50-100% za 1-4 prve godine poslovanja;
- Besplatna pomoć pri izradi biznis plana;
- Besplatna pomoć u pripremi dokumentacije.

Priestonica Cetinje je titular zemljišta u biznis zoni čime se otvara dodatna mogućnost za podsticaje u smislu povoljne cijene zemljišta.

Definisana je biznis zona u Podgorici na području nekadašnje Slobodne zone Aerodroma Crne Gore. Zemljište je u cjelosti neizgrađeno pa je samim tim ostavljena mogućnost za izradu novog koncepta zone. Lokacija je atraktivna prije svega zbog blizine aerodroma i željezničke pruge. U toku je rad na izmjenama Prostornog plana ove zone u cilju izrade novog urbanističkog plana. Pokrenuta je inicijativa za što skorijim otvaranjem biznis zone u Podgorici obzirom na veliko interesovanje stranih investitora.

Opština Bijelo Polje ja predložila City Park kao potencijalnu biznis zonu. Pored proizvodnih djelatnosti biznis zona bi uključila i biznis inkubator i logistički centar. U toku je detaljna analiza zone i od strane opštine biće pripremljen program olakšica za ulaganja.

Opština Nikšić je usvojila Odluku o proglašenju zone i Odluku o olakšicama u vidu smanjenja naknada za komunalno opremanje zemljišta, oslobađanja prireza poreza na dobit i smanjenje stope poreza na nepokretnosti.

Investiciono razvojni fond podržava aktivnosti Vlade Crne Gore na implementaciji Projekta razvoja biznis zona u Crnoj Gori kao značajnog generatora razvoja malog i srednjeg preduzetništva i s tim u vezi podsticaja ravnomjernog regionalnog razvoja i povećanja zaposlenosti. Fond je izrazio spremnost da u zavisnosti od daljeg razvoja biznis zona u Crnoj Gori, definiše posebnu kreditnu liniju za investitore koji iskažu spremnost da ulažu u biznis zone.

Usvojena je Odluka o djelatnostima koje se mogu obavljati u biznis zonama (Sl. List Crne Gore br 48/2012).

U okviru biznis zone biće definisano one-stop shop tijelo koje će pratiti dalji proces razvoja. Na ovaj način procedure oko dobijanja dozvola će biti znatno skraćene i investitori će na jednom mjestu dobijati sve relevantne informacije oko započinjanja biznisa.

U cilju realizacije projekta raspisan je tender za otvoreni postupak javne nabavke za izbor najpovoljnije ponude za nabavku usluga izrade fizibiliti studija za 3 biznis zone i podsticaja razvoja novih malih i srednjih proizvodnih preduzeća. Ipak, ovaj tender je obustavljen u decembru 2012., s obzirom na nedostatak sredstava. Međutim, s obzirom da postoji potreba za izradom navedene dokumentacije, postoji mogućnost da se raspiše tender u budućnosti.

2. Promocija investicionih ulaganja

U cilju promocije investicionih ulaganja u Crnoj Gori, pripremljen je update Vodiča za investiciona ulaganja u hard copy i elektronskoj verziji. Vodič sadrži informacije o poslovnom ambijentu, poreskim i administrativnim olakšicama i pravnom okviru u Crnoj Gori. Takođe, u saradnji sa svim resornim ministarstvima prikupljene su sve informacije vezano za projekte iz njihove nadležnosti. Na taj način su detaljno predstavljeni projekti iz oblasti industrije, energetike, rudarstva i geoloških istraživanja, saobraćaja i pomorstva, turizma i medija.

Normativni dio

1. Odluka o djelatnostima koje se mogu obavljati u biznis zonama (Sl. List Crne Gore br 48/2012)

Ministarstvo ekonomije je pripremlilo Odluku o djelatnostima koje se mogu obavljati u biznis zonama, a na osnovu Uredbe o zapošljavanju posebnih kategorija nezaposlenih lica. Odluka je usvojena od strane Vlade Crne Gore i time su jasno definisane djelatnosti kojima se mogu baviti investitori u okviru biznis zona.

2. Komisija za koncesije

Ministarstvo ekonomije u okviru rada Komisije za koncesije radilo na praćenju koncesija iz oblasti energetike, rudarstva i geoloških istraživanja, u toku 2012. godine. Iz oblasti energetike pratile su se koncesije za izgradnju mini hidroelektrana. Iz oblasti rudarstva vršilo se praćenje Ugovora o koncesiji.

3. Privatizacija i transformacija

Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa Savjetom za privatizaciju i kapitalne projekte radilo na nastavku praćenja procesa privatizacije.

U Sektoru za transformaciju i investicije se radilo na praćenju privatizacionih ugovora gdje je jedan od potpisnika bila Vlada Crne Gore, a prije svega za preduzeća 'MMK Standard' AD Nikšić, 'Polimka' AD Berane i '4. Novembar' AD Mojkovac. Sa kompanijom BTI koja je preuzela '4. Novembar' AD Mojkovac u toku su završne aktivnosti na finalizaciji procesa privatizacije.

DP 'Zanatsko' Podgorica se takođe obratilo Ministarstvu ekonomije sa zahtjevom za davanje saglasnosti na transformaciju. U toku su aktivnosti na daljoj transformaciji Društva.

Takođe, Sektor je bio zadužen za obezbjeđivanje dokumentacije iz arhive Agencije za prestrukturiranje privrede i strana ulaganja, koja se prije svega odnosila na transformaciju preduzeća, a u svrhu omogućavanja sadašnjim vlasnicima privatizovanih preduzeća da u skladu sa Zakonom o svojinsko-pravnim odnosima u zakonski regulisanom postupku izvrše upis vlasništva nad zemljištem.

Ministarstvo ekonomije će u okviru svojih nadležnosti, a u saradnji sa Savjetom za privatizaciju i kapitalne projekte nastaviti da radi na praćenju realizacije obaveza iz privatizacionih ugovora, stvaranju uslova za realizaciju tekućih i početak novih privatizacija, projekata zajedničkog ulaganja, izdavanja zemljišta u dugoročni zakup, turističkih valorizacija određenih lokaliteta itd.

III Međunarodne i ostale aktivnosti

Projektom 'Unapređenje konkurentnosti kroz razvoja biznis zona u Crnoj Gori' aplicirano je za grantove koje daje Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške, međutim sredstva za realizaciju projekta nijesu odobrena.

SEKTOR ZA ENERGETIKU

Aktivnosti i rad Sektora za energetiku tokom 2012. godine odvijale su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2012. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o energetici, drugih zakona, Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine, podzakonskih akata i drugih propisa.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2012. godinu

1.1. Tematski dio

U toku 2012. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu:

- Nacrt strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (septembar 2012. godine)
- Energetski bilans Crne Gore za 2013. godinu (27.12.2012. godine).

2. Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu

2.1. Tematski dio

- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Vrbnica;
- Predlog za izmjenu Zaključka Vlade Crne Gore broj 03-12438/3 od 29. decembra 2011. godine, sa sjednice od 22. decembra 2011. godine;
- Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Vrelo” na vodotoku Vrelo s Predlogom odluke i Predlogom ugovora;
- Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Ljeviška rijeka – izvor Morače” na vodotoku bez naziva iz slivnog područja Gornja Morača s Predlogom odluke i Predlogom ugovora;
- Izvještaj Komisije za rangiranje kandidata za člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku;
- Platforma za učešće crnogorske delegacije na sastanku „Dan Crne Gore u Energetskoj zajednici“ i Drugom godišnjem sastanku Centra za globalni dijalog i saradnju u Beču, 16. i 17. maja 2012. godine;

- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine u 2011. godini;
- Informacija o saradnji sa Sekretarijatom Energetske zajednice i Predlog memoranduma o implementacionom partnerstvu između Ministarstva ekonomije, Regulatorne agencije za energetiku i Sekretarijata Energetske zajednice;
- Platforma za učešće crnogorske delegacije koju će predvoditi dr Vladimir Kavarić, ministar ekonomije, na sastanku s komesarom Evropske komisije za energetiku, 19. juna 2012. godine u Briselu;
- Predlog sporazuma o strateškoj saradnji između Vlade Crne Gore i Kanadske Komercijalne korporacije;
- Informacija o saradnji sa kineskom kompanijom China Gezhouba Group International Engineering Co. Ltd. s Predlogom memoranduma o razumijevanju između Vlade Crne Gore i kompanije China Gezhouba Group International Engineering Co. Ltd.;
- Informacija o saradnji sa kineskom kompanijom Sinohydro Corporation Limited, s Predlogom memoranduma o razumijevanju između Vlade Crne Gore i kompanije Sinohydro Corporation Limited;
- Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Rijeka Bradavec” na vodotoku Bradavec s Predlogom odluke i Predlogom ugovora;
- Informacija o realizaciji Projekta izgradnje vjetroelektrane na Možuri s Predlogom aneksa 1 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Možura;
- Informacija o realizaciji Projekta izgradnje vjetroelektrane na Krnovu s Predlogom odluke o izmjeni Odluke o davanju u zakup zemljišta za izgradnju vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo i Predlogom aneksa 1 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo;
- Informacija o solarnim elektranama s Predlogom za davanje saglasnosti za izdavanje u zakup nepokretnosti u svojini Crne Gore, upisane u list nepokretnosti broj 101 KO Zoganje i list nepokretnosti broj 28 KO Briska Gora, Opština Ulcinj;
- Informacija o realizaciji ugovora o koncesiji za istraživanje vodotoka i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama na vodotocima Bistrica i Šekularska s predlozima aneksa ugovora;
- Informacija o Ugovoru o Energetskoj povelji i proceduri za dobijanje članstva, s Predlogom deklaracije;
- Informacija o realizaciji projekata iz oblasti obnovljivih izvora energije.

IV ZNAČAJNI PROJEKTI

1. Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači

Kako do isteka roka za podnošenje ponuda nije dostavljena nijedna ponuda od strane kvalifikovanih ponuđača, Vlada Crne Gore je na sjednici od 10. novembra 2011. godine tenderski postupak davanja koncesije za hidroelektrane na Morači proglasila neuspjelim. Na istoj sjednici Vlada je zadužila Ministarstvo ekonomije da, u saradnji s Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić, u najkraćem roku, pripremi analizu mogućnosti Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić u realizaciji Projekta HE na Morači i predlog da se direktno EPCG dodijeli koncesija za izgradnju, u skladu s Memorandumom o razumijevanju potpisanim između Vlade Crne Gore i A2A S.p.A.

U vezi sa tim, EPCG je 23. januara 2012. godine predstavila Ministarstvu ekonomije Tehničko rješenje za HE na Morači, koje je pripremljeno u septembru 2011. godine za potrebe Tenderskog procesa za izgradnju HE na Morači. EPCG još uvijek nije pripremila analizu svojih mogućnosti u realizaciji Projekta HE na Morači.

U toku 2012. godine vođeni su razgovori sa predstavnicima kineske kompanije Sinohydro Corporation Limited i turske kompanije AYEN AS ENERGY CO. INC. u vezi dostavljanja ponude za izgradnju HE na Morači. Eksperti ovih kompanija su obišli lokacije za izgradnju HE na Morači i dostavljena im je dokumentacija koja je potrebna za pripremu ponude.

2. Projekat izgradnje HE Komarnica

Terenski istražni radovi na lokaciji buduće brane HE Komarnica završeni su krajem 2011. godine. Tokom ove faze istraživanja obavljeno je prikupljanje podataka/podloga neophodnih za izradu projektne dokumentacije na nivou idejnog projekta. Izvršena su istraživanja u oblasti prikupljanja geodetskih, hidroloških i geoloških podloga, što je praćeno izradom odgovarajuće dokumentacije. Završene su geodetske podloge za lokaciju brane i Hidrološki elaborat. Izrada Sinteznog geološkog elaborata ugovorena je sa Energoprojekt-Hidroinženjeringom, Beograd. Izrada ovog elaborata je u toku, a nakon njegovog završetka donijeće se odluka o načinu realizacije Projekta izgradnje HE Komarnica.

Vlada Crne Gore je 19. aprila 2012. godine utvrdila Nacrt detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici i donijela zaključak kojim se ovaj dokument, zajedno sa Nacrtom izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, stavlja na javnu raspravu u trajanju od 30 dana. Javna rasprava je realizovana u periodu od 08.05.2012. do 08.06.2012. godine. U skladu sa komentarima sa javne rasprave, Obrađivač je radio korekcije i dopune Nacrta detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici i Nacrta izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

U toku 2012. godine vođeni su razgovori sa predstavnicima kineske kompanije Sinohydro Corporation Limited i turske kompanije AYEN AS ENERGY CO. INC. u vezi dostavljanja ponude za izgradnju HE Komarnica. Eksperti ovih kompanija su obišli lokacije za izgradnju HE Komarnica i dostavljena im je dokumentacija koja je potrebna za pripremu ponude.

3. Projekat izgradnje malih hidroelektrana

U toku 2012. realizovane su aktivnosti u okviru projekata izgradnje malih hidroelektrana snage do 10 MW koji se realizuju na osnovu 13 ugovora o koncesiji zaključenih u toku 2008. i 2010. godine nakon sprovedenih javnih nadmetanja i 4 ugovora o koncesiji zaključenih na osnovu energetske dozvole za izgradnju malih hidroelektrana snage do 1 MW.

Prema ugovorima o koncesiji zaključenim na osnovu prvog i drugog tendera, predviđena je izgradnja 35 malih hidroelektrana, ukupne instalisane snage oko 98 MW, sa planiranom godišnjom proizvodnjom od oko 305 GWh. Prema idejnim rješenjima i studijama opravdanosti izrađenim od strane koncesionara, vrijednost ukupnih investicija za realizaciju ovih projekata je oko 140 miliona €. U prethodnom periodu je došlo do kašnjenja u realizaciji nekih projekata. Kašnjenje je jednim dijelom uzrokovano propustima koncesionara, a drugim dijelom nedostatkom prostorno-planske dokumentacije i velikim brojem dokumenata koje je potrebno pribaviti u cilju dobijanja građevinske dozvole, kao i dugim rokovima za njihovo izdavanje. Na realizaciju ovih projekata nepovoljno je uticala ekonomska kriza i otežani uslovi za obezbjeđenje finansijskih sredstava.

U skladu sa prihvaćenom dinamikom realizovane su aktivnosti u okviru sljedećih projekata izgradnje malih hidroelektrana:

- na vodotoku Bistrica (građevinska dozvola izdata je 05.06.2012. godine);
- na vodotoku Šekularska (građevinska dozvola izdata je 24.10.2012. godine);
- na vodotoku Crnja (građevinska dozvola izdata je 09.12.2011. godine);
- na vodotoku Komarača (urbanističko-tehnički uslovi izdati su 09.10.2012. godine).

Ocijenjeno je da se mogu stvoriti uslovi za nastavak koncesione djelatnosti zaključivanjem aneksa ugovora za sljedeće vodotoke: Babinopoljska, Bistrica (desna pritoka Lima), Bjelojevička, Trepačka rijeka, Grlja i Zaslapanica.

Za raskid su predložena tri ugovora o koncesiji, i to za vodotoke: Tušina, Murinska rijeka i Vrbnica.

U toku 2012. godine izdate su 3 energetske dozvole za izgradnju malih hidroelektrana snage do 1 MW (mHE "Vrelo", mHE "Ljeviška rijeka – izvor Morače" i mHE "Rijeka Bradavec") i zaključeni ugovori o koncesiji. Urbanističko-tehnički uslovi izdati su za mHE "Raštak" 04.09.2012. godine, a za mHE "Vrelo" urbanističko-tehnički uslovi su izdati 27.07.2012. godine, a građevinska dozvola 25.10.2012. godine.

4. Projekat izgradnje vjetroelektrana

U oblasti korišćenja energije vjetra za proizvodnju električne energije u toku je realizacija dva projekta, i to: Projekat izgradnje VE Krnovo i Projekat izgradnje VE Možura. Ugovori o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrana na lokalitetima Krnovo i Možura zaključeni su 2010. godine. Zbog raznih okolnosti (izmjene mjesta priključenja VE Možura i VE Krnovo na elektroenergetski sistem, povećanje instalisane snage VE Krnovo za 22 MW, izmjena zemljišta potrebnog za izgradnju VE Krnovo i planirane pozicije vjetrogeneratora i tipa vjetrogeneratora za VE Krnovo), ukazala se potreba da se izmijene i dopune urbanističko-tehnički uslovi za ove projekte koji su ranije izdati od strane ministarstva nadležnog za poslove uređenja prostora. U skladu sa tim pripremljeni su i potpisani aneksi ugovora za oba projekta, koje je Vlada prihvatila na sjednici od 4. oktobra 2012. godine.

Elektroenergetska saglasnost za priključenje VE Krnovo ukupne instalisane snage 72 MW izdata je od strane CGES-a u avgustu 2012. godine. Zbog odobrenog povećanja instalisane snage VE Krnovo i izmijenjenog mjesta priključenja na elektroenergetski sistem, investitor je pripremio i dostavio Ministarstvu održivog razvoja i turizma dokumentaciju potrebnu za izdavanje inoviranih urbanističko-tehničkih uslova. Nakon napuštanja konzorcijuma od strane kompanije „Mitsubishi Heavy Industries“, novi lider konzorcijuma je postala francuska kompanija „Akuo Energy“. Povodom predloženih izmjena zemljišta koje se daje u zakup u odnosu na Ugovorom definisano pripremljen je Predlog odluke o izmjeni Odluke o davanju u zakup zemljišta za izgradnju vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo, koju je Vlada donijela na sjednici od 4. oktobra 2012. godine. Na sjednici od 15. novembra 2012. godine Vlada je donijela Odluku o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju nepokretnosti za izgradnju VE Krnovo na teritoriji opština Nikšić, Šavnik i Plužine. U skladu sa Odlukom o proglašenju javnog interesa, Uprava za nekretnine, PJ Nikšić, Šavnik i Plužine su izvršile cjelokupnu procjenu vrijednosti nepokretnosti koja se ekspropriuje. Investitor je pripremio tehničku dokumentaciju za izdavanje građevinske dozvole i nakon sprovedenog postupka eksproprijacije stvoriće se uslovi za izdavanje iste. Aktivnosti na realizaciji ovog projekta odvijaju se planiranom dinamikom.

Elektroenergetska saglasnost za priključenje VE Možura instalisane snage do 46 MW izdata je od strane CGES-a u julu 2012. godine. U toku 2011. i 2012. godine donesena su rješenja o parcelaciji državnog zemljišta koje je potrebno i u skladu sa Ugovorom i Odlukom Vlade Crne Gore određeno za izgradnju VE Možura. Investitor kasni u realizaciji ugovorenih obaveza za izgradnju VE Možura.

5. Projekat izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla jednosmjerne struje između elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije

Nakon donošenja Detaljnog prostornog plana za projekat u 2011. godini, tokom 2012. godine nastavljene su dalje aktivnosti na na projektu povezivanja elektro-energetskih sistema Crne Gore i Italije. Ove aktivnosti se odnose na izdavanje urbanističko tehničkih uslova za objekte koji su predloženi projektom, pripremu elaborata eksproprijacije nepokretnosti, uspostavljanje javnog interesa, nabavku dijela opreme za dalekovod i trafostanicu od strane CGES-a, pripremu dokumentacije za izvođenje projekta, kao i eksproprijaciju za potrebe realizacije projekta.

Paralelno sa navedenim, Crnogorski elektroprenosni sistem AD Podgorica je preduzeo aktivnosti na obezbjeđivanju kreditnih sredstava potrebnih za izgradnju trafostanice 400/110kV

Lastva sa priključnim dalekovodima i dalekovoda 400 kV Lastva – Pljevlja i infrastruktura prema Srbiji i/ili BiH.

SEKTOR ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2012. godinu

1.2 Tematski dio

U toku 2012. godine realizovane su sve obaveze utvrđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu:

- Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana energetske efikasnosti u 2011. godini,
- Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti organa državne uprave za 2013. godini.

1.2 Normativni dio

U normativnom dijelu, Programa rada Vlade CG za 2012. godinu, u IV kvartalu, bilo je predviđeno donošenje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetske efikasnosti.

SEE je, na osnovu sprovedene analize Zakona o energetske efikasnosti, uglavnom identifikovao sporne odredbe na kojim treba izvršiti intervencije, prevashodno u smislu obezbjeđenja podrške za implementaciju pripadajućih podzakonskih akata, kao i novijih direktiva u oblasti EE. U toku izrade podzakonskih akata nametnula se potreba za poboljšanjem pravne forme određenog broja odredbi Zakona, kako bi se obezbijedila adekvatna pravna osnova za primjenu pripadajućih podzakonskih akata. Kako posao na izradi podzakonskih akata nije u potpunosti okončan u 2012. godini, to je odlučeno da se izmjene i dopune Zakona o EE odlože za II kvartal 2013. godine.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu.

2.1 Tematski dio

Veći dio aktivnosti Sektora za energetske efikasnost (SEE) definisan je u Akcionom planu energetske efikasnosti za period 2010.-2012. godine (APEE).

U 2012. godini, u cilju obezbjeđenja uslova za adekvatno praćenje realizacije APEE za period 2010– 2012. godine, u okviru regionalnog GIZ ORF regionalnog projekta, nastavljene su aktivnosti na jačanju kapaciteta SEE za monitoring i verifikaciju ušteda energije.

Vlada Crne Gore je zaključkom usvojila Operativni plan energetske efikasnosti organa državne uprave za 2013. godinu (obaveza iz Zakona o energetske efikasnosti), kojim se utvrđuju mjere koje će se sprovođiti u objektima u kojima organi državne uprave obavljaju funkcije, dinamika planiranih aktivnosti, kao i sredstva potrebna za sprovođenje mjera.

SEE je radio na ažuriranju Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine koji se odnosi na problematiku energetske efikasnosti, kao i ažuriranju Akcionog plana implementacije Nacionalne strategije održivog razvoja, i to prvenstveno u oblastima koje se tiču životne sredine i ekonomskog razvoja, odnosno Akcionog plana zaštite potrošača.

Za razvoj regulatornog okvira i smernica za ugradnju komponente energetske efikasnosti u prostorno-plansku dokumentaciju (u okviru LAMP projekta za čiju realizaciju je zaduženo Ministarstvo održivog razvoja i turizma), SEE je aktivno učestvovao na pripremi međunarodnog tendera za izbor konsultanta, praćenju sprovedenih aktivnosti i analizi pripremljenih dokumenata.

SEE je aktivno učestvovao u pripremi i davanju mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih propisa koje su pripremali drugi organi, i takođe radio na realizaciji mjera i aktivnosti za povećanje energetske efikasnosti na nivou države, kao i koordinaciju i praćenju mjera koje se provode na lokalnom nivou - predlagao projekte i sprovodio procedure za pripremu tendera i vršenje finansijske evaluacije projekata koji će se finansirati iz Fonda za energetske efikasnost i učestvovao u pripremi i sprovođenju procedura za energetske efikasne javne nabavke.

2.2 Normativni dio

U cilju uspostavljanja osnovnog pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje, kao i harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Zakona o energetskej efikasnosti, u toku 2012. godine donijelo sljedeća podzakonska akta:

- Pravilnik o graničnoj vrijednosti potrošnje energije za određivanje velikog potrošača, sadržaju plana za poboljšanje energetske efikasnosti i izvještaja o sprovođenju plana (Sl. list Crne Gore, br. 10/2012);
- Pravilnik o informacionom sistemu potrošnje energije i načinu dostavljanja podataka o godišnjoj potrošnji energije (Sl. list Crne Gore, br. 6/2012);
- Uputstvo o mjerama energetske efikasnosti i smjernicama za njihovo sprovođenje (Sl. list Crne Gore, br. 51/2012-35)

Takođe su pripremljeni nacrti sljedećih podzakonskih akata, koji se nalaze u proceduri usvajanja:

- Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske efikasnosti zgrada;
- Pravilnik o sertifikovanju energetske karakteristika zgrada;
- Pravilnik o metodologiji energetske pregleda zgrada;
- Pravilnik redovnim energetske pregledima sistema za klimatizaciju i grijanje;
- Pravilnik o programu obuke za energetske preglede, sadržaju zahtjeva za izdavanje ovlaštenja i registra ovlašćenih lica.

Osim toga SEE je radio na izradi sljedećih pravilnika, a koji nijesu finalizovani:

- Pravilnik o energetske označavanju uređaja u domaćinstvu;
- Pravilnik o eko dizajnu proizvoda koji koriste energiju;
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javnih nabavki roba i usluga.

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

Tokom 2011. godine pripreman je Projektni zadatak za EU IPA 2011. godine u saradnji sa Sektorom energetike pod nazivom „Održiva upotreba energije“, sa ciljem uvođenja mjera energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja. Projekat je odobren od strane EU i 2012. godine objavljen je tender za izbora konsultanta koji će biti odgovoran realizaciju projekta.

Predstavnici SEE su aktivno učestvovali u radu radne grupe za EE u okviru Energetske zajednice (EnC), kao i grupe u okviru projekta Strategije razvoja dunavskog regiona.

Po pitanju pilot projekata u javnom sektoru, posebno je značajan projekat „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“, čiji je cilj povećanje energetske efikasnosti u zgradama javnog sektora. Realizacija ovog projekta je počela u decembru 2008. godine. U okviru Projekta sprovode se mjere energetske efikasnosti kod 9 obrazovnih i 6 zdravstvenih ustanova. Finansiranje Projekta obezbijeđeno je iz kredita Svjetske banke u iznosu od 6,5 miliona €. Projekat se implementira u koordinaciji Ministarstva ekonomije i Ministarstva zdravlja i Ministarstva prosvjete i sporta. Planirano trajanje projekta je do juna 2013. godine. Tokom 2012. godine, energetske je rehabilitovano 5 školskih objekata i započeti su radovi na rekonstrukciji 3 zdravstvena objekta. Tender za dodjelu ugovora za izvođenje građevinsko-zanatskih radova na rekonstrukciji objekta Instituta za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore raspisan je u oktobru 2012. godine. U decembru 2012. godine potpisan je Ugovor za izvođenje građevinsko-zanatskih radova na rekonstrukciji objekata II faze Novog studentskog doma i studentskog restorana u Podgorici. Takođe je raspisan tender za dodjelu ugovora za montažu energetske efikasne svjetiljke u glavnoj zgradi Kliničkog centra.

Januara 2012. godine otpočeo je projekat „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ (EPPB), koji se finansira iz sredstava Njemačke razvojne banke (KfW) u iznosu od 13 miliona eura, od čega su 1.5 milion eura bespovratna novčana sredstva). Planirano je da Program traje

do juna 2014. godine. Kroz projekat će biti finansirana primjena mjera energetske efikasnosti u objektima u nadležnosti Ministarstva prosvjete i sporta. Ovim projektom predviđena je energetska sanacija oko 30 obrazovnih objekata. U toku 2012. godine:

- izvršena je evaluacija 40 objekata sa aspekta mogućnosti primjene mjera energetske efikasnosti, kako bi se izvršio odabir 30 objekata koji će biti razmatrani u okviru projekta EEPB;
- izvršeno je snimanje postojećeg stanja 25 objekata i priprema podloga za vršenje detaljnih energetske preglede i izradu projekta;
- obavljani su detaljni energetski pregledi za 20 objekata;
- urađena je projektna dokumentacija za 10 objekata;
- pripremljena je tenderska dokumentacija za 5 objekata i raspisan tender za izvođenje radova.

Ministarstvo ekonomije Crne Gore u saradnji sa partnerima - Programom zaštite životne sredine pri Ujedinjenim nacijama (UNEP) i italijanskim Ministarstvom životne sredine, kopna i mora (IMELS) u julu 2011. godine otpočelo je projekat MONTESOL, koji ima za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje kredita za domaćinstva za ugradnju solarnih kolektora. Za potrebe MONTESOL projekta predviđena su sredstva u visini od 1 milion USD, koja su predviđena za implementaciju i subvencioniranje kamatne stope kod komercijalnih banaka. U 2012. godini, u okviru projekta je realizovan novi tender sa ciljem proširenja liste kvalifikovanih distributeri/instalatera sistema, u okviru kojega je 13 kompanija steklo uslov da postanu "kvalifikovani distributeri/instalateri" na ovom projektu. Poboljšan je kreditni mehanizam na način da je maksimalni iznos kredita povećan na iznos od 5000 eura i uveden je fleksibilan period otplate do 7 godina. U sklopu kontinuiranih promotivnih aktivnosti, izrađen je i edukativni TV spot sa ciljem bolje promocije projekta i podizanja svijesti građana. Planirano trajanje projekta je do septembra 2013.

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja i jedinicama lokalne samouprave (Berane, Kolašin, Mojkovac, Plav, Bijelo Polje, Rožaje i Danilovgrad) nastavilo je realizaciju projekta „Solarni katuni“ koji ima za cilj da se na objektima koji se nalaze na katunima, koji nisu povezani na električnu mrežu, postave solarni sistemi za proizvodnju električne energije. Za potrebe ovog projekta u 2012. godini obezbijeđena su sredstva u iznosu 84.400,00 € (80% iz budžeta, 20% učešće korisnika) i izabrana je izvođačka kompanija.

U 2012. godini Vlada Kraljevine Norveške je odobrila sredstva u iznosu 546,061.00 € za realizaciju projekta „Implementacija preporuka regionalne Studije o energetske efikasnosti zgrada u Crnoj Gori“. Cilj projekta je unapređenje implementacije zakonskih obaveza u oblasti energetske efikasnosti zgrada kroz: razvoj nacionalnog softvera za energetske preglede i sertifikovanje energetske karakteristika zgrada i uspostavljanje inventara zgrada u Crnoj Gori. U 2012. godini je započeta priprema tenderske dokumentacije za izbor konsultanta koji će biti odgovoran za realizaciju projekta.

U toku 2012. godine, velika pažnja posvećena je podizanju javne svijesti o značaju i efektima primjene mjera energetske efikasnosti, te je nastavljena kontinuirana i sveobuhvatna javna kampanja. U tom smislu održano je više javnih i stručnih manifestacija i pripremljen različit promotivni materijal namijenjen široj javnosti, kao i pojedinim ciljnim grupama (ministarstva, lokalne samouprave, donatori, strukovna udruženja, i dr.). Osim toga, putem javnih medija (dnevne novine, TV, radio, internet i sl.) plasiran je relativno veći obim promotivnog materijala u različitim oblicima (brošure, TV spotovi, reklame, članci, promotivne izložbe i dr.).

Posebno je važno pomenuti sledeće inicijative:

- Petog marta 2012. godine, okončana je promotivna akcija podjele štednih sijalica i brošura sa savjetima za domaćinstva namijenjena građanima. Promotivna akcija je održana u svim crnogorskim opštinama, tokom koje je podijeljeno oko 7000 štednih sijalica;

- Nastavljen je projekat „Energetska turneja“, sa ciljem upoznavanja učenika završnih razreda osnovne škole sa temom energetske efikasnosti i širenja njihovog znanja iz oblasti klimatskih promjena i obnovljivih izvora energije;
- U okviru GIZ-ASE projekta otvorene su 4 nove info-kancelarije za energetske efikasnost u Bijelom Polju, Žabljaku, Plavu i Rožajama.

Osim navedenog, u organizaciji SEE ili u organizaciji drugih relevantnih subjekata (NVO, tehnički fakulteti, specijalizovane kompanije i dr.), održano je više stručnih skupova na kojima su promovisani principi energetske efikasnosti, kao i tehnologije i znanja u ovoj oblasti. Zapažene su duže javne manifestacije (radionice, prezentacije i sl.) na kojima je dijelom realizovan koncept transfera znanja, ali koji po svojoj suštini imaju više karakter podizanja javne svijesti.

SEKTOR ZA RUDARSTVO I GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2012. godinu

1.3 Tematski dio

Programom rada Vlade za 2012. godinu u tematskom dijelu je bilo predviđeno donošenje Plana eksploatacije mineralnih sirovina. Navedeni Plan nije donešen.

1.4 Normativni dio

Programom rada Vlade za 2012. godinu u normativnom dijelu nije bilo predviđenih obaveza za oblast rudarstva i geoloških istraživanja

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu.

2.1 Tematski dio

- U toku 2012.godine glavna aktivnost Sektora za rudarstvo i geološka istraživanja se odnosila na pripremu Javnog poziva za dostavljanje ponuda za dodjelu ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore. S tim u vezi, Sektor je pripremio svu neophodnu tendersku dokumentaciju potrebnu za objavljivanje predmetnog Javnog poziva. Javni poziv sa tenderskom dokumentacijom je shodno Zakonu o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika („Sl.list CG, broj 41/10) početkom 2013. godine dostavljen Vladi Crne Gore na razmatranje i davanje saglasnosti. Aktivnosti na objavljivanju Javnog poziva i sprovođenju tenderskog postupka se nastavljaju u toku 2013.godine.
- Sektor je u 2012.godini putem donacije Vlade Kraljevine Norveške obezbijedio novčanu pomoć (grant) za program “Podrška upravljanju naftnim resursima“ u iznosu do 2.900.000,00 NOK (cca 388.000 eur). Novčana pomoć je namijenjena za realizaciju 3 projekta, i to: Izrada strateške procjene uticaja na životnu sredinu za program istraživanja i proizvodnje nafte i gasa u podmorju Crne Gore, Definisane zakonodavnog okvira za specijalni porez za upstream industriju, Nabavka i implementacija softvera za bazu podataka o ugljovodonicima. U skladu sa odobrenim grantom, Sektor je u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama („Sl. list CG”, broj 42/11) raspisao Javni poziv za nabavku usluga implementacije softverske platforme za bazu podataka o ugljovodonicima, koji je uspješno zaključen u toku prvog kvartala 2013. godine. Aktivnosti na realizaciji ostala dva projekta definisana odobrenim grantom se nastavljaju u 2013.godini
- Dalje, shodno Zakonu o javnim nabavkama u martu 2012.godine, nakon sprovedenog tenderskog postupka, zaključen je Ugovor za oprobavanje, određivanje količine i kvaliteta rude crvenog boksita iz rejonu Nikšićke Župe.
- Sektor, odnosno Ministarstvo je u 2012.godini raspisao jedan Javni poziv za investitore zainteresovane za dodjelu koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena sa lokaliteta „Kameno more“, opština

Kotor Postupak je uspješno okončan i materijal je dostavljen Vladi Crne Gore na dalje postupanje i odlučivanje.

- U toku 2012.godine raskinuto je 7 ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina, zbog neispunjavanja ugovornih obaveza od strane koncesionara.
- Zaključena su dva aneksa ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina
- Predstavnik Sektora je na nivou Ministarstva učestvovao u radu Medjudržavne komisije za Jonsko Jadranski gasovod, za koji je od strane WBIF/IPF-u (Western Balkan Investment Framework/Investments Projects Facility). U okviru ovog projekta odobrena je i ujedno odpočeta izrada Studije izvodljivosti, procjene uticaja na životnu sredinu i socijalno okruženje za Jadransko jonski gasovod.
- Utvrđen je program geoloških istraživanja od značaja za Crnu Goru za 2012. godinu, koji se realizuje od strane JU Zavod za geološka istraživanja
- Shodno Zakonu o rudarstvu ("Sl.list CG", broj 65/08) izdate su 3 licence za izvođenje rudarskih radova
- Vršena ovjera izdatih rudarskih licenci i licenci za vršenje poslova geoloških istraživanja i izradu projekata i elaborata o izvršenim geološkim istraživanjima, u skladu sa zakonskom procedurom;
- U toku 2012. godine izvršen je obračun koncesionih naknada po osnovu zaključenih 23 ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2011. godinu,
- Praćene realizacije ugovora o koncesijama i izrada izvještaja o istim
- Organizovana revizija i izdavana odobrenja za izvođenje radova po rudarskim projektima;
- Organizovani tehnički pregledi izgrađenih rudarskih objekata i postrojenja i izdavana odobrenja za upotrebu istih objekata;
- Izdato je 38 odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja, i to:
 - 32 odobrenja za vršenje geotehničkih istraživanja tla za potrebe izgradnje objekata;
 - 4 odobrenja za geološka istraživanja mineralnih sirovina
 - 2 odobrenja za vršenje hidrogeoloških istraživanja
- Vršena je revizija i ovjera Elaborata o kategorizaciji, klasifikaciji i proračunu rezervi mineralnih sirovina
- Predstavnici Sektora su na nivou Ministarstva otpočeli rad na Projektu održivog upravljanja agregatima u jugoistočnoj Evropi (Sustainable Aggregates Planning in South East Europe) koji se odvija u okviru South East Europe programa.
- Tokom cijele kalendarske godine davana su stručna uputstva, mišljenja i tumačenja drugim organima državne uprave, lokalnoj samoupravi, koncesionarima, zainteresovanim investitorima i strankama iz oblasti detaljnih geoloških istraživanja, rudarstva, istraživanja i proizvodnje ugljovodonika i koncesija.

NORMATIVNI DIO:

- Vlada Crne Gore je na predlog Ministarstva ekonomije donijela Odluku o određivanju blokova za dodjelu ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore
- Pripremana je podzakonska regulativa za Zakon o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl.list CG", broj 41/10)

SEKTOR ZA INDUSTRIJU I PREDUZETNIŠTVO

1. Realizacija aktivnosti iz Programa Vlade CG za 2012. godinu:

1.1. Tematski dio

Politika razvoja malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori sprovodi se u skladu sa strateškim ciljevima i mjerama definisanim **Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015.** (usvojena 13.01.2011.).

Sprovođenje Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015., po zaključku Vlade Crne Gore, **koordinira**, i iz svojih nadležnosti realizuje Direkcija za razvoja MSP. Takođe Direkcija je koordinator realizacije ativnosti i mjera:

- **Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015.** (usvojena 30. 06. 2011.)
- **Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2008-2013.** (usvojena 31. 07. 2008.godine)

Osim toga, urađeni su i Akcioni planovi i usvojeni Izvještaji o realizaciji Akcionih planova za 3 pomenute Strategije.

Direkcija za razvoj MSP kontinuirano radi na jačanju promocije evropskih vrijednosti u razvoju politike MSP i preduzetništva, kao koordinator sprovođenja principa **Akta o malim preduzećima- Small Business act – SBA** kao najvećeg pravnog akta EU u oblasti MSP.

1.2. Normativni dio

U 2012. godini nije bilo aktivnosti Sektora za industriju i preduzetništvo u ovom dijelu.

2. Realizacija aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu

2.1. Tematski dio

Imovina **Željezare Nikšić** je prodana na trećem javnom oglasu kroz postupak javnog nadmetanja 30.04.2012. godine turskoj kompaniji Toščelik koja je ponudila najvišu kupoprodajnu cijenu u visini od 15.100.000,00 eura i ispunila sve uslove iz oglasa.

Novi vlasnik Toščelik je najavio Investicioni program kojim planira da u narednih 5 godina uloži 35 miliona eura, poveća postojeće kapacitete i poveća proizvodnju do nivoa od 400.000 t godišnje, što je moguće postići maksimalnim iskorišćenjem kapaciteta nove elektrolučne peći koja je instalirana 2010. godine. Paralelno sa tim priprema se sistematizacija koja će pratiti razvoj kompanije i na osnovu koje će se vršiti zapošljavanje.

2.2. Normativni dio

U 2010. godini započete su aktivnosti na osnivanju Zanatsko-preduzetničke komore CG kao jedne od obaveza iz Zakona o zanatstvu i ista je osnovana 19.11.2012. godine. Ministarstvo ekonomije je u skladu sa Zakonom vodilo Registar lica koja se bave zanatskom djelatnošću do osnivanja Komore 25.01.2013. godine kada je izvršena primopredaja Registra sa pratećom dokumentacijom.

U skladu sa Zakonom o stečaju, pripremljen je Pravilnik o bližim osnovama i mjerilima za određivanje visine naknade stvarnih troškova i nagrade za rad stečajnog upravnika.

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

U sklopu aktivnosti kojima je koordiniralo Ministarstvo ekonomije, na osnovu obaveza utvrđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, u nadležnosti rukovodnih timova sektora industrije i preduzetništva pripremljeni su potrebni materijali za podgrupe **3** – Pravo osnivanja preduzeća i pružanje usluga, **6** – Privredna društva i **20** – Industrijska i preduzetnička politika. Takođe je nastavljeno i sa aktivnostima i redovnim godišnjim sastancima Pododbora CG i EK i to

Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima kao i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije.

U sklopu nadležnosti Ministarstva ekonomije, u toku 2012. godine formirane su Radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore EU za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 6 – Privredno pravo i pregovaračko poglavlje 20 - Preduzetništvo i industrijska politika. Održavanjem sastanaka sa predstavnicima EK, putem eksplanatornog i bilateralnog analitičkog pregleda pravne tekovine za pomenuta pregovaračka poglavlja, završena je faza analitičkog pregleda usklađenosti, nakon čega slijedi izrada izvještaja o skriningu, kao osnova za dalji tok pregovora. U narednom periodu se očekuje intenziviranje rada na pregovaračkim poglavljima i svim planiranim aktivnostima.

U 2010. godini je započeta realizacija IPA projekta 2008 – **Tehnička podrška za unaprjeđenje poslovnog ambijenta za razvoj malih i ruralnih preduzeća** (BESRE Projekat) čije su aktivnosti nastavljene i tokom 2011. i 2012. godine. U okviru prve komponente ovog Projekta u pogledu industrijske politike u junu 2011. godine je urađen dokument „Osnovne smjernice za izradu strategije razvoja prerađivačke industrije CG sa pregledom postojećih planskih i strateških dokumenata“. Na bazi ovog dokumenta započete su aktivnosti na izradi dokumenta „Strategija razvoja prerađivačke industrije“ čiji je završetak planiran za treći kvartal 2013. godine.

Učešće u aktivnostima i sastancima redovnih godišnjih sastanaka Pododbora CG i EK, i to Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se tiče Industrijske i preduzetničke politike i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na Privredno pravo i Pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga.

Kontinuirano praćenje stanja i kretanja privrednih subjekata sektora prerađivačke industrije u oblastima: proizvodnja osnovnih metala, proizvodnja metalnih proizvoda, mašina i uređaja i ostalih proizvoda od metala, namjenska industrija, drvna industrija, proizvodnja papira, izdavačka i štamparska djelatnost, proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda, prerada kaučuka i plastičnih masa, proizvodnja ostalih nemetalnih minerala, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, prerada kože, proizvodnja predmeta od kože. Takođe su pripremljeni predlozi mjera ekonomske politike i analiziran njihov uticaj na ekonomski položaj i uslove privređivanja u ovim oblastima, kao i davanje mišljenja u pogledu mjera koje se predlažu za uslove privređivanja pojedinih grana ili privrednih društava u ovim oblastima.

SEKTOR ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJU

Aktivnosti i rad Sektora za unutrašnje tržište i konkurenciju tokom 2012. godine odvijale su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore i utvrđenim nadležnostima.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2012. godinu

1.1. Tematski dio

- U toku 2012. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu:
- Drugi Godišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača, za period jul 2011- jun 2012 godine.
- Treći Nacionalni program zaštite potrošača za period jul 2012– jun 2015 god., sa Akcionim planom za period jul 2012– jun 2013 god.

1.2. Normativni dio

U normativnom dijelu, od obaveza koje su bile utvrđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu, realizovano je sljedeće:

- Predlog zakona o zaštiti konkurencije
- Predlog zakona o potrošačkim kreditima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna
- Predlog zakona o potvrđivanju Ničanskog sporazuma o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga radi registrovanja žigova od 15. juna 1957. godine, revidiranog u Stokholmu 14. jula 1967. godine i Ženevi 13. maja 1977. godine, sa izmjenom od 28. septembra 1979. godine
- Uredbu o načinu priznavanja isprava i znakova usaglašenosti (Sl. List CG br. 55/12)
- Uredba o obliku, sadržaju i izgledu znaka usaglašenosti (Sl. List CG br. 55/12)
- Predlog Uredbe o notifikaciji standarda, tehničkih propisa i usluga informatičkog društva

2. Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu

2.1. Tematski dio

- Plan interventnih nabavki u uslovima ozbiljnih poremećaja

2.1 Normativni dio

U toku 2012. godine realizovane su i pojedine aktivnosti u dijelu legislative koje nijesu bile predviđene programom rada Vlade Crne Gore za 2012. godinu i to:

- Uredba o prestanku primjene Uredbe o evidenciji autorskih djela i predmeta srodnih prava ("Sl.list CG", br. 30/12)
- Uredba o prestanku primjene Uredbe o postupku za priznanje prava na dizajn ("Sl.list CG", br. 12/12)
- Pravilnik o postupku za priznanje, promjenama i obnovi važenja industrijskog dizajna ("Sl.list CG", br. 12/12)
- Pravilnik o deponovanju i evidenciji autorskih djela i predmeta srodnih prava ("Sl.list CG", br. 30/12)
- Pravilnik o evidenciji nabavke i prodaje robe i pružanju trgovinskih usluga ("Sl.list CG", br. 34/12)
- Pravilnik o bližem sadržaju obavještenja o proizvodu koji predstavlja rizik („Sl.list CG“, br.6/2013)
- Predlog pravilnika o sadržaju i načinu vođenja registra tehničkih propisa, tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, inostranih isprava i znakova usaglašenosti
- Predlog pravilnika o načinu prijavljivanja imenovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

U toku 2012. godine predstavnici Sektora za unutrašnje tržište i konkurenciju dali su svoj aktivan doprinos u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji kroz članstvo u radnim grupama za pripremu pregovora o pristupanju i učešće i prezentacije na skrinninzima iz oblasti konkurencije. Aktivno se radilo na realizaciji obaveza iz SSP-a koje se odnose na: politiku konkurencije, slobodno kretanje roba, politiku intelektualne i industrijske svojine, zaštitu potrošača.

Predstavnici Sektora aktivno su učestvovali u radu Komisije za praćenje realizacije NPZP 2010-2012, pružali podršku realizaciji drugog godišnjeg Izveštaja o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača za period jul 2011 – jun 2012., i realizaciji trećeg Nacionalnog programa zaštite potrošača (2012-2015), s godišnjim Akcionim planom za njegovu realizaciju (2012-2013).

Završena je realizacija EU projekta (IPA 2009) „Pristupanje unutrašnjem tržištu“, koji je otpočeo u junu 2010. godine. Projekat je sadržao tri glavne komponente, od kojih se jedna odnosi na

zaštitu potrošača i tržišni nadzor, a druge dvije na zaštiti konkurencije i državnu pomoć, i prava intelektualne svojine.

Osim navedenog uz podršku EU projekta (IPA 2010) "Zaštita potrošača i tržišni nadzor", (NVO EKOM i NVO CEZAP) organizovali su javne rasprave o Nacrtu zakona o zaštiti potrošača i Nacrtu zakona o potrošačkim kreditima.

Predstavnici sektora su aktivno učestvovali u radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor Vlade CG, Odbora za kvalitet Privredne Komore Crne Gore, radu radnih grupa za donošenje vertikalnog tehničkog zakonodavstva (tehničkih propisa) iz djelokruga Ministarstva ekonomije ali i drugih ministarstava (Ministarstvo za informatičko društvo, Ministarstvo pomorstva i saobraćaja, Ministarstvo zdravlja). Pružena je podrška daljem razvoju institucija infrastrukture kvaliteta Instituta za standardizaciju, Zavoda za metrologiju i Akreditacionog tijela Crne Gore.

Nastavljeno je aktivno učestvovanje u regionalnom projektu IPA 2011 Jačanje infrastrukture kvaliteta na Zapadnom Balkanu i Turskoj i učešće u radu Podkomiteta za netarifne barijere u trgovini CEFTA.

4. Izvršavanje zakona i drugih propisa

U skladu sa članom 6, stav 3 Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti (Sl. list CG, br. 53/11) Sektor za unutrašnje tržište i konkurenciju učestvovao je u pripremi i davanju mišljenja na nacрте i predloge 15 zakona i drugih propisa koje pripremaju drugi organi.

Tokom 2012. godine Sektor za unutrašnje tržište i konkurenciju primio je 15 žalbi na odluke tržišnih inspektora. Drugostepeni organ je odbio 6 žalbi, odbacio 2 žalbe, a 7 žalbi je usvojeno.

Na zahtjev zainteresovanih strana davana su tumačenja odredbi pojedinih zakona spada u iz nadležnosti ovog Sektora.

SEKTOR ZA MULTILATERALNU I REGIONALNU TRGOVINSKU SARADNJU I EKONOMSKE ODNOSI SA INOSTRANSTVOM

1. Tematski dio

Shodno Zakonu o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene („Sl. list CG“ br.80/08), usvojen je godišnji Izvještaj o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene za 2011.godinu.

2. Normativni dio

Shodno odredbama Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene, usvojena je Odluka o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme („Sl. list CG“ br.52/12).

Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade CG za 2012. godinu

1. Tematski dio

Tokom 2012. godine potpisani su:

- Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija, 14. marta 2012. godine u Ankari;
- Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Ujedinjenih Arapskih Emirata o podsticanju i uzajamnoj zaštiti investicija, 26. marta 2012. godine u Abu Dabiju i

- Konvencija o rješavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država, 19. jula 2012. godine u Vašingtonu.

Usvojena je Informacija o obavezama Crne Gore preuzetim članstvom u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, 30. avgusta 2012. godine.

Usvojena je Informacija o pristupanju Crne Gore Sporazumu o civilnim vazduhoplovima u okviru Svjetske trgovinske organizacije, 27. septembra 2012. godine.

2. Normativni dio

Skupština Crne Gore je donijela Zakon o kontroli izvoza robe dvostruke namjene, 29. maja 2012. godine ("Sl. list CG" br. 30/12), kojim se uspostavlja režim za kontrolu izvoza, tranzita, pružanja brokerskih usluga i tehničke pomoći u vezi sa robom dvostruke namjene.

Usvojena je Odluka o kontrolnoj listi za izvoz, uvoz i tranzit robe („Sl. list CG“ br.15/12), koja sadrži informacije o robi čiji je izvoz i uvoz neograničen, kao i informacije o robi čiji je izvoz i uvoz na bilo koji način ograničen u skladu sa odredbama Zakona o spoljnoj trgovini ("Sl. list RCG" br. 28/04, 37/07).

Usvojen je Zakon o potvrđivanju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i EFTA zemalja („Sl. list CG-Međunarodni ugovori“ br. 8/12)

U oblasti bilateralnih ekonomsko-investicionih međunarodnih odnosa, usvojeni su:

- Zakon o potvrđivanju Sporazuma o ekonomskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Azerbejdžana;
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Azerbejdžana o uzajamnom podsticanju i zaštiti ulaganja;
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Ujedinjenih Arapskih Emirata o ekonomskoj saradnji;
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Regije Abruco (Republika Italija) i
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovenije o ekonomskoj saradnji.

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

Održane sjednice mješovitih komisija:

- III sjednica Crnogorsko-bugarske mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji, Podgorica
- II sjednica Crnogorsko-turske mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji, Ankara
- I sjednica Crnogorsko-češke mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji, Prag
- I sjednica Crnogorsko-slovenačke mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji, Ljubljana.

Bilateralna ekonomska saradnja Vlade Crne Gore sa Vladom Kraljevine Norveške institucionalizovana je početkom 2005. godine i koordinira se preko Ministarstva ekonomije, Sektora za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom. Memorandum o razumijevanju između Ministarstva ekonomije Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške, predstavlja pravni okvir za navedenu bilateralnu saradnju. Memorandum o razumijevanju između Ministarstva ekonomije Crne Gore i

Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške za odobrene projekte u 2010, 2011. i 2012. godini potpisan je 11. februara 2013. godine u Oslu.

Sporazum o tehničkoj saradnji između Savjeta ministara Srbije i Crne Gore i Vlade Japana (ratifikovan 11. maja 2006. godine) – za sada podrazumijeva intenzivnu komunikaciju sa JICA-om (Japanska agencija za međunarodnu saradnju) u vezi realizacije tehničke saradnje putem obezbjeđivanja tehničkih obuka/seminara u Japanu (iz oblasti turizma, antikorupcije, vazdušnog saobraćaja, sistema vodosnadbijevanja, razvoja malih i srednjih preduzeća, zaštite životne sredine, promocije stranih investicija, promocije u industriji..), slanja japanskih eksperata u CG (komunalne djelatnosti, promocija investicija i sl.), obezbjeđivanja opreme (katastar, zdravstvo, kultura...) i dr.

SEKTOR ZA RAZVOJ

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2012. godinu

1.1 Tematski dio

- **Akcioni plan za implementaciju Strategije regionalnog razvoja, 2012-2014.**

- U toku 2012. godine Sektor za regionalni razvoj koordinirao je izradu Akcionog plana za implementaciju Strategije regionalnog razvoja, 2012-2014. pri čemu je dogovoreno da se nakon usvajanja Budžeta za 2013. godinu podaci o projektima ažuriraju od strane nadležnih institucija. Isti postupak se odnosi i na 2014. godinu.

- **Strategija za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastra, 2012-2016.**

- **Akcioni plan za implementaciju Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastra za 2012-2013. i indikativni Akcioni plan do kraja 2016. godine**

- Koncept klastera zvanično je prepoznat i strategijski uobličen u 2012. godini, kada je i započeta implementacija pomenute Strategije realizacijom Akcionog plana. Prvim mapiranjem klastera koje je sprovedeno u Crnoj Gori, identifikovana su 63 potencijalna klastera. Mapirane su ustvari geografske anglomeracije preduzeća koja posluju u istom sektoru, dok nivo saradnje nije bio predmet mapiranja, zato se i zovu potencijalni klasteri i nije garantovano da će svi oni prerasti u klaster. U Crnoj Gori trenutno su sprovedene aktivnosti na realizaciji 7 pilot klastera i članovi istih potpisali su Memorandume o saradnji.

- Takođe je održano niz sastanaka, konferencija, posjeta JLS i proizvođačima direktno na terenu. Obzirom da je prema Akcionom planu Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje kastera, 2012-2016, 2012. godina faza inkubacije, glavne aktivnosti bile su usredsređene na direktnu komunikaciju sa proizvođačima, odnosno potencijalnim članovima klastera, kako bi se integrisani problemi sa kojima se oni suočavaju uputili nadležnim institucijama na razmatranje i rješavanje.

- **Strategija privlačenja stranih direktnih investicija, 2012-2015.**

- U prvoj polovini 2012. godine Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija u saradnji sa Ministarstvom ekonomije pripremila je Strategiju privlačenja stranih direktnih investicija. Prvobitna verzija Strategije odnosila se na period 2012-2015, međutim kako je proces dobijanja mišljenja od relevantnih institucija bio prilično dugotrajan, Strategija je prilagođena periodu 2013-2015.

- Dakle, Programom Vlade Crne Gore za 2012. godinu, usvajanje predmetne Strategije bilo je predviđeno za II kvartal, međutim naknadno je usvajanje pomjereno za I kvartal 2013. godine.

1.2 Normativni dio

U normativnom dijelu nije bilo predviđenih aktivnosti u 2012. godini za Sektor za razvoj.

2. Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2012. godinu

2.1 Tematski dio

- ***Izveštaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja za 2011. godinu***

- Pripremljena je i upućen Vladi na usvajanje Izveštaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. godine, za 2011. godinu. Nakon usvajanja od strane Vlade Izveštaj je upućen Skupštini Crne Gore na razmatranje.

- ***Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave***

- U toku 2012. godine intenzivno se radilo sa jedinicama lokalne samouprave u cilju podrške izrade Strateških planova razvoja, što je prema Zakonu o regionalnom razvoju obaveza svih jedinica lokalne samouprave. Održan je niz sastanaka sa predstanicima JLS, posjeta i uspostavljena intenzivna komunikacija radi identifikacije postojećih problema, kako bi se u saradnji sa resornim organima pristupilo rješavanju istih. U planiranju politike regionalnog razvoja uvodi se princip „odozdo na gore“ čime je poseban značaj dat upravo JLS i inputima dobijenim sa njihove strane. Podrška je ukazana posebno JLS u kojima se pokazalo da nemaju adekvatnih kapaciteta za izradu dokumenta ili se suočavaju sa problemima druge vrste.

- Tokom 2012. godine usvojeno je 11 SPR (Danilovgrad, Cetinje, Berane, Žabljak, Mojkovac, Kolašin, Bijelo Polje, Andrijevica, Šavnik, Tivat i Podgorica). Saglasnost je data i na Strateške planova razvoja opština: Nikšić, Bar i Plav, tako da se usvajanje SPR ovih opština, kao i preostalih koje su u različitim , očeluje u 2013. godini.

- ***Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama***

- Cilj Programa je obezbjeđivanje povoljnijih uslova finansiranja kroz subvencionisanje kamatne stope na direktne kredite Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. iz sredstava obezbijeđenih budžetom Crne Gore za 2012. godinu na poziciji Ministarstva ekonomije za 2012. godinu. Subvencionisanje kamatne stope od 1%, vrši se na direktne kredite Fonda preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima, s tim da će prioritet imati preduzeća koja su dio klastera. Sredstva se dodjeljuju u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih opština, a opravdani troškovi su podrška:

- za početnu investiciju
- za investiciju i zapošljavanje koji su u vezi sa početnom investicijom
- novoformiranim malim preduzećima

- ***Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu***

- Cilj Programa je finansijska podrška za preduzetnike, mikro, mala i srednja preduzeća koji su dio klastera, radi prevazilaženja „uskih grla“ u poslovanju kroz nabavku proizvodne opreme, a zasnovana je na principu refundacije (povraćaja dijela troškova). Princip je da preduzeće finansira 100 % svih troškova nabavke opreme za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnošenja dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstava ugovorene aktivnosti odobrava finansijska pomoć (refundacija). Odobrena pomoć od strane Ministarstva ekonomije je do 70% nabavne vrijednosti opreme (u skladu sa dostavljenom fakturom i ostalom dokumentacijom) ili najviše do 7.000 EUR po jednom aplikantu.

- U okviru ovog Programa objavljena su dva Javna poziva za učešće.

- ***Programa malih grantova - Eko izazov***

- Program je kao doprinos implementaciji Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera 2012-2016, pokrenut na inicijativu međunarodnih organizacija UNDP-a i USAID-a. Program se odnosi na finansijsku podršku za udružena mala i srednja preduzeća, uključujući samostalne preduzetnike koji posluju u na području Durmitora, Bjelasice i Komova,

za konkretne projektne predloge koji doprinose poboljšanju kvaliteta života stanovnika u opštinama Sjevernog regiona Crne Gore, kroz održivo korišćenje prirodnih resursa.

- Dvije donatorske organizacije su potpisale Memorandum o saradnji u cilju sprovođenja ovog Programa. Nakon sprovedene procedure konsultacija i prikupljanja aplikacija kroz javni konkurs, dodijeljeni su grantovi za podršku integrisanim biznis inicijativama za 6 aplikanata.

- ***Partnerski savjet za regionalni razvoj***

- Partnerski savjet je održao dvije sjednice u toku 2012. godine na kojima su razmatrana najvažnije aktivnosti i dokumenta koja je predlagao Sektor za regionalni razvoj u cilju praćenja stanja politike regionalnog razvoja, davanja mišljenja, preporuka, definisanja prioriteta kako bi se ista unaprijedila.

- Članom 4 stav 2 Odluke o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj predviđeno je da mandat članova, predstavnika jedinica lokalne samouprave, univerziteta i udruženja poslodavaca, traje godinu dana na rotirajućoj osnovi. U cilju realizacije te odredbe Ministarstvo ekonomije je krajem 2012. godine pokrenulo postupak za predlaganje novih članova Partnerskog savjeta.

- Takođe, krajem 2012. godine Vladi je na razmatranje i usvajanje podnešen **Izveštaj o radu Partnerskog savjeta za regionalni razvoj u 2012. godini.**

- ***Indeks konkuternosti***

- U saradnji sa Vladom Kraljevine Norveške obezbijeđena su donatorska sredstva za izračunavanje indeksa konkurenosti, što je jedna komponenta projekta pod nazivom Razvoj alata vezanih za primjenu Zakona o regionalnom razvoju Crne Gore. U skladu sa tim, u toku 2012. godine pokrenut je postupak Javnog poziva za odabir najpogodnijeg ponuđača koji bi vodio proces izračunavanja predmetnog indeksa.

IZVJEŠTAJ O RADU ORGANA UPRAVE NAD KOJIMA MINISTARSTVO VRŠI NADZOR

UPRAVA ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE

1. Politika konkurencije

U sistemu slobodnog tržišnog privređivanja, preovlađujućem u savremenom svijetu, sprovođenje politike i prava konkurencije služi ostvarenju važnih privrednih i političkih ciljeva, između ostalog: povećanju ekonomske efikasnosti privrednih subjekata i podsticanju njihove inovativnosti i razvoja, pravilnoj alokaciji ekonomskih resursa, uspostavljanju i očuvanju ravnopravnih uslova u ponudi robe i usluga na tržištu, pravičnoj raspodeli društvenog dohotka, jačanju konkurentnosti domaćih privrednih subjekata u nacionalnoj i međunarodnoj tržišnoj utakmici i, u krajnjem ishodu, ekonomskom blagostanju društva u celini i svakog pojedinca ponaosob. Politika i pravo konkurencije čine normativni i institucionalni okvir koji omogućava da zakoni slobodne tržišne utakmice, kao dokazani neophodni činilac privrednog razvoja, nesmetano deluju. Efektivna primjena prava konkurencije jedan su od ključnih uslova za ocjenu spremnosti države za pristupanje Evropskoj Uniji.

S tim u vezi, primjena propisa o zaštiti konkurencije, osim nespornog dugoročnog ekonomskog značaja, ima i kratkoročnu i neposrednu političku važnost za Crnu Goru.

Zakon o zaštiti konkurencije primenjuje se na sve oblike sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije od strane učesnika na tržištu na teritoriji Crne Gore, ili izvan njene teritorije, ako za cilj ili posledicu imaju narušavanje konkurencije na teritoriji Crne Gore.

Tokom 2012.godine, Uprava je bila aktivna u svim segmentima Zakonom utvrđenih nadležnosti, odnosno utvrđivanja povreda konkurencije u vidu zloupotrebe dominantnog položaja, kontrola koncentracija, kao i sprječavanja nastajanja ili očuvanja takvih tržišnih struktura u kojima je djelovanje zakonitosti tržišne utakmice onemogućeno ili otežano. Uprava je u izvještajnom periodu saradivala sa sektorskim regulatorima potpisivanjem određenog broja sporazuma o saradnji, izdala određeni broj stručnih mišljenja o primjeni Zakona o zaštiti konkurencije učesnicima na tržištu, učestvovala na seminarima i radionicama, koji su za cilj imali obuku i stručno usavršavanje za primjenu prava konkurencije i sticanja novih znanja o načelima, pravilima, značaju i najboljoj praksi Evropske Unije i zemalja regiona, po pitanju zaštite konkurencije i njene efikasnosti, a sve u cilju obezbjeđivanja transparentnosti rada Uprave i upoznavanja poslovne i stručne javnosti sa politikom zaštite konkurencije.

Usvajanjem novog Zakona o zaštiti konkurencije iz oktobra mjeseca 2012.godine, izvršeno je unaprijeđenje propisa o zaštiti konkurencije, kroz veći broj novih zakonskih rješenja u odnosu na prethodni, proširena ovlašćenja ove institucije i definisano formiranje nezavisnog tijela - Agencije za zaštitu konkurencije. Pored toga, u skladu sa evropskom praksom, unijeta su i nova zakonska rješenja u pogledu definisanja dominantnog položaja i njegove zloupotrebe, određivanja relevantnog tržišta, kontrole koncentracija, kao i posebna ovlašćenja u vezi sa neposrednim uvidom ovlašćenih lica Agencija. Takođe, ovim zakonom su na drugačiji način u odnosu na prethodni definisane novčane kazne za prekršaje, *definisane periodične novčane kazne, koje se izriču zbog povrede postupka pred Agencijom, a kao poseban stimulativni element za efikasnije otkrivanje kartela predviđena je mogućnost oslobađanja ili smanjenja kazne za učesnike koji su spremni da saraduju sa Agencijom (Leniency program).*

Imajući u vidu da se Izvještaj o radu ovog organa dostavlja do marta 2013.godine, posebno ističemo da je u međuvremenu osnovana Agencija za zaštitu konkurencije, donešen Tarifnik o visini naknada za poslove iz nadležnosti Agencije, odnosno pripremljen set unutrašnjih akata neophodnih za efikasno funkcionisanje Agencije.

1. Rješavanje u postupcima zaštite konkurencije u 2012.godini

Uprava je u izvještajnom periodu vršila poslove koji se odnose na:

- Koncentracije,
- zloupotrebu dominantnog položaja i
- zabranjene sporazume

1.1. Koncentracije

Upravi je podnijeto deset (10) zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracija, od čega je odobreno sedam (7), jedan (1) postupak je obustavljen zbog odustanka od zahtjeva podnosioca, dok su dva (2) postupka po zahtjevima u toku.

1.2. Pojedinačna izuzeća od zabrane i zloupotreba dominantnog položaja

U periodu januar-decembar 2012.godine, pokrenuta su **dva (2) postupka** po zahtjevima za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane, po zahtjevu stranaka, i to od strane: "Kozmodet – Udruženja proizvođača i uvoznika deterđženata i kozmetičkih proizvoda", Beogra i, Philip Morris Montenegro, Podgorica.

Uprava je odobrila pojedinačno izuzeće od zabrane koje je podnijeto po zahtjevu Philip Morris Montenegro, Podgorica, dok je zahtjev „Kozmodet – Udruženja proizvođača i uvoznika deterđženata i kozmetičkih proizvoda”, Beograd, koji je podnio zahtjev za pojedinačno izuzeće od zabrane Odluke Udruženja Kozmodet o razvoju projekta PREP- P-WB, je zaključkom odbačen, dana 24.10.2012. godine, obzirom da ista ne predstavlja zabranjeni sporazum.

U izvještajnom periodu, u postupcima za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja, riješeno je 9 predmeta, od čega su donijeta 4 rješenja kojim je utvrđena zloupotreba dominantnog položaja, dok su u preostalih 5 predmeta donijeti zaključci, i to: 4 zaključka o obustavi postupka i 1 zaključak o odbačaju, i to kako slijedi:

I Postupak pokrenut pred Upravom u 2011.godini, po zahtjevu "ŽM NARCIS" D.O.O. Nikšić i "Raco Lončar" D.O.O. Nikšić, protiv **JKP "Komunalno Nikšić"**, Nikšić. Riješenje je donijeto 15.03.2012.godine, kojim je utvrđeno da je JKP izvršio zloupotrebu dominantnog položaja u pružanju pogrebnih usluga na području opštine Nikšić, odnosno zakupa kapele i korišćenja pogrebnog frižidera na relevantnom geografskom tržištu Opštine Nikšić.

II Postupak pokrenut pred Upravom 31.12.2011.godine, po zahtjevu privrednog društva „STADION” d.o.o Podgorica, protiv privrednog društva „**STADION MAK**” d.o.o., **Strumica**, Uprava je zaključkom obustavila postupak 02.02.2012.godine, jer nema dokaza da je izvršena radnja protivna Zakonu o zaštiti konkurencije.

III Uprava je pokrenula postupak po službenoj dužnosti, dana 14.05.2012, te Rješenjem od 11.06.2012.godine, utvrdila da je **JP „Komunalno stambeno“ Herceg Novi** izvršilo zloupotrebu dominantnog položaja na relevantnom tržištu proizvoda, odnosno usluga korišćenja gradske kapele i hladnjače na relevantnom geografskom tržištu Opštine Herceg Novi,

IV Dana 12.04.2012.godine, Upravi dostavljen je Zahtjev za pokretanje postupka od strane »JU Zavod za geološka istraživanja« Podgorica, protiv **JP „Čistoća”, Podgorica**. Zaključkom je obustavljen postupak 12.07.2012. godine, jer nema dokaza da je izvršena radnja protivna zakonu o zaštiti konkurencije..

Na zaključak Uprave, podnijeta je tužba Upravnom sudu, od strane »JU Zavod za geološka istraživanja« Podgorica. Upravni sud je poništio zaključak. U tom smislu, Uprava je u ponovnom

postupku postupila po nalogima datim u izvršenju presude Upravnog suda i donijela novi zaključak o odbacivanju zahtjeva JU Zavoda za geološka istraživanja.

V Dana 12.04.2012.godine, Upravi dostavljen je Zahtjev za pokretanje postupka od strane »JU Zavod za geološka istraživanja« Podgorica , protiv **JP „Deponija“ Podgorica**. Postupak je zaključkom obustavljen dana 12.07.2012 .godine, jer Uprava nije utvrdila dokaze i činjenice koji ukazuju da je JP „Deponija“ zlorabio dominantni položaj putem radnji nametanja neopravdanih prodajnih cijena usluga, kao i primjenjivanje nejednakih uslova poslovanja za iste poslove sa različitim učesnicima.

Na zaključak Uprave, podnijeta je tužba Upravnom sudu, od strane »JU Zavod za geološka istraživanja« Podgorica. Spisi predmeta su proslijeđeni Upravnom sudu.

VI Dana 22.06.2012.godine, Upravi je dostavljen Zahtjev za pokretanje postupka od strane »Katun prometa« Cetinje, protiv **Javno komunalnog preduzeća Cetinje**, Uprava je zaključkom obustavila postupak, dana 22.10.2012. godine, jer nema dokaza da je privredno društvo, RJ Pogrebno Javno komunalno preduzeće »Cetinje«, zlorabio dominantan položaj na tržištu usluga upotrebe kapele, korišćenja rashladnog uređaja i organizacije prihvata, primjenom Odluke o cijenama pogrebnih usluga.

VII Upravi je dostavljen Zahtjev za pokretanje postupka od strane »Was-impex« Podgorica protiv **„Deponija“ DOO Podgorica**. Uprava je zaključkom obustavila postupak, dana 25.12.2012.godine, jer nema dokaza da je privredno društvo "Deponija" DOO, zlorabio dominantni položaj na tržištu usluga deponovanja komunalnog otpada, na relevantnom geografskom tržištu Glavnog grada Podgorice, putem nametanja neopravdano visokih cijena usluga i ograničavanja proizvodnje i tehničkog razvoja na štetu potrošača, čime bi se pojedini učesnici doveli u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurente.

Na zaključak Uprave, podnijeta je tužba Upravnom sudu, od strane »Was-impex« Podgorica.

VIII i **IX** Protiv 2 konačna rješenja Uprave, u postupcima protiv „Luka Bar“ A.D. i „Jugopetrol“ A.D. Kotor, donijetih u izvršenju presuda Upravnog suda, Uprava je donijela nova rješenja u kojim nakon utvrđene radnje zlorabio dominantnog položaja **nije odredila i mjere**, odnosno nije se odlučila za određivanje predviđenih mjera iz prethodnog Zakona o zaštiti konkurencije. Nezadovoljne stranke su, na rješenja donijeta u ponovnom postupku, podnijele tužbe i predmeti su ponovo proslijeđeni Upravnom sudu na dalji postupak.

Upravnom sudu su dostavljeni spisi predmeta sa odgovorima na tužbe.

2. Međunarodne aktivnosti Uprave, seminari i radionice

Uprava je aktivna u projektima OECD - Regionalnog centra za konkurenciju u Budimpešti. OECD prikuplja podatke, analizira ponašanje u privredi u želji da pruži stručnu pomoć zemljama u tranziciji i u tom cilju organizuje seminare i radionice u cilju razmjene iskustava u oblasti zaštite konkurencije. Predstavnici Uprave prisustvovali su na dva seminaru, odnosno radionice, u organizaciji OECD-a.

Pored toga, predstavnici Uprave prisustvovali su *Seminaru o primjeni zakona o zaštiti konkurencije u energetske sektoru*, koji je održan u Beču, 23. Novembra, 2012. godine, gdje je istovremeno potpisana i Zajednička deklaracija o saradnji između institucija za zaštitu konkurencije i Energetske Zajednice, čiji je punopravni član postala i Crna Gora.

U organizaciji Delegacije EU u Crnoj Gori, 21. januara 2013.godine, otpočeo je projekat *„Unaprijeđenje politike zaštite konkurencije u Crnoj Gori“* u trajanju od godinu dana. Poseban cilj projekta je jačanje kapaciteta novoosnovane Agencije za zaštitu konkurencije, a obuhvatiće i završetak zakonodavnog okvira, kao i podizanje svijesti i promociju kulture zaštite konkurencije.

Uprava je u martu 2012. godine, u saradnji sa Centrom za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije Crne Gore i AIM Projektom, organizovala seminar pod nazivom *„Pravo i politika*

konkurencije i značaj pravosudnih organa“. Seminar je prevashodno bio namijenjen edukaciji nosilaca pravosudnih funkcija u Crnoj Gori- edukaciji u cilju unaprijeđenja postojećih i sticanja novih znanja o načelima, pravilima, značaju i najboljoj praksi Evropske Unije i zemalja regiona, po pitanju zaštite konkurencije i njene efikasnosti.

Takođe, u Podgorici je u organizaciji Privredne Komore Crne Gore (PKCG), Uprave za zaštitu konkurencije i Projekta AIM „Pristupanje unutrašnjem tržištu“, održan okrugli sto na temu *"Politika i pravo zaštite konkurencije u Crnoj Gori – u susret novom Zakonu o zaštiti konkurencije"*, koji je imao za cilj prezentaciju trenutnog i budućeg insitucionalnog i zakonodavnog okvira u oblasti prava zaštite konkurencije.

3. Ostale aktivnosti Uprave

Uprava je u izvještajnom periodu izdala više mišljenja po zahtjevima za tumačenje odredbi Zakona o zaštiti konkurencije, koji su podnijeti od strane učesnika na tržištu i koji se mogu kategorizovati u dvije grupe. Prvu grupu čine zahtjevi kojima su tražena mišljenja u vezi uslova i obaveza, utvrđenih odredbama Zakona o zaštiti konkurencije, koje učesnici na tržištu moraju da ispune u cilju dobijanja odobrenja Uprave i drugu grupu zahtjeva po pitanjima koja se odnose na tumačenje pojedinih odredbi Zakona o zaštiti konkurencije, koja se odnose na zabranjene sporazume i zloupotrebu dominantnog položaja.

Pored toga, Uprava je izdala mišljenje na Odluku o relevantnim tržištima usluga koja su predmet provjere ispunjenosti testa tri kriterijuma, a koja je dostavljena od strane Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Uprava je u toku redovnih aktivnosti kontinuirano vršila analize stanje na tržištu sa stanovišta slobodne i efikasne konkurencije. S tim u vezi, vršena su ispitivanja stanja u četiri sektora na teritoriji Crne Gore (tržišta pružanja usluga pogrebne djelatnosti, tržišta usluga postavljanja reklamnih panoa, tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda, tržišta prehrambene robe i robe široke potrošnje u maloprodaji), dok je jedna analiza u toku.

Pored navedenog, pristupilo se i izradi preliminarne analize stanja na relevantnom tržištu prodaje osvježavajućih pića, mineralne i ostale flaširane vode, čija je izrada još uvijek u toku i o čemu se prikuplja dokumentacija i druge činjenice neophodne za utvrđivanje postojećeg stanja na ovom tržištu.

U navedenom periodu, donijeto je jedanaest (11) rješenja kojima su zahtjevi o slobodnom pristupu informacijama od strane nevladinih organizacija odbijeni kao neosnovani.

U izvršavanju svojih zakonskih prava i obaveza, Uprava saraduje sa regulatorima na pojedinim sektorskim tržištima. U tom cilju, Uprava je nastavila aktivnosti na potpisivanju sporazuma o saradnji u oblasti zaštite konkurencije. Sporazum o saradnji potpisan je sa Regulatornom agencijom za energetiku Crne Gore, kao i Sporazum o saradnji sa Centralnom bankom Crne Gore.

4. Poslovni prostor i oprema, kadrovi

Uprava je smještena u zakupljenom prostoru u ulici Svetozara Markovića br. 26, koji po svojoj funkcionalnosti ne zadovoljava potrebe ovog organa. S tim u vezi, a u cilju obezbjeđivanja kvalitetnijih uslova za rad, raspisan je javni poziv za zakup novog poslovnog prostora.

Uprava je svojim sredstvima uspjela da obezbijedi i dio kancelarijskog namještaja za postojeći broj zaposlenih. Sredstva za nedostajuću opremu nijesu bila obezbijeđena budžetom za 2012. godinu.

U Upravi je trenutno zaposleno 12 službenika i namještenika, uključujući i direktora, od čega poslove zaštite konkurencije obavlja pet službenika. Od ukupnog broja, osam (8) zaposlenih je u stalnom radnom odnosu, dok su četiri (4) zaposlena angažovana na određeno vrijeme od dvije (2) godine.

Prilikom ocjene potencijala Uprave i dosadašnjeg iskustva u radu, kao jedan od prioriternih uslova, predstavlja dovoljan broj kvalifikovanog kadra, koji bi garantovao nesmetano funkcionisanje ove institucije.

Takođe, da bi se izvršili zadaci koji su postavljeni pred ovom institucijom, potrebno je i kadrovsko jačanje u dijelu specifičnih oblasti primjene zakona, kao što su telekomunikacije, mediji, finansijske usluge i dr.

Posebnu pažnju treba posvetiti razmjeni međunarodnih iskustava iz oblasti zaštiti konkurencije.

5. Finansiranje

Sredstva opredijeljena Budžetom za 2012.godinu (215.355,46 eura) bila su nedovoljna za funkcionisanje ove institucije. Evidentan je nedovoljan iznos sredstava na pozicijama tekućeg održavanja i kapitalnih izdataka.

ZAVOD ZA METROLOGIJU

1. UVOD

Vlada Crne Gore je 14. septembra 2006. godine, osnovala Zavod za metrologiju koji vrši poslove iz oblasti naučne, zakonske i industrijske metrologije. U toku 2012. godine, Zavod je realizovao kompleksne aktivnosti u cilju:

- obezbjeđenja metrološke sljedivosti na teritoriji Crne Gore,
- ostvarivanja, čuvanja, održavanja i usavršavanja etalona Crne Gore,
- kontrole zakonskih mjerila koja treba da garantuju korektne rezultate mjerenja koja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost,
- kontrole predmeta od dragocjenih metala itd.

2. DJELATNOST ZAVODA ZA METROLOGIJU

Stručne i sa njima povezane upravne poslove u oblasti metrologije, odnosno kontrole predmeta od dragocjenih metala obavlja Zavod za metrologiju u skladu sa Zakonom o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08), odnosno Zakonom o kontroli predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 40/10).

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 5/12, 25/12 i 61/12) predviđeno je da poslove koji se odnose na inspekcijski nadzor u oblasti metrologije i dragocjenih metala vrši Uprava za inspekcijske poslove, zbog čega je glavni metrološki inspektor 01.06.2012. godine prešao iz Zavoda za metrologiju u Upravu za inspekcijske poslove.

Zavod za metrologiju u okviru svoje nadležnosti sprovodi aktivnosti u cilju ispunjavanja člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih članica sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane.

3. ORGANIZACIONA STRUKTURA ZAVODA ZA METROLOGIJU I ZAPOSLENI

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 22. aprila 2010. godine, utvrđena je unutrašnja organizacija i sistematizacija službeničkih i namješteničkih mjesta.

Unutrašnje organizacione jedinice Zavoda su:

- Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone:
 - Odsjek za masu
 - Odsjek za dužinu
 - Odsjek za zapreminu
 - Odsjek za vrijeme i frekvenciju
 - Odsjek za električne veličine
 - Odsjek za temperaturu
 - Odsjek za fizičko-hemijske veličine
 - Odsjek za metrologiju jonizujućih zračenja
- Sektor za ovjeravanje mjerila:
 - Odsjek za mjerila koja se koriste u prometu roba i usluga
 - Odsjek za mjerila koja se koriste u zdravstvu, veterinarstvu i opštoj bezbjednosti
 - Odsjek za mjerila koja se koriste u zaštiti imovine, životne sredine, zaštiti na radu i zaštiti od nezgoda
 - Odsjek za mjerila koja se koriste za nadzor saobraćaja
- Odjeljenje za dragocjene metale
- Odjeljenje za inspekcijski nadzor
- Odjeljenje za međunarodnu saradnju i evropske integracije
- Referat za sistem kvaliteta
- Služba za opšte poslove, finansije i informacioni sistem.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju sistematizovano je 67 službeničkih, odnosno namješteničkih radnih mjesta, uključujući direktora i savjetnika starije. U Zavodu za metrologiju je na dan 31.12.2012. godine, bilo 28 zaposlenih (23 u radnom odnosu na neodređeno vrijeme i 5 zaposlenih na određeno vrijeme) i dva pripravnika. U skladu sa članom 160 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG“, br. 39/11, 50/11 i 66/12) početkom 2013. godine, donijeće se novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju.

Neophodno je naglasiti da je broj trenutno zaposlenih u Zavodu za metrologiju mnogo manji od potrebnog. Svjesni ekonomske krize i potrebe za ograničavanjem zapošljavanja, ali i kompleksnih aktivnosti koje realizuje Zavod za metrologiju, smatramo da je neophodno naći model povećanja broja zaposlenih u Zavodu.

4. LOKACIJA ZAVODA ZA METROLOGIJU

Zavod za metrologiju se od osnivanja 2006. godine, suočava sa nedostatkom adekvatnog prostora za razvoj nacionalnih kalibracionih laboratorija i vršenje ostalih poslova iz svoje nadležnosti. Budući da nije poznato kada će početi izgradnja odgovarajuće zgrade za Zavod za metrologiju, posredstvom Uprave za imovinu, u cilju obezbjeđenja poslovnog prostora za smještaj opreme u vrijednosti preko 950,000.00 €, koju je Evropska Delegacija isporučila Zavodu za metrologiju, u okviru programa IPA 2007: *Razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori*, zakupljen je poslovni prostor u poslovnoj zgradi u Podgorici, u Ulici Kralja Nikole br. 2 - laboratorijske prostorije i kancelarije, površine: 1P 288 m², P 357 m², P2 375 m² i 52 m² termotehničkog prostora. Sredstva za zakup poslovnog prostora za 2012. godinu iznosila su 160.455,48 €.

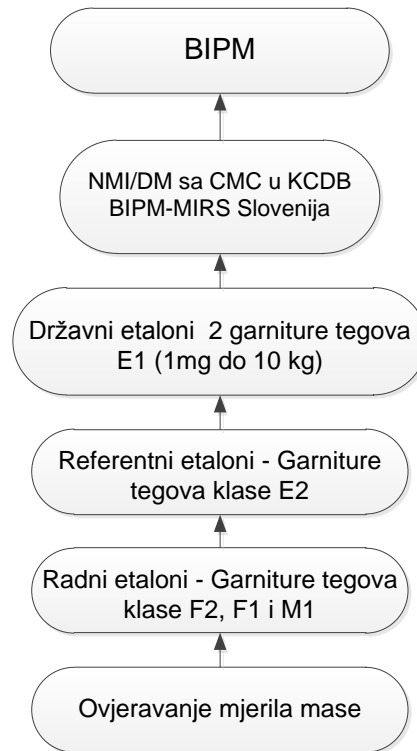
Zakupom i uređenjem prostora, obezbijedili su se uslovi za rad izvjesno vrijeme, ali ne treba zaboraviti da je izgradnja namjenskog objekta za Zavod za metrologiju veoma važna za dalju fazu razvoja metrološkog sistema u Crnoj Gori.

5. METROLOŠKI LANAC SLJEDIVOSTI U CRNOJ GORI

Najvažnija uloga metroloških laboratorija Zavoda za metrologiju je uspostavljanje i održavanje metrološke sljedivosti u Crnoj Gori. Nakon proglašenja nezavisnosti Crne Gore 2006. godine, u Zavodu za mere i dragocene metale u Srbiji, zadržana je etalonska baza prethodne zajedničke države, što je značilo prekid sljedivosti u Crnoj Gori. Uslijedile su aktivnosti za rješavanje nastalog problema. Prvo je uspostavljen metrološki lanac sljedivosti u oblasti mase i dužine. U prethodnom periodu su upotrebljavani sekundarni i radni etalone iz oblasti električnih veličina, metrologije pritiska, temperature, metrologije dužine i visoke frekvencije, koje je Zavod za metrologiju preuzeo od metroloških vojnih laboratorija u toku 2007. godine.

Metrološki lanac sljedivosti u oblasti mase, dužine, temperature, pritiska, zapremine, električnih veličina, kao i vremena i frekvencije u Crnoj Gori u 2012. godini, bazirao se na opremi koja je isporučena Zavodu u okviru programa IPA 2007: *Razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori*, kao i opremi koju je obezbijedio Zavod iz budžeta Crne Gore. Etaloni Crne Gore su sljedivi do etalona nacionalnih metroloških instituta evropskih država. Neophodno je naglasiti da uspostavljena sljedivost mjerenja ima veoma važnu ulogu u ekonomskom razvoju Crne Gore.

Laboratorija za masu, Zavoda za metrologiju, ostvaruje sljedivost preko 2 garniture tegova klase tačnosti E₁ (slika 1.). U Laboratoriji za masu, vrši se kalibracija tegova klase tačnosti E₂, F₂, F₁ i M₁ za mjerni opseg od 1 mg do 10 kg.

Slika 1. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja mase

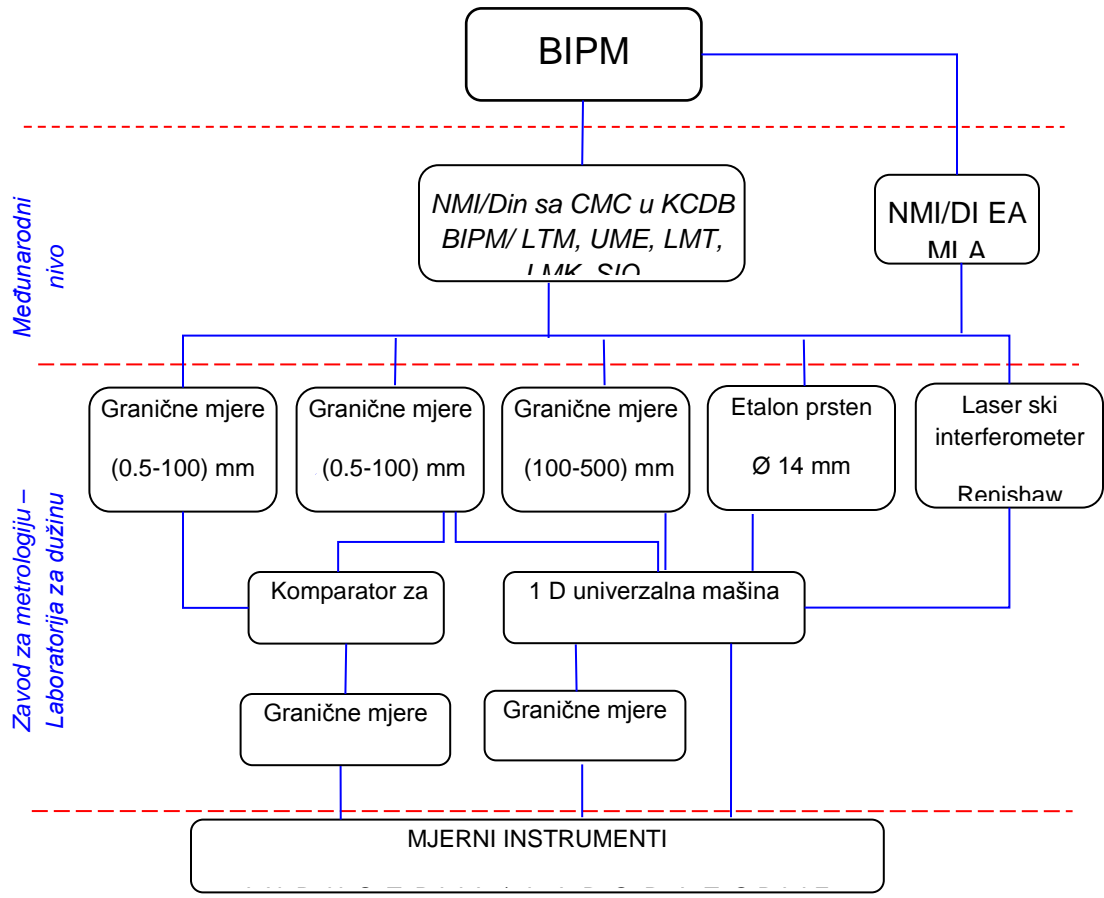
Laboratoriju za dužinu, Zavoda za metrologiju, karakteriše oprema koja omogućava potreban metrološki lanac sljedivosti (slika 2.). Prikazani etaloni su neophodni za izvođenje internih kalibracija i ovjeravanja mjernih instrumenata. Sa referentnih etalona jedinica dužine se metodom poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti (klasa 0, klasa I i klasa II). Sa ovih etalona se jedinica dalje prenosi do korisnika u Crnoj Gori čime se uspostavlja metrološki lanac sljedivosti.

U Laboratoriji za temperaturu, Zavoda za metrologiju, ostvaruje se, čuva i održava državni etalon za temperaturu standardni platinski otpornički termometar (SPRT) za temperature do 660°C i termopar (TC) za temperature iznad 660°C. Ovi etaloni imaju najbolja metrološka svojstva u Crnoj Gori, i zajedno sa ostalom opremom služe kao osnova za obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti temperature (slika 3.), odnosno dodjeljivanje vrijednosti jedinice temperature laboratorijama nižeg nivoa tj. krajnjim korisnicima.

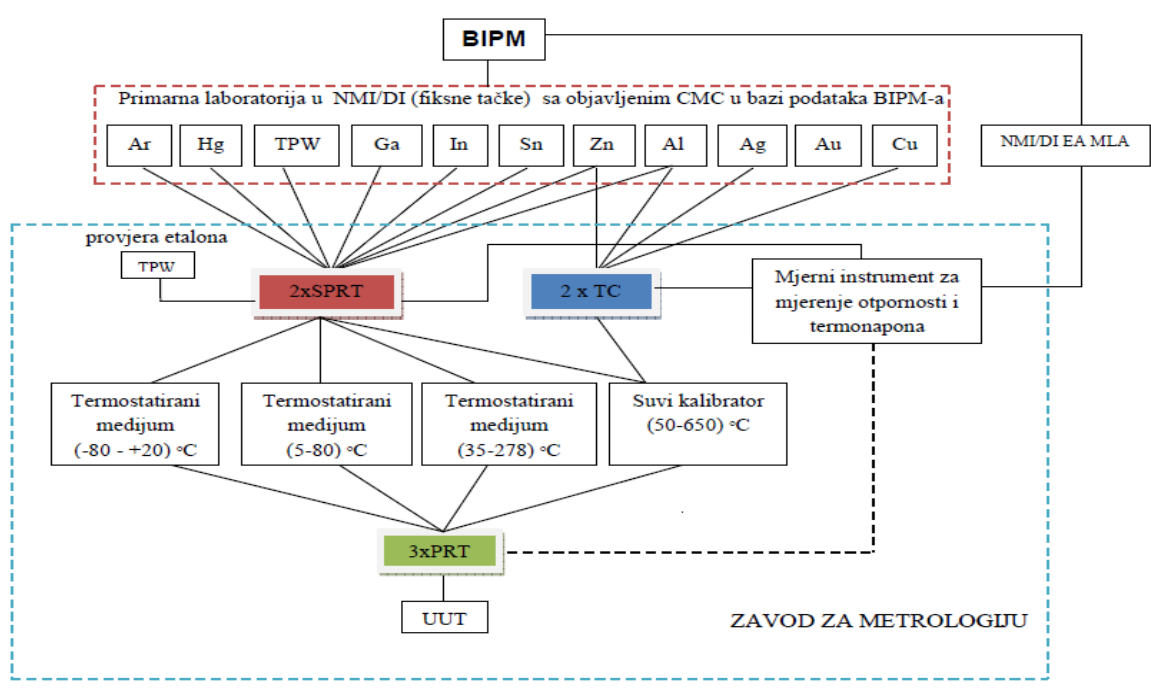
U Laboratoriji za temperaturu se mogu metodom poređenja sa referentnim etalonima kalibrisati stakleni termometri punjeni tečnošću, platinski otpornički termometri, indikatorski termometri (analogni i digitalni) koji imaju eksternu sondu i termoparovi.

U Laboratoriji za pritisak, Zavoda za metrologiju (slika 4.), vrši se pregled mjerila pritiska, radi kalibracije ili ovjeravanja, klase tačnosti 5; 4; 2,5; 2; 1,6; 1; 0,6 i 0,5 do 0,2.

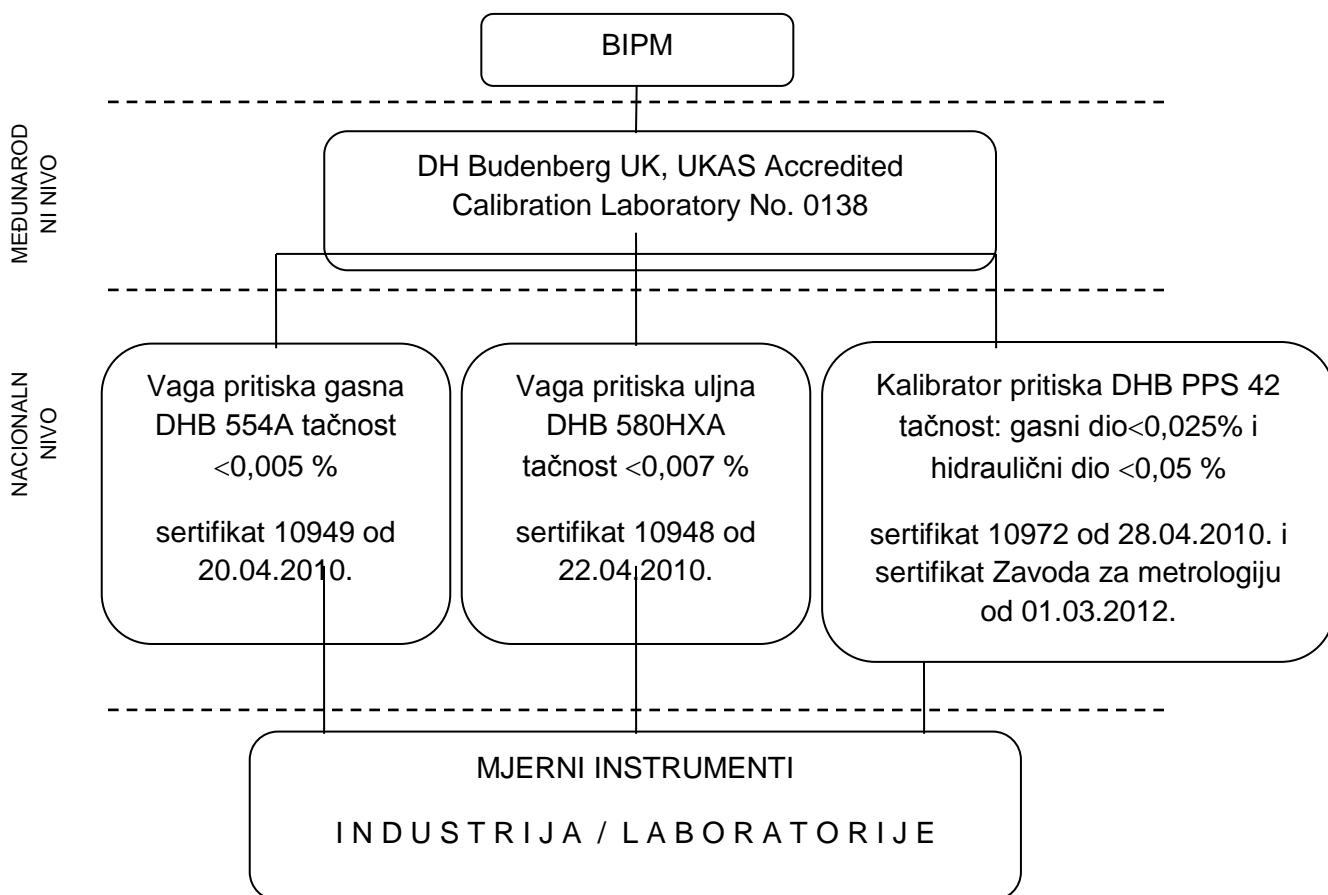
Laboratorija za električnu snagu, Zavoda za metrologiju, ostvaruje sljedivost (slika 5.) preko etalonskog uređaja za ispitivanje brojila električne energije proizvođača MTE, tip PCS400.3, a klasa tačnosti uređaja je 0,02. U laboratoriji se vrši pregled brojila električne energije klase tačnosti 3; 2; 1; 0,5 ; 0,5S i 0,2S.

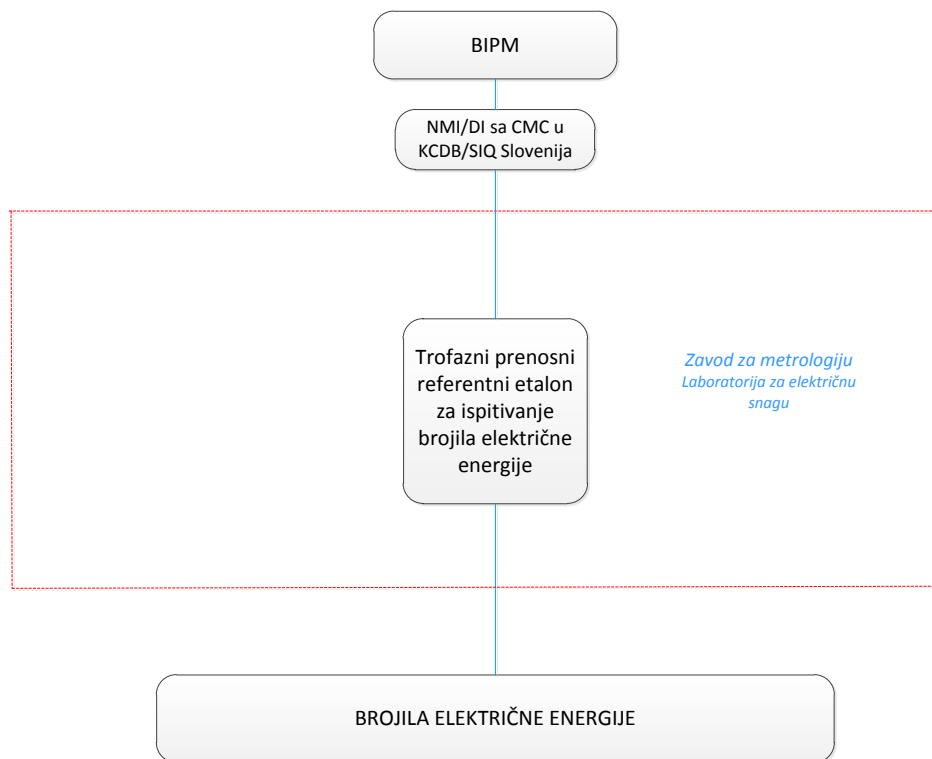
Slika 2. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja dužine

Slika 3. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja temperature

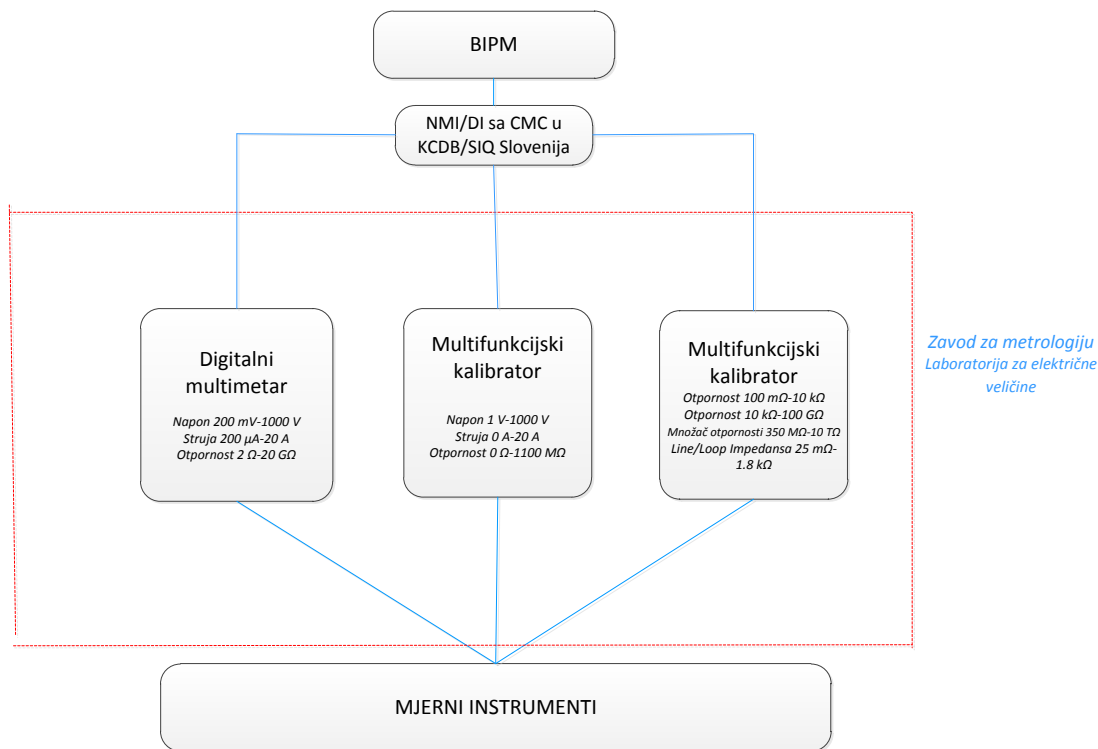
Slika 4. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska

Slika 5. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za električnu snagu

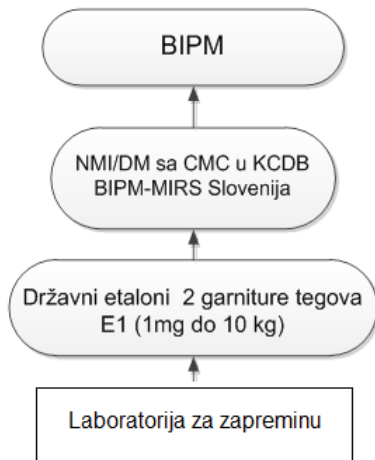
U Laboratoriji za električne veličine (slika 6.) se realizuje kalibracija mjerila i etalona jednosmjerne i naizmjenične električne struje u opsegu od 200 μA do 20 A, jednosmjernog i naizmjeničnog električnog napona u opsegu od 200 mV do 1000 V i kalibracija etalona električne otpornosti u opsegu od 2 Ω do 20 G Ω . Realizuje se i kalibracija analognih i digitalnih multimetara, pri čemu je opseg napona od 1 V do 1000 V, opseg struje od 0 A do 20 A i ispitivanje otpornosti u opsegu od 0 Ω do 1100 M Ω .

U Laboratoriji za električne veličine se obavlja i ispitivanje mjerila za električnu bezbjednost u niskonaponskim distributivnim mrežama (električne otpornosti uzemljenja, otpornosti izolacije, električne otpornosti izjednačavanja potencijala, otpornosti petlje i za provjeru zaštitnih uređaja diferencijalne električne struje).

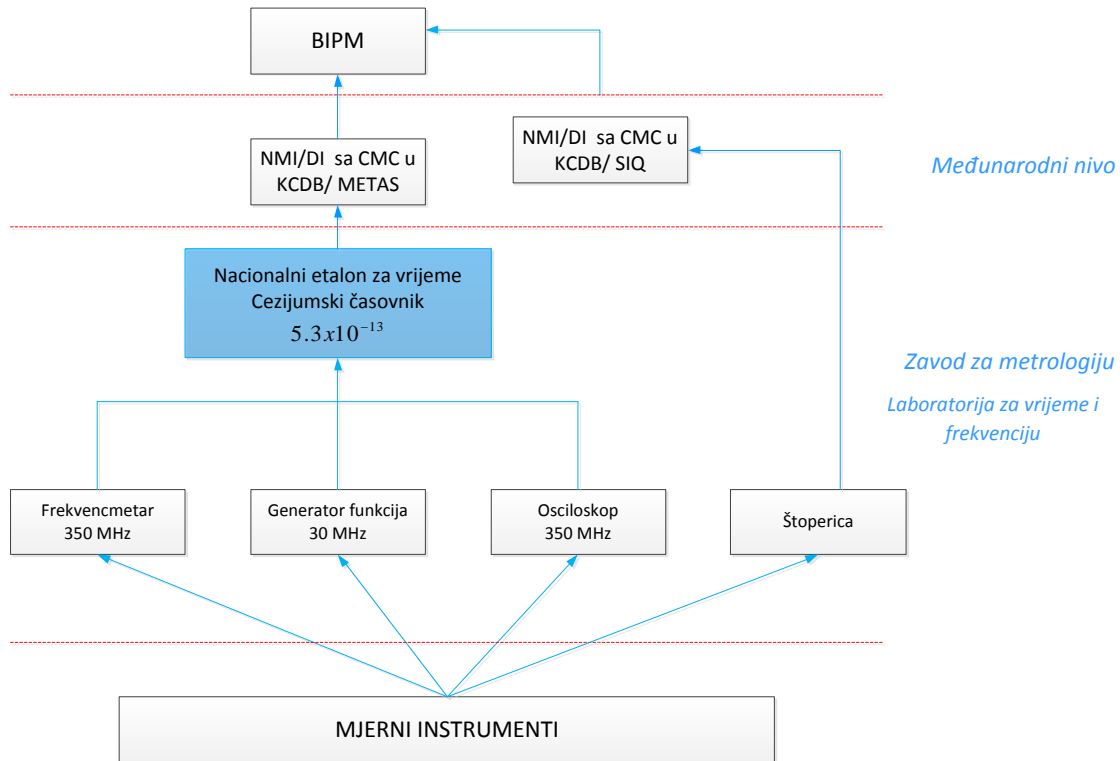
Slika 6. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za električne veličine

Sljedivost u oblasti **zapremine** se ostvaruje preko etalona mase (slika 7.). U toku 2013. i 2014. godine planira se značajno unapređenje metrologije zapremine i protoka u Crnoj Gori, primjenom opreme koja će se obezbijediti u okviru novih projekata.

Slika 7. Lanac sljedivosti u oblasti zapremine

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju (slika 8.) ostvaruje sljedivost preko državnog etalona - cezijumovog časovnika čija je kalibracija izvršena u švajcarskom METAS-u.

Slika 8. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju

Budući da su aktivnosti u oblasti naučne metrologije veoma kompleksne, neophodno je kontinuirano obezbjeđivanje adekvatne opreme, unapređenje postojećih i otvaranje novih laboratorija Zavoda za metrologiju, kao i organizovanje kontinuirane obuke zaposlenih.

6. ČLANSTVO U MEĐUNARODNIM I REGIONALNIM ORGANIZACIJAMA

Zavod za metrologiju predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama, kao i organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala. U okviru svoje nadležnosti, Zavod za metrologiju sprovodi aktivnosti u cilju ispunjavanja člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih članica sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane, kojim su definisane obaveze Crne Gore da će preduzeti neophodne mjere kako bi postepeno postigla usaglašenost s tehničkim propisima Zajednice i evropskom standardizacijom, metrologijom, akreditacijom i procedurama za ocjenu usaglašenosti.

Predstavnici Zavoda za metrologiju su u martu 2012. godine, učestvovali na EK-CG Pododboru i sektorskom unaprijeđenom stalnom dijalogu za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima.

Zavod za metrologiju je punopravni član **Evropskog udruženja Nacionalnih metroloških instituta, EURAMET-a** od 7. juna 2011. godine. Imenovani su predstavnici Zavoda za sljedeće tehničke komitete EURAMET-a: TC – EM: Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam (*Electricity and Magnetism*), TC – IM: Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju (*Interdisciplinary Metrology*), TC – F: Tehnički komitet za protok (*Flow*), TC – M: Tehnički komitet za masu i srodne veličine (*Mass and related Quantities*) i TC- Q: Tehnički komitet za kvalitet (Quality). Jedan od osnovnih ciljeva EURAMET-a je i koordinirano evropsko istraživanje u oblasti metrologije, odnosno analiza zajedničkih budućih potreba u oblasti metrologije, definisanje zajedničkih ciljeva i programa, planiranje i izvršavanje zajedničkih istraživačkih projekata. Posebno je značajan Evropski metrološki istraživački program EMRP, kao i budući Evropski istraživački i inovativni program u oblasti metrologije EMPIR. Crna Gora i zemlje iz našeg regiona nemaju pravo direktnog učešća u navedenim programima, ali im je omogućeno prijavljivanje inženjera-metrologa kao istraživača preko ESRMG (Early Stage Researcher Mobility Grant), koji će u nekom kratkom vremenskom periodu učestvovati u realizaciji planiranih istraživanja. U tom smislu veoma je važno istaći da je krajem 2012. godine, jedan predstavnik Zavoda za metrologiju stekao pravo angažovanja u funkciji istraživača u postupku kalibracije standardnih platinskih otporničkih termometara (researcher in calibration procedures for standard platinum resistance thermometers - SIB10-RMG7) preko grantova mobilnosti.

Zavod za metrologiju je dopisni član **Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju OIML** od novembra 2007. godine, a od januara 2009. godine, pridruženi član **Evropske kooperacije u zakonskoj metrologiji WELMEC**. Predstavnici Zavoda učestvuju u radu radnih grupa (WG, WELMEC Working Groups). Punopravno članstvo u WELMEC-u je uslovljeno prijemom Crne Gore u Evropsku uniju.

Crna Gora je od 1. avgusta 2011. godine pridružena članica **Generalne Konferencije za tegove i mjere CGPM**, a 19. oktobra 2011. godine, Zavod za metrologiju je potpisao **CIPM Aranžman o međusobnom priznavanju**.

Zavod za metrologiju se i 2012. godine uključio u proslavu 20. maja, svjetskog dana metrologije. Odštampan je poster koji je metrološka zajednica ove godine posvetila mjerenjima u cilju sigurnosti građana.

U okviru EURAMET-a, 2008. godine je osnovana **Radna grupa za olakšavanje razvoja nacionalne metrološke infrastrukture** (Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development), koja je u toku 2012. godine funkcionisala kao zajednička radna grupa EURAMET-a i WELMEC-a. Veoma važne obuke iz oblasti metrologije za zaposlene iz Zavoda za metrologiju u toku 2012. godine organizovane su u okviru pomenute Radne grupe.

U cilju daljeg unapređenja aktivnosti koje Zavod za metrologiju sprovodi u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala, u oktobru 2012. godine, Zavod je postao član **Međunarodnog udruženja službi za analizu IAAO**.

U toku 2012. godine, nije bilo moguće izvršiti pripremne aktivnosti za predstavljanje sistema kvaliteta Zavoda na sjednici Tehničkog komiteta za kvalitet, jer proces koji im prethodi – realizacija postupka kalibracije etalona Zavoda u inostranim metrološkim institutima, nije sproveden, uslijed nedostatka odgovarajućih sredstava iz Budžeta za 2011. godinu.

7. OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI MJERILA SA PROPISANIM, METROLOŠKIM ZAHTEJEVIMA

Predstavnici Zavoda za metrologiju su u toku 2012. godine realizovali veliki broj aktivnosti u pogledu ocjenjivanja usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima. Naime, prije stavljanja mjerila na tržište, preduzimaju se *zaštitne mjere*, što znači da se na tržište može staviti mjerilo samo ako je na propisan način pregledano i žigosano, dakle ovjereno, odnosno ako je za njega izdato *uvjerenje o odobrenju tipa mjerila, i/ili uvjerenje o*

ovjeravanju mjerila. Ovakve mjere se sprovode jer je država odgovorna za vjerodostojnost mjerenja koja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost ljudi.

7.1 Odobrenje tipa mjerila

Nakon sprovedenog ispitivanja, kojim se potvrđuje da je ispitivani tip mjerila usklađen sa propisanim metrološkim zahtjevima i da je mjerilo podesno za upotrebu u određenom vremenskom periodu, Zavod za metrologiju izdaje *Uvjerenje o odobrenju tipa mjerila*. U toku 2012. godine izdato je 20 *Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila*.

7.2 Ovjeravanje mjerila

Ovjeravanje mjerila je postupak koji obuhvata pregled i žigosanje, odnosno izdavanje uvjerenja o ovjeravanju mjerila, pri čemu se konstatuje i potvrđuje da je mjerilo usklađeno sa propisanim metrološkim zahtjevima.

Aktivnosti Zavoda u oblasti ovjeravanja mjerila u periodu 01.01.2012. do 31.12.2012. godine, ilustrovane su tabelom 1. Pri ovjeravanju mjerila utrošeno je 228030 godišnjih žigova u obliku naljepnice, 4199 godišnjih žigova u obliku naljepnice sa mjesečnom podjelom i 1147 zaštitnih žigova u obliku naljepnice. U toku 2012. godine izdato je 2033 *Uvjerenja o ovjeravanju mjerila*.

Tabela 1. Mjerila koja su ovjerena u periodu 01.01.2012. do 31.12.2012. godine

Mjerila	Pregledano [kom]	Žigosano (ovjereno) [kom]	Odbijeno [kom]
Vage klase tačnosti (I)	4	4	0
Vage klase tačnosti (II)	114	112	2
Vage klase tačnosti (III)	1459	1451	8
Vage sa automatskim funkcionisanjem	1	1	0
Vage na transportnoj traci	1	1	0
Kamionske vage	61	61	0
Tegovi M ₁ , garnitura 10 mg do 500 g	1	1	0
Tegovi M ₁ , garnitura od 500 g do 5 kg	1	1	0
Tegovi M ₁ od 1 kg	2	2	0
Tegovi M ₁ od 5 kg	2	2	0
Tegovi M ₁ od 10 kg	2	2	0
Tegovi M ₁ od 20 kg	101	101	0
Tegovi M ₁ od 500 kg	48	48	0
Vodomjeri	18810	18799	11
Sprave za tečna goriva	1646	1644	2
Sprave za tečni naftni gas	162	158	4
Mjerni sistemi	35	35	0
Rezervoari	24	24	0
Automat. mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima	81	79	2
Brojila električne energije	120138	120128	10
Mjerila za ispitivanje mjerila	9	9	0

zaštite u elektrotehnici			
Osnovni časovnici kod telefonskih centrala	10	10	0
Manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima motornih vozila	51	49	2
Manometri za mjerenje krvnog pritiska	5	5	0
Manometri (industrija, laboratorije, itd.)	21	21	0
Mjerne letve	23	22	1
Etilometri	84	59	25
Mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu	60	43	17
Taksimetri	1695	1676	19
Mjerila zaštite od zračenja	6	6	0

U toku 2012. godine, ovjerena je veća količina mjerila u odnosu na dvije prethodne godine. Trend rasta se zapaža posebno u slučaju brojila električne energije, taksimeta, manometara, sprava za TG i TNG, vaga klase tačnosti II i III, osnovnih časovnika kod telefonskih centrala, mjerila za ispitivanje zaštite u elektrotehnici i radara. Porast broja ovjerenih brojila u 2012. godini uslovljen je realizacijom projekta implementacije „smart metering“, u okviru kojeg EPCG vrši ugradnju brojila električne energije sa daljinskim očitavanjem u Crnoj Gori. Osnovni razlog za porast broja ovjerenih mjerila ostalih vrsta je intenzivni metrološko-inspekcijski nadzor, iako ga sprovodi samo jedan inspektor. Porast broja ovjerenih taksimeta u 2012. godini je uslovljen u izvjesnoj mjeri i produženjem licence za obavljanje usluga taxi prevoza, koju nadležni organ lokalne samouprave izdaje na period od 5 godina. Evidentan je približno stabilan trend količine ovjerenih vodomjera, koja zavisi od opredjeljenja i mogućnosti lokalnih javnih preduzeća, odnosno uvoznika vodomjera, za njihovu nabavku. Približno ista količina ovjerenih mjernih sistema u toku posljednje tri godine, može se smatrati kao dobar pokazatelj, s obzirom da je rok redovnog ovjeravanja ovih mjerila 1 godina.

8. KALIBRACIJA MJERILA I ETALONA

Kalibracija je skup postupaka kojima se, u određenim uslovima, uspostavlja odnos između vrijednosti veličina koje pokazuje neko mjerilo ili mjerni sistem ili vrijednosti koje prikazuje neka materijalizovana mjera ili referentni materijal i odgovarajućih vrijednosti izraženih etalonima. U toku 2012. godine izdato je 124 *Uvjerjenja o kalibraciji*.

9. SISTEM KVALITETA

Najveći dio aktivnosti Referata za sistem kvaliteta u toku 2012. godine bio je usmjeren na pripremu prijave za akreditaciju laboratorija Zavoda za metrologiju, kao i pripremu za inicijalno predstavljanje sistema kvaliteta Zavoda za metrologiju na EURAMET-ovom Tehničkom komitetu za kvalitet. U Zavodu za metrologiju, sistem menadžmenta kvalitetom je implementiran u sljedećim odsjecima Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone:

- Odsjek za masu – Laboratorija za masu
- Odsjek za dužinu – Laboratorija za dužinu
- Odsjek za temperaturu – Laboratorija za temperaturu.

U toku 2012. godine, usvojene su sljedeće verzije **Poslovnika o kvalitetu** i verzije opštih procedura:

- Poslovnik o kvalitetu (verzije 01/03 i 01/04)
- Upravljanje dokumentima (verzija 01/02)

- Interne provjere (verzija 01/02)
- Upravljanje dokumentima u elektronskoj formi (verzija 01/01).

U sklopu Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone, odnosno u Laboratoriji za masu, Laboratoriji za dužinu i Laboratoriji za temperaturu usvojene su sljedeće verzije tehničkih procedura:

- Opšta tehnička procedura za kalibraciju tegova (verzija 01/02);
- Tehnička procedura za proračun konvencionalne mase i mjerne nesigurnosti kod kalibracije tegova (verzija 01/02);
- Tehnička radna procedura za kalibraciju tegova (verzija 01/01);
- Tehnička procedura kalibracije vaga sa neautomatskim funkcionisanjem (verzija 01/03);
- Tehnička procedura za kalibraciju planparalelnih graničnih mjera, mjerni opseg od 0.5 mm do 100 mm (verzije 01/02 i 01/03);
- Tehnička procedura za kalibraciju mikrometara za spoljašnja mjerenja, mjerni opseg od 0 mm do 150 mm (verzije 01/02 i 01/03);
- Tehnička procedura za kalibraciju pomičnih mjerila, mjerni opseg od 0 mm do 150 mm (verzije 01/02 i 01/03);
- Tehnička procedura za kalibraciju staklenih termometara punjenih tečnošću, mjerno područje - 80 °C do +278°C (verzija 01/02);
- Tehnička procedura za kalibraciju indikatorskih termometara koji imaju sondu, mjerno područje od - 80 °C do +650°C (verzija 01/02);
- Tehnička procedura za kalibraciju PRT/IPRT, mjerno područje od - 80°C do +650°C (verzija 01/02);
- Tehnička procedura za kalibraciju termoelemenata, mjerno područje od -80°C do + 650°C (verzija 01/02);
- Tehnička procedura za realizaciju tačke leda (verzija 01/01);
- Tehnička procedura za određivanje evaluacije kalibracionih sistema (kupati i suvi blok kalibrator), verzija 01/01.

10. PROVJERA ISPUNJENOSTI PROPISANIH USLOVA ZA OVLAŠĆIVANJE LICA ZA VRŠENJE PRIPREME MJERILA ZA OVJERAVANJE

U toku 2012. godine, Komisija sastavljena od zaposlenih u Zavodu, procjenjivala je ispunjenost uslova za ovlašćivanje lica za pripremu mjerila za ovjeravanje. Ministarstvo ekonomije je na osnovu Izvještaja Komisije, 03.03.2012. godine, ovlastilo JUGOPETROL AD Kotor za vršenje poslova pripreme za ovjeravanje mjernih sistema na autocistijernama koji imaju pumpu u sklopu mjernog sistema i stabilnih mjernih sistema za tečna goriva.

11. ISPITIVANJE I ŽIGOSANJE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Jedna od najstarijih aktivnosti za zaštitu potrošača je kontrola predmeta od dragocjenih metala. U toku 2012. godine, u Zavodu za metrologiju je žigosano 26493 g predmeta od zlata i 80122 g predmeta od srebra. Novi državni žigovi za označavanje stepena finoće predmeta od dragocjenih metala primjenjuju se od novembra 2012. godine. Krajem oktobra i u prvoj polovini novembra, organizovane su radionice u Ulcinju, Podgorici, Budvi, Bijelom Polju, Herceg Novom i Baru, u cilju upoznavanja proizvođača i uvoznika predmeta od dragocjenih metala sa legislativom iz ove oblasti.

12. RJEŠENJA O ZNAKU UVOZNIKA/ZNAKU IZVOZNIKA PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

U toku 2012. godine, Zavod je izdao 2 *Rješenja o određivanju znaka proizvođača predmeta od dragocjenih metala* i 57 *Rješenja o određivanju znaka uvoznika predmeta od dragocjenih metala*.

13. PRIHOD

Za sprovođenje postupka ovjeravanja mjerila, odobrenja tipa mjerila, kalibracije, ekspertiza, određivanja znaka proizvođača, znaka uvoznika, pregleda i žigosanja predmeta od dragocjenih metala, plaćaju se naknade u skladu sa Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti metrologije („Sl. list CG“, br. 73/10), odnosno Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 34/11). Ukupan prihod od naknada uplaćenih u toku 2012. godine iznosi **1.417.135,23 €**.

14. MEĐULABORATORIJSKA POREĐENJA

U toku oktobra 2012. godine, Laboratorija za masu, Zavoda za metrologiju učestvovala je u EURAMET-ovom projektu 1222: *Comparison of 10 kg Mass Standard for South East European Countries (SEE)*, kao nastavku EURAMET-ovog projekta 1120: *Comparison of Mass Standards for South East European Countries (SEE)* u kojem je učestvovala u toku 2009. godine. Cilj poređenja u okviru projekta 1222 je utvrđivanje sposobnosti mjerenja u oblasti mase Nacionalnih metroloških laboratorija zemalja jugoistočne Evrope i provjera ispravnosti deklariranih mogućnosti kalibracija i mjerenja (CMC). Predmet poređenja bio je teg nazivne mase 10 kg, cilindričnog oblika, izrađen od nerđajućeg čelika u skladu sa preporukom OIML R111.

Laboratorija za temperaturu je u toku 2012. godine učestvovala u dva međulaboratorijska poređenja. U okviru bilateralnog projekta (LMK - Slovenija i Zavod za metrologiju): *Comparison of the calibration of liquid in glass thermometers in the range -30°C to 150°C*, vršena je kalibracija tri staklena živina termometra proizvođača Thermo Schneider, rezolucije 0,1°C, temperaturnog opsega od - 30°C do 10°C, 0°C do 50°C i 100°C do 150°C.

U sklopu *Regional Quality Infrastructure Western Balkans and Turkey project - IPA 2011*, organizovan je Proficiency Testing - *Intercomparison with standard platinum resistance thermometer IPA 2011 PT1 T*. Predmet ovog poređenja bila su dva 25 Ω standardna platinska otpornička termometragu od – 80°C do 300°C.

Krajem decembra 2012. godine, počelo je interlaboratorijsko poređenje *Proficiency Testing - PT5 Electricity*, u okviru *Regional Quality Infrastructure Western Balkans and Turkey project - IPA 2011*, u kojem je učestvovala Laboratorija za električnu snagu, Zavoda za metrologiju.

15. NABAVKA OPREME

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju sprovodi aktivnosti koje se do 2012. godine, nisu realizovale u Crnoj Gori. Nakon rješavanja nastalih problema u pogledu isporuke odgovarajuće opreme u okviru programa IPA 2007: *Razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori*, izvršena je i nabavka opreme (iz budžeta) u cilju uključivanja Laboratorije za vrijeme i frekvenciju, Zavoda za metrologiju u mrežu laboratorija za određivanje Univerzalnog koordinisanog vremena (UTC). Pomoću obezbijeđene opreme, na osnovu *common-view* komparacije, omogućiće se prilagođavanje frekvencije etalona Zavoda za metrologiju, frekvenciji TAI (Međunarodno atomsko vrijeme) i UTC, poboljšaće se dugoročna stabilnost etalona Zavoda i obezbijediće se kalibracioni sertifikat svake godine za referentni etalon.

U cilju realizacije planiranih aktivnosti Laboratorije za vrijeme i frekvenciju, Zavod za metrologiju saraduje sa predstavnicima Elektrotehničkog fakulteta iz Podgorice.

U toku 2012. godine, instalirana je oprema za pregled (ispitivanje) u cilju ovjeravanja, mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu, čiji je sistem rada zasnovan na Doplerovom efektu.

U cilju poboljšanja kapaciteta Laboratorije za masu, pomoću sredstava iz budžeta, obezbijeđena je garnitura tegova klase tačnosti E₂ (1mg do 5 kg) i dva temperaturna senzora

za praćenje uslova okoline za uređaj za praćenje uslova okoline Lambrecht. Obezbjedeana je i oprema za ispitivanje manometara za mjerenje krvnog pritiska, kao i za ispitivanje manometara za pneumatike.

U okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije*, planirano je obezbjeđenje opreme za dalji razvoj Laboratorije za masu, Laboratorije za dužinu, Laboratorije za zapreminu i Laboratorije za temperaturu, kao i za sprovođenje fizičko-hemijskih mjerenja. U toku 2013. godine očekuje se isporuka i instaliranje opreme.

16. OBUKA ZAPOSLENIH

Zavod za metrologiju kontinuirano obezbjeđuje usavršavanje zaposlenih učešćem u međulaboratorijskim poređenjima, na kongresima, konferencijama, seminarima, radionicama, kao i putem saradnje sa drugim nacionalnim metrološkim institutima. Službenici se usavršavaju i kroz program koji organizuje Uprava za kadrove Crne Gore.

U toku 2012. godine, u okviru EURAMET-WELMEC-ove grupe - *Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development*, organizovane su obuke zaposlenih iz Zavoda za metrologiju, u Bosni i Hercegovini, Turskoj i Grčkoj, za sljedeće oblasti:

- Napredni trening o mjernoj nesigurnosti,
- Obuka za učešće u međulaboratorijskom poredjenju,
- Obuka za kalibraciju klima komora i termometara za mjerenje temperature vazduha.

Posredstvom TAIEX-a, za tri predstavnika Zavoda za metrologiju, od 26. do 30. marta 2012. godine, realizovana je studijska posjeta Metrološkom inspektoratu Litvanije u Viljnusu, pod nazivom: **Kontrola i ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda i boca kao mjernih posuda.**

U toku 2012. godine, realizovane su sljedeće obuke za zaposlene iz Zavoda za metrologiju:

- **Obuka za ocjenjivače laboratorija za kalibraciju**, Hrvatska, 23. i 24. mart 2012. godine (1 službenik).
- **Upravljanje dokumentacijom u laboratoriji** (seminar), Hrvatska, 25.05.2012. godine (8 službenika).
- **Gamma-ray spektrometrija**, Srbija, od 13. do 15. septembra 2012. godine (1 službenik).
- **Ispitivanje osposobljenosti** (u okviru *Regional Quality Infrastructure Western Balkans and Turkey project* IPA 2011), Slovenija, od 11. do 15. juna 2012. godine (4 službenika).
- **Akreditacija laboratorija** (u okviru projekta *Development of Accreditation Services in Montenegro*), Slovenija, 18.08.2012. godine (1 službenik).
- **Jačanje akreditacione šeme za kalibracione laboratorije** (u okviru projekta *Development of Accreditation Services in Montenegro*), Budva, od 30.10. do 02.11.2012. godine (3 službenika).
- **Baza podataka registrovanih motornih vozila u Crnoj Gori i globalne evropske smjernice i standardi za održivi transport**, Budva, 10. i 11. maj 2012. godine (2 službenika).

U okviru bilateralne saradnje Crne Gore i Slovenije, organizovane su sljedeće obuke:

- **Implementacija nove državne legislative i uspostavljanje sistema kvaliteta u Odjeljenju za dragocjene metale**, Podgorica, od 07. do 11. maja 2012. godine (2 službenika).
- **Implementacija nove državne legislative i inspekcijski nadzor**, Podgorica, od 24. do 28. novembra 2012. godine (2 službenika).

Predstavnici Zavoda za metrologiju su prezentirali radove na Savjetovanju SQM, koje je održano u Tivtu od 19. do 21. septembra 2012. godine. U okviru savjetovanja je organizovan i okrugli sto na temu: **Kontrola predmeta od dragocjenih metala u Crnoj Gori.**

Zaposleni iz Zavoda za metrologiju su u toku 2012. godine obučavani i u Upravi za kadrove prema odgovarajućem planu obuke državnih službenika i namještenika:

- Opšti upravni postupak
- Postupak donošenja i uskladjivanja propisa
- Upravljanje i razvoj ljudskih resursa
- Rješavanje konfliktnih situacija
- Motivacija zaposlenih
- Metode i tehnike uspješnog i efikasnog rada u državnoj upravi
- Sistem javnih nabavki u Crnoj Gori
- Od ideje do uspješno realizovanog projekta
- Zaštita na radu
- Vještina prezentacije.

U toku 2012. godine, predstavnici Zavoda su učestvovali na sastancima organizovanim u okviru EURAMET-a, WELMEC-a i OIML-a.

17. METROLOŠKO-INSPEKCIJSKI NADZOR

U periodu od 01.01.2012. do 01.06.2012. godine, metrološki inspektor je izvršio 133 inspeksijska pregleda i sačinio 133 zapisnika, donio 76 rješenja za otklanjanje konstatovanih nepravilnosti i podnio 2 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka protiv:

1. „**A.M. Gioia**“ d.o.o. iz **Danilovgrada** zbog stavljanja u upotrebu zakonskog mjerila - trgovačke vage u četiri prodajna objekta (tri u Danilovgradu i jedan u Podgorici) koja ne ispunjava metrološke uslove tj. ne posjeduje važeći državni žig o ovjeravanju mjerila;
2. Taksi udruženja: „**Plavi Taxi**“ d.o.o. iz **Bijelog Polja**, zbog upotrebe zakonskog mjerila - taksimetara koji ne posjeduju važeći državni žig o ovjeravanju.

U toku navedenog perioda nije bilo žalbi na donešena rješenja i pokrenute prekršajne postupke iz djelokruga rada metrološke inspekcije.

U periodu od 01.01.2012. do 01.06.2012. godine izvršena je:

- Kontrola benzinskih stanica u cilju utvrđivanja poštovanja roka za redovno ovjeravanje rezervoara za smještaj naftnih derivata. Utvrđeno je da je rok za redovno ovjeravanje rezervoara istekao u sljedećim slučajevima: „Mojkovac Petrol“ d.o.o. Mojkovac, „Dak Petrol“ d.o.o. Podgorica, „Podgoricatrans“ d.o.o. Podgorica, „CMC“ a.d. Podgorica i „Neksan“ d.o.o. Nikšić. Odlaganje izvršenja rješenja je tražio „Neksan“ d.o.o. iz Nikšića, a ostali subjekti su otklonili konstatovanu nepravilnost i izvršen je pregled i ovjeravanje rezervoara.
- Kontrola upotrebe 20 mjerila zaštite od zračenja u vlasništvu ovlašćenih institucija J.U. Centra za ekotoksikološka ispitivanja iz Podgorice i Instituta za crnu metalurgiju iz Nikšića. Nakon toga izvršeno je ovjeravanje 6 mjerila zaštite od zračenja u vlasništvu Instituta za crnu metalurgiju.
- Kontrola vodomjera na zahtjev potrošača - dostavljeno je sedam prijava na tehničku ispravnost: četiri u Podgorici, tri u Budvi i jedna u Herceg Novom - vodomjer prečnika veći od 50 mm. U četiri slučaja se radilo o vodomjerima koji nemaju važeći državni žig i svi su nakon donošenih rješenja zamijenjeni odgovarajućim vodomjerima.

- Kontrola taksi udruženja u Opštini Budva tokom maja 2012. godine, kada su za 17 udruženja donešena rješenja za ovjeravanje mjernih uređaja-taksimeta koji nijesu posjedovali važeći državni žig.
- Kontrola predmeta od dragocjenih metala kod proizvođača i uvoznika po pitanju postavljenih odgovarajućih žigova.

U toku navedenog perioda nije bilo žalbi na donešena rješenja i pokrenute prekršajne postupke iz djelokruga rada metrološke inspekcije.

18. METROLOŠKI GLASNIK

Krajem 2012. godine, odštampan je treći broj službenog glasila Zavoda za metrologiju pod nazivom „METROLOŠKI GLASNIK“, koji pruža potrebne informacije o nacionalnim propisima iz oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala, izdatim uvjerenjima o odobrenju tipa mjerila, donešenim rješenjima o znaku proizvođača, rješenjima o određivanju znaka uvoznika itd

ZAVOD ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

Po važećem zakonodavstvu iz oblasti intelektualne svojine, pravna zaštita industrijske svojine ostvaruje se u upravnom postupku koji se vodi pred Zavodom za intelektualnu svojinu Crne Gore. Strana pravna i fizička lica u postupku pred Zavodom može zastupati zastupnik upisan u registar zapisnika koji vodi Zavod ili domaći advokat. Priznato pravo na neki od oblika industrijske svojine objavljuje se u službenom glasilu Zavoda.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda, koji je Vlada Crne Gore usvojila 22. januara 2009. godine, precizirano je da se za ostvarivanje funkcija u Zavodu formiraju četiri organizacione jedinice, i to:

- Sektor za industrijsku svojinu,
- Sektor za informacione usluge i registar,
- Odjeljenje za autorsko i srodna prava,
- Služba za opšte poslove i finansije

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda sistematizovano je 31 radno mjesto, uključujući i direktora Zavoda, od čega za poslove iz osnovne djelatnosti Zavoda 21 službeničko radno mjesto, a za druge poslove (stručno-tehničke) 10 namještenička radna mjesta. U Zavodu je u radom odnosu 23 službenika i namještenika, uključujući direktora.

SEKTOR ZA INDUSTRIJSKU SVOJINU

Aktivnosti koje su obilježile rad Sektora:

- Jačanje profesionalnih standarda i timskog rada;
- Intenzivirani treninzi i obuka zaposlenih;
- Značajna uloga Sektora u zastupanju interesa Crne Gore u međunarodnim organizacijama;
- Angažovanje u pripremi ekspertskeg mišljenja vezanih za tretman međunarodnih žigova putem Madridskog sistema kao i evropskih prijave patenata zbog različitog pravnog statusa koji je proizašao primjenom Uredbe o obezbeđivanju primjene prava intelektualne svojine;
- Priprema stručnog mišljenja o neophodnosti funkcionisanja Zavoda za intelektualnu svojinu kao samostalne institucije u fazi pripreme nove Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave.
- Rad članova radne grupe, predstavnici Zavoda, za Poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji.

Djelokrug nadležnosti:

- 1) Izvršavanje zakona i drugih propisa i ovladavanje pravnim rješenjima koji se tiču postupaka iz nadležnosti Sektora.
- 2) Vođenje upravnog postupka od prijave do registracije nacionalnih industrijskih prava:
 - Ispitivanje ispunjenosti formalnih uslova prijave žiga i industrijskog dizajna, i pozivanje podnosioca prijave za uređenje;
 - Ispitivanje dostavljenih dokaza i navoda podnosioca prijave i donošenje odgovarajuće odluke;
- 3) Postupanje po zahtjevima stranaka za upis promjena u prijavi žiga (licence, upis prenosa prava na prijavi, promjeni imena i adrese, suženje spiska roba i usluga, razdvajanje prijave žiga i sl.).
- 4). Postupanje po zahtjevima stranaka nakon registracije žiga (za obnovu važenja žigova, upis licence, upis prenosa prava na žigu, promjeni imena i adrese, djelimičnog prenosa prava na žigu i sl.).
- 5). Praćenje stručnog područja u vezi Ničanske klasifikacije i ispitivanje spiska roba i uluga prema Ničanskom sporazumu o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga i

- pismeno pozivanje stranaka radi usaglašavanja spiska roba i usluga. 6).
Učestvovanje u radu seminara i komiteta u nacionalnim i međunarodnim okvirima.
7) Učestvovanje u razmatranju i davanju mišljenja na Ugovore i Aneks za oblast intelektualne svojine za pristupanje EFTI i WTO.
8) Unošenje podataka u Rješenje za registraciju žiga.
9) Priprema Rješenja za odbijanje registracije.
10) Učešće u izradi izmjena Zakona o patentima i izradi Pravilnika o patentima u Ministarstvu ekonomije sa ekspertom iz Hrvatske.
11) Rad na Predlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna (tabele usklađenosti sa odgovarajućim Direktivama).
12) Redovna komunikacija sa strankama oko statusa patentnih prijava, prijem i upućivanje stranaka, kao i slanje odgovora zastupnicima na pitanja koja su upućena Zavodu elektronskim putem.

Ostale aktivnosti:

- ❖ Rad na crnogorskoj „Giljotini propisa“ iz oblasti intelektualne svojine;
- ❖ Rad na upitniku u vezi sprovođenja Ugovora o patentnom pravu (PLT);
- ❖ Rad na upitniku u vezi statusa patenata koji se odnose na liječenje virusa - HIV, koji je uputio WIPO;
- ❖ Rad na tabelama o uskladjenosti našeg zakonodavstva sa direktivama EU, za Zakon o patentima u odnosu na uskladjenost sa Direktivom 98/44/EC i Zakon o topografiji poluprovodnika sa Direktivom 87/54/EEC;
- ❖ Predlog odgovora na upućena pitanja iz Direktive 98/44/EZ o pravnoj zaštiti biotehnoških pronalazaka i Direktive 87/54/EEC o topografiji poluprovodnika;
- ❖ Rad na pripremi izvještaja o broju riješenih upravnih predmeta i izdatih uvjerenja u 2011.godini, po zahtjevu Ministarstva unutrašnjih poslova;
- ❖ Priprema podataka za objavu patenata, žigova i industrijskog dizajna u Službenom glasniku Zavoda;
- ❖ Rad na upitniku WIPO-a vezano za industrijski dizajn;
- ❖ Pretraživanje baze podataka industrijskog dizajna za potrebe Uprave Carina Crne Gore;
- ❖ Predlog prezentacije i odgovora na pitanja vezano za industrijski dizajn za Bilateralni analitički pregled
- ❖ Rad na formularima za elektronski Registar licenci - 10-14 decembar

Statistički podaci:

Odsjek za patente i topografiju integriranih kola

	Prijave patenata	Završeno ispitivanje		U postupku (upućen poziv za uređenje na osnovu čl. 38 ZOP-a)
		Formalno uredne	Prestalo pravo ili Obustavljen	
Ispitano	521	294	175	110

	Zahtjevi za upis promjena u Registre
Rješenje za upis promjene naziva i adrese podnosioca	7
Rješenje o prenosu prava	4
Rješenje o ponovnom uspostavljanju prava	3

- **Za prijave koje su formalno uredne urađena:**

- **za nacionalne i PCT prijave:**

- Obavještenja klijentima kojim ih obavještavamo da su prijave uredne i spremne za objavu sa podacima koje je potrebno objaviti..... 124
- Zaključak kojim se klijenti pozivaju da uplate taksu za objavu i taksu za izdavanje isprave.....124
- Apstrakt - pripremljen u elektronskoj formi kako bi ga objavili zajedno sa bibliografskim podacima 124

- **za evropke patente**

- **Rješenja** o upisu EP patenta u Registar patenata.....44
- Zaključak kojim se poziva stranka da uplati troškove za: štampanje pat. spisa, ispravu i rješenje.....44
- Prvi patentni zahtjev pripremljen u elektronskoj formi radi objavljivanja zajedno sa bibliografskim podacima44
- **Isprave za patente141**

- Zaključak kojim se odobrava stranki povraćaj u pređašnje stanje..... 5
- Poziv za uređenje prijave100
- Rješenje o prestanku prava zbog neplaćanja takse održavanja.....83
- Zaključak o obustavi 1
- Zaključak kojim se odobrava stranki produženju roka 5
- Poziv za uređenje proširenog evropskog patenta.....45
- Zaključak za poziv nosilacu priznatog patenta da plati naknadu za štampanje patentnog spisa.....233
- Priprema podataka za objavu patenata u Crnogorskom glasniku za intelektualnu svojinu

Odsjek za znake razlikovanja

	Prijave žigova	Prijave industrijskog dizajna
Primljeno prijava	499	21
Prenijeto prijava iz predhodne godine	55	-
Ispitano prijava	818	21
Objavljeno prijava	501	
Zaključci-pozivi za plaćanje takse za sticanje prava	925	14
Rješenja o priznanju prava	686	12
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave i apsolutnim razlozima za odbijanje prijave	56	15
Obustave, odbacivanja, odbijanja, povlačenja	51	7
Rješenja o upisu promjena u prijavi u Registar	279	
Rješenja o upisu i produženju za prenijeta prava iz RS	33	36
Prigovor na registraciju žiga (u radu)	9	
Potrebno ispitati prijava	8	-

Međunarodni žigovi

Međunarodne registracije:

2012. godina	Primljeno međunarodnih designacija	Priznata zaštita	Odbijena zaštita	Međunarodne obnove	Ukupno
	3 964	3 915	39	3 363	6 855

Međunarodne prijave ZISCG-WIPO:

2012. godina	Primljeno zahtjeva	Poslato prijava	Objava WIPO	Ukupno
	17	7	10	17

Preliminarna odbijanja žigova ex officio, po uloženom prigovoru, izjašnjenja i konačno riješeni:

2012. godina	Ex officio Odbijena zaštita	Izjašnjenje na odbijenu zaštitu	Prigovori	Izjašnjenje na prigovor	Konačno riješeni
	39	25	34	23	20

Važenje međunarodnih žigova izdate na zahtjev klijenata i inst. za sprovođenje:

2012. godina	Uvjerjenja o važenju	Zamjena tokom odsustva izdato
	Ap. 80	33 uvjerenja

Pomoć u ispunjavanju i prosleđivanju obrazaca u Međunarodni biro, WIPO-licence, obnove:

Godina i mjesec	Licence	Obnove
1. januara – 1. decembra 2012.	2	1

SEKTOR ZA INFORMACIONE USLUGE I REGISRE

1. Informacione usluge

Realizovane aktivnosti:

-Ostvaren je prelazak rada u domenskoj mreži Zavoda što podrazumjeva da suserveri, mreža i korisnici objedinjeni u jedan hardware sistem, koji funkcioniše pouzdano, i osnova je za nastavak daljeg razvoja IT sektora;

-Priprema i ispravke u bazama u IPAS (korekcije u bazama koje su u različitim periodima bile na različite načine unošene) bilo je potrebno da, zbog migracije u IPAS, svi podaci budu uniformni;

-U okviru IPA projekta obavljeno je softwaresko unaprijeđenje pisarnice (elektronska evidencija prijema dokumenata), na način koji omogućava digitalno vođenje dokumentacije (upravni predmeti, ulazi i izlazi, neupravni predmeti, ulazi i izlazi), pri čemu je postignuta dnevna ažurnost obrade prispjelih upravnih predmeta, tako da se preko servera lako dobija informacija o predmetu i njegova istorija;

- Iz oblasti žiga i patenata urađena je promjena svih upravnih dokumenata iz forme worda, tzv "pasivnih", u formu PDF, tzv "aktivna" dokumenta. Za žigove su formirani i mapirani upravni akti u formi: rješenja, zaključaka, poziva, zahtjeva, obavještenja i dr. formulara, sa dostignutom implementacijom od 98 %. Kod patenata formirani i mapirani upravni akti implementirani su sa cca 50 %.

-Realizovan je program koji omogućava da se iz Evropske patentne baze preuzimaju XML fajlovi designiranih patenata na Crnu Goru i priređuje sve informacije automatski za Crnogorski glasnik intelektualne svojine.

- Unaprijeđen je rešerš u bazama (novi servis usluga koji je u ovom momentu ograničavan na pretraživanje žigova u nacionalnoj bazi). Zavod je pretragama (rešeršima) počeo da korisnicima daje informaciju o statusu nacionalnih žigova u bazama. Informacije koje stranke dobijaju se odnose na nacionalni registar, i isti se odnosi samo na verbalizme, dok se grafizmi ne pretražuju. S obzirom da Zavod ne posjeduje evidencije o statusu designiranih žigova u nacionalnim bazama, to se i zahtjevi pojedinih korisnika odnose na pretrage u međunarodnim bazama. Zavod je u fazi stvaranja pretpostavki za pružanje kompletne i pouzdane informacije korisnicima u pogledu pretraga u međunarodnim bazama za patente, žigove, dizajn (obuka zaposlenih na ovim poslovima se realizuje).

-Kontinuirano je vršeno održavanje HARDVERA i SOFTVERA, dodatne računarske opreme, računarske mreže, održavanje i BACKUP baze podataka za žig, dizajn, patent, autorska i

srodna prava, pisarnice, održavanje UPDATE-OVANJE WEB SAJTA, održavanje WEB SERVER, DATABASE SERVER I DOMEN KONTROLER), instaliranje i održavanje sistema za Evropske patente.

- Efekti unapređenja u oblasti informatičke djelatnosti ogledaju se u: višestruko štedi vrijeme obrađivača, smanjuju mogućnosti greške prilikom unosa podataka, omogućava se prenos podataka u različite forme upravnih akata, lakše se kontrolišu obrađeni predmeti, i sl.

-Navedena unapređenja u oblasti softvera dodatno je podržana doniranom opremom (dvije kompjuterske konfiguracije koje će namjenski služiti EPOScan-u) realizacijom IPA projekta.

Obrađeni upravni akti (informatički):

a. Patenti i dizajn

-U 2012. godini primljene su 134 prijave patenata i 22 prijave dizajna i iste su unešene u Registar prijava, kao i veliki broj drugih podnesaka: dopuna, izmjena, ispravki, naknadne dostave dokumentacije.

-Pripremljeno je i predato Sektoru industrijske svojine na obradu 383 patenta, iz ranijih godina, zaključno sa junom 2011. godine, od kojih je registrovano 219 patenata.

-Takođe, primljeno je, uneseno u registar i odloženo 132 obustavljena patenta. U istom periodu urađeno je 225 uvjerenja za prenešena prava iz Republike Srbije.

Uporedo sa ovim poslovima, svakodnevno su se radile pretrage patenata po pismenim i usmenim zahtjevima advokata, zastupnika nosilaca odgovarajućih prava.

b. Žigovi

-U ovom periodu primljeno je 510 zahtjeva za priznanje žigova, upisani su u Registar prijava žigova, isti su skenirani, a grafička ili verbalna rješenja pridružena bazi. Istovremeno su u Registar žigova upisane promjene imena, adrese i prenos prava za 530 priznatih žigova iz RS. Upisano je u registar žigova, odnosno registrovao je 2254 žigova, iz ranijih godina, od čega 351 nacionalnih, i 1903 prenesenih prava iz Republike Srbije. Na osnovu službene evidencije Zavoda, na zahtjev stranaka, izdato je 40 izvoda iz Registra žigova.

2. Izdavačka djelatnost

Poslovi izdavačke djelatnosti Zavoda prvenstveno su bili usmjereni na obavještanje javnosti o priznatim pravima u oblasti industrijske svojine kroz periodično izdavanje službenog glasila.

U 2012. godini pripremljena su i objavljena tri Crnogorska glasnika za intelektualnu svojinu (osmi, deveti i deseti broj), u skladu sa planiranom dinamikom. Pored zakonom propisanih podataka koji se odnose na zaštitu prava intelektualne svojine službenim glasnicima obuhvaćeni su i međunarodni propisi iz oblasti intelektualne svojine i autorski tekstovi koji doprinose afirmaciji ove oblasti u crnogorskoj stručnoj i laičkoj javnosti.

Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore pripremio je prevod Međunarodne klasifikacije proizvoda i usluga u svrhu registracije žigova na crnogorski jezik. Riječ je o **Ničanskoj klasifikaciji** ustanovljenoj na temelju sporazuma zaključenog na Diplomatskoj konferenciji održanoj u Nici 15. jula 1957. revidiranoj u Štokholmu 1967. i u Ženevi 1977. i izmijenjenama 1979. godine, i ista predstavlja važan mehanizam i alatku u postupku registracije žigova. Zavod je pripremio obiman i po sadržaju veoma kompleksan materijal Ničanske klasifikacije sa Uputstvom za korišćenje (oko 600 stranica) i objavio je u formi elektronske knjige na sajtu Zavoda, učinivši je, na taj način, dostupnom zainteresovanim pravnim i fizičkim licima.

Međunarodna saradnja

Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore nastavlja redovnu i intenzivnu saradnju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), sa sjedištem u Ženevi, kao i sa Evropskim patentnim zavodom (EPO), sa sjedištem u Minhenu. Zavod takodje ostvaruje i bilateralnu

saradnju. Predstavници Zavoda učestvuju na međunarodnim događajima iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine.

I Saradnja sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu

Saradnja Zavoda sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO) odvija se na osnovu Plana saradnje između WIPO-a i Crne Gore. Saradnja se ostvaruje kroz konkretne dogovore sa direktorom Sektora za određene zemlje Evrope i Azije (DCEA), kao i sa šeficom Odsjeka za centralno evropske i baltičke zemlje (CEBS) i dr. U okviru Plana saradnje između WIPO-a i Crne Gore za 2012. godinu, realizovane su sljedeće aktivnosti:

Predstavnici Zavoda učestvovali su: na Regionalnoj konferenciji o razvoju nacionalnih strategija intelektualne svojine, u Sibiu, Rumunija; Na 24. sjednici Stalnog komiteta za autorsko i srodna prava, u Ženevi; Sa direktorom Zavoda na 50. Seriji sastanaka skupština država članica WIPO-a, u Ženevi; U radnoj posjeti WIPO Sektoru za Madridski sistem, u Ženevi; Na Sastanku o ograničenjima i izuzecima za slabovide osobe i osobe sa problemima u čitanju štampanih dokumenata / djela, u Ženevi;

II Saradnja sa Evropskim patentnim zavodom

Saradnja Zavoda sa Evropskim patentnim zavodom (EPO) odvijala se u okviru realizacije **projekta "Jačanje politika industrijske i intelektualne svojine u Crnoj Gori"** (IPA 2009 - Komponenta III: Pristupanje internom tržištu). Ovaj projekat počeo je sa realizacijom 1. decembra 2010.god., a trajao je 18 mjeseci (do 31.05.2012.godine). Projekat je nadgledala Delegacija EU u Crnoj Gori.

Cilj projekta: usaglašavanje regulatornog sistema CG sa *acquis communautaire* koji se odnosi na Interno tržište.

Svrha projekta: jačanje kapaciteta Zavoda, kako bi se obezbijedilo da ispunjava svoje obaveze u vezi sa obradom podataka za informacioni sistem Zavoda, doprinoseći na taj način jačanju politika u ovom sektoru.

U toku 2012.godine, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- a) 3. sastanak Upravljačkog odbora projekta tokom koga su prezentirane sprovedene i predstojeće aktivnosti i vodjen razgovor i budućoj formi saradnje i aktuelnim potrebama Zavoda;
- b) Ekspert EPO-a održao je obuku o Ničanskoj i Bečkoj klasifikaciji za osoblje Zavoda, i tom prilikom ih upoznao sa svim elementima ovih klasifikacija, prezentujući i obrazlažući ilustrativne primjere iz prakse;
- c) Ekspert EPO-a boravila je u posjeti Zavodu, tokom koje je prezentirala Pravilnik o žigovima i dala preporuke / instrukcije zaposlenim u Zavodu za sprovođenje uputstava iz Pravilnika. Takođe, obavljen je razgovor sa menadžmentom Zavoda o načinu pripreme godišnjeg izvještaja;
- d) Ekspert EPO-a je u tokom posjete Zavodu obrazložila predlog izmjena i dopuna Zakona o patentima i Nacrta pravilnika o patentima, koje je izradila na osnovu zahtjeva Ministarstva ekonomije Crne Gore;
- e) Predstavnici Zavoda boravili su u posjeti Državnom zavodu za intelektualnu svojinu Republike Hrvatske (DZIV), u Zagrebu, gdje su se upoznali sa radom hrvatskog Zavoda, konkretno sa aktivnostima u vezi sa načinom pripreme glasnika, kao i informacionom infra-strukturom DZIV-a;
- f) Završna konferencija projekta, na kojoj su predstavljeni rezultati projekta (unaprijedjeni kapaciteti Zavoda, poboljšana informaciona infrastruktura Zavoda, izradjeni tekstovi nacrta zakona i pravilnika u oblasti informacionih sistema), održana je u Podgorici, u

organizaciji Delegacije EU u Crnoj Gori, EPO-a, Ministarstva ekonomije i Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore.

Saradnja Zavoda i EPO-a odvijala se i kroz **Plan bilateralne saradnje**:

- a) Predstavnici Zavoda (direktor sa saradnicima) boravili su u posjeti EPO-u, u Minhenu, tokom koje su dogovorili okvir buduće saradnje, koji je potom razradjen na sastancima sa glavnim rukovodiocem Plana bilateralne saradnje i koordinatorkom Plana;
- b) U daljoj komunikaciji izmedju Zavoda i EPO-a usaglašen je tekst Plana bilateralne saradnje, koji je stupio na snagu 24. septembra 2012. godine;
- c) Direktor Zavoda sa saradnicom učestvovao je na 134-sastanku Administrativnog odbora EPO-a, u svojstvu predstavnika Crne Gore iz statusa posmatrača u AO EPO-a, koji je Crnoj Gori odobren na 133. sastanku AO EPO-a.

III Bilateralna saradnja

Zavod za intelektualnu svojinu ostvaruje dobru saradnju sa zavodima iz regiona i visokofunkcionalnim zavodima Evrope. U toku 2012.godine, realizovane su sljedeće aktivnosti:

- 1.1. Delegacija Zavoda, na čelu sa direktorom, boravila je u posjeti Madjarskom zavodu za intelektualnu svojinu (HIPO), Budimpešta, tokom koje je dogovorena forma i sadržina buduće saradnje;
- 1.2. Nakon ove posjete, kroz komunikaciju izmedju dva Zavoda, usaglašen je tekst Nacrta memoranduma o saradnji. Memorandum o saradnji izmedju dva zavoda potpisan je u Podgorici, 18. jula 2012.god.;
2. Delegacija Zavoda, na čelu sa direktorom, boravila je u posjeti Španskom zavodu za patente i žigove (SPTO), u Madridu;
3. Ambasadorica Ukrajine u Crnoj Gori, posjetila je Zavod, i, izmedju ostalog, prenijela zainteresovanost Zavoda za intelektualnu svojinu Ukrajine za uspostavljanje bliže saradnje;
4. Delegacija Zavoda, na čelu sa direktorom, učestvovala je na konferenciji "Upravljanje pravima intelektualne svojine", u Rigi, Letonija. Konferenciju je organizovao Zavod za industrijsku svojinu Letonije (LPO), u saradnji sa WIPO-om i EPO-om, povodom obilježavanja dvadesetogodišnjice rada Zavoda Letonije.
5. Delegacija Zavoda, na čelu sa direktorom, boravila je u posjeti Švedskom zavodu za patente i registracije (PRV), u Stokholmu.;
6. Direktorka Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine posjetila je Zavod i tom prilikom su dogovoreni oblici međusobne saradnje.

Stručno usavršavanje

I u 2012. godini nastavilo se sa praksom stručnog usavršavanja zaposlenih o čemu svjedoče brojne aktivnosti na ovom planu. Predstavnici Zavoda učestvovali su na 15 različitih oblika stručnog usavršavanja: seminarima, rad sa ekspertima, regionalnim radionicama, studijskim boravcima, organizovane na različite teme od interesa za rad Zavoda (Ženeva, Strazburg, Beč, Zagreb, Maribor, Ljubljana, Berlin, Tirana, Temišvar, Podgorica). Stručna usavršavanja su finansirana od strane WIPO-a, EPO-a, kroz bilateralnu saradnju, i manjim dijelom sredstvima Zavoda.

Evropske integracije

Četiri predstavnika Zavoda su imenovana za članove radne grupe za Poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji, čijim radom koordinira direktor Zavoda.

U Briselu je održan analitički pregled za intelektualnu svojinu, i to:

- Eksplanatorni analitički pregled 10. i 11.10. 2012. godine;
- Bilateralni analitički pregled 20. i 21.11. 2012. godine.

Evropskoj Komisiji je dostavljeno i predstavljeno 19 prezentacija, u kojima su opservirana različita pitanja iz sfere intelektualne svojine (Briselu 20. i 21.11. 2012. godine). Na osnovu zaključaka sa Eksplanatornog skrininga, pripremljena je opšta prezentacija o intelektualnoj svojini u Crnoj Gori.

Definisana su poglavlja i njihov sadržaj za: Autorsko i srodna prava, Industrijska svojina (žig i industrijski dizajn, patent i evropski patent u Crnoj Gori, topografija poluprovodnika.

Takođe, zatraženo je od predstavnika Evropske Komisije da crnogorska strana pripremi i dostavi Izvještaj o monitoringu u vezi sa Nacionalnom strategijom za intelektualnu svojinu 2012-2015., za 2012. godinu, kao i za svaku narednu godinu. U tom smislu konstituisana je obaveza je Crne Gore da u svim zakonima iz oblasti intelektualne svojine uvede institut **unijskog iscrpljenja prava**.

Posebno je analiziran stepen upodobljenosti međunarodnih sporazuma, direktiva, konvencija i aranžmana koji se odnose na različite oblasti prava intelektualne svojine, po definisanim poglavljima, sa nacionalnim zakonodavstvom, i s tim u vezi obaveze koje u tom smislu slijede.

Aktivnosti za bilateralni skrining:

Radna grupa je dostavila Evropskoj Komisiji transpozicionu tabelu usklađenosti Crnogorskog zakonodavstva sa Direktivom 2004/48/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 29.04.2004. godine o sprovođenju prava intelektualne svojine.

U cilju uspješne pripreme bilateralnog skrininga, Radna grupa je podijeljena u više radnih timova sa konkretnim zaduženjima. U toku pripremnih aktivnosti za bilateralni skrining Radna grupa je dobila 22 pitanja iz oblasti sprovođenja prava intelektualne svojine.

Radna grupa je pripremila prezentacije o sprovođenju prava intelektualne svojine sa sveobuhvatnom analizom usaglašenosti propisa Crne Gore sa pravnom tekovinom EU.

Na bilateralnom skriningu predstavljene su prezentacije iz oblasti sprovođenja prava intelektualne svojine:

- građanski postupak koji sprovode Privredni sud u Podgorici i osnovni sudovi;
- krivični postupak koji sprovode Osnovni sudovi;
- prekršajni postupak koji sprovode prekršajni sudovi;
- upravni postupak koji sprovode Uprava policije, Inspekcijski organi i Uprava carina.

Promjene upravnih struktura

- Formiranje info deska za pružanje informacija građanima i privredi o potrebi zaštite intelektualne svojine (svi Zavodi regiona imaju centre za edukacije);
- Žalbena vijeća bi trebalo formirati kao nezavisno tijelo, sa sjedištem pri Zavodu za intelektualnu svojinu, koje odlučuje o žalbama protiv odluka Zavoda donesenih u prvom stepenu, čime se obezbjeđuje visok stepen zaštite prava i pravnih interesa stranaka u postupku kao i zaštita javnog interesa.

Vremenski okvir rada na poglavlju i predlozi Radne grupe, važni za proces i ishod pregovora

Mišljenja smo da će vremenski okvir potreban za pregovore i zatvaranje pregovora iz Poglavlja 7 – Pravo intelektualne svojine trajati dvije godine pod uslovom:

- da se u 2013. godini usvoje svi pripremljeni prednacrti zakona iz oblasti intelektualne svojine;

- da se obezbijede finansijska sredstva za prenos prava korišćenja na softver Državnog Zavoda za intelektualno vlasništvo Hrvatske i stvore uslovi za prijem dva programera u Zavodu za intelektualnu svojinu Crne Gore;
- s obzirom da je Pravilnikom o sistematizaciji poslova i zadataka predviđeno 31 radno mjesto a u Zavodu rade 23 službenika, obezbijediti finansijsku saglasnost za punu uposlenost.

ODJELJENJE ZA AUTORSKA PRAVA

1. Deponovanje i evidencija autorskih i srodnih djela, kao i djela srodnih prava

U okviru rada Odjeljenja za autorsko i srodna prava obavljaju se stručni i upravni poslovi, upravno nadzorni poslovi koji se odnose na izvršenje propisa Crne Gore iz oblasti zaštite autorskog i srodnih prava, davanje mišljenja na ugovore koji imaju za predmet prenošenje ili korišćenje autorskih djela ili predmeta srodnih prava.

U Odjeljenju za autorsko i srodna prava vrši se i deponovanje autorskih i djela srodnih prava i vodi službena evidencija o istim. U ovom periodu deponovana su djela iz naučno stručnih oblasti, publikacije, računarski programi, studije, projekti, kulturne manifestacije, knjige, poslovni priručnici, softvereri, filmski scenario i sl.

Takođe, obavljan je prijem i upućivanje stranaka u postupak deponovanja, kao i sačinjavanje odgovora na pitanja poslata elektronskim putem.

2. Nadzor nad radom Organizacije za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG

Aktivnosti Zavoda, na zakonu zasnovanom pravu i obavezi nadzora organizacija za kolektivno ostvarivanjem autorskih i srodnih prava, obuhvatile su sledeća pitanja i oblasti rada PAM-a:

- Rješenje o slobodnom pristupu informacijama;
- Mišljenje Zavoda o pravnoj prirodi organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u vezi sa usaglašavanjem unutrašnjih akata i poslovanja Organizacije za zaštitu prava autora muzike Crne Gore –PAM CG sa novim propisima;
- Odluka Upravnog odbora i predloga materijala za redovnu godišnju sjednicu Skupštine PAM CG;
- Uvid u materijale sa redovne sjednice Skupštine PAM CG, održane 12. 06. 2012. godine:
 - I. Pravilnik o zaštiti autorskih prava i raspodjeli autorskih naknada u skladu sa zakonom;
 - II. Odluka o izmjenama i dopunama Statuta u skladu je sa zakonom;
 - III. Finansijski iskazi i izvještaji o poslovanju za prethodnu godinu (statistički aneks, bilans stanja, bilans uspjeha, bilans novčanih tokova, iskaz o promjeni kapitala) uredno dostavljeni nadležnom organu;
 - IV. Usvojeni Plan rada i finansijski plan za 2012. godinu u skladu sa zakonom;
 - V. Utvrđeno je postojanje kvoruma za održavanje sjednice.
- Mišljenje na postupak zaključivanja zajedničkog sporazuma i utvrđivanje Tarife naknada koji se zaključuje između PAM CG i korisnicima.
- Zahtjev za dostavljanje izvještaja povodom prigovora korisnika i Ugovora o neisključivom ustupanju prava.

3. Saradnja sa drugim organizacijama državne uprave, udruženjima autora i javnim ustanovama Crne Gore

Ostvarena je plodotvorna saradnja Zavoda sa organizacijama državne uprave, udruženjima autora i javnim ustanovama Crne Gore, i to sa:

Ministarstvom ekonomije, sektor za unutrašnje tržište i konkurenciju: Na osnovu dopisa fizičkih lica i Udruženja kompozitora Crne Gore upućenih Ministarstvu ekonomije, pripremljena detaljana informacija o vršenju nadzora nad radom PAM CG.

- Privrednim sudom u Podgorici: vršenje uvida u spise predmeta za koje je Zavod bio zainteresovan, a na osnovu dozvole ovog suda.
- Ustavnim sudom Crne Gore: Zavod je ovom sudu pripremio i dostavio Predlog za odlučivanje o sukobu nadležnosti.
- Upravom policije: Izdavanje izvoda iz ROMARIN Međunarodne baze registrovanih žigova Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu, na zahtjev ovog državnog organa.

SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE

1. Opšti poslovi

Stalan posao vezan za ostvarivanje prava iz radnih odnosa u odnosu na prava i dužnosti zaposlenih - raspoređivanje, zarade, godišnji odmori, personalna dosijea, poreske prijave i odjave na obavezno osiguranje.

Ostvarena je kvalitetna saradnja sa Upravom za kadrove.

Redovno ažuriranje podataka u KIS-u (Kadrovski informativni sistem).

Shodno Zakonu o statistici i statističkom sistemu Crne Gore („Sl.list CG“ br.69/2005) obrašivani su „Mjesečni izvještaji o zaposlenima i zarada zaposlenih“, kao i dva polugodišnja izvještaja (u martu i septembru 2012.).

Shodno Zakonu o javnim nabavkama (Sl.list CG br.42/2011) i Planu javnih nabavki Zavoda za 2012. godinu, sprovedeni su postupci javnih nabavki –šoping metoda.

Obavljen je godišnji popis imovine Zavoda u skladu zakonom.

Ostvarena je saradnju sa nevladinim organizacija (NVO sektor) pripremila, i urađen Izvještaj o sardnji sa NVO sektorom za period: januar 2009. godine zaključno sa 24.04.2012.godine.

Shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama (Sl.list RCG br.68/2005), omogućen je pristup svim zainteresovanim subjektima, i u tom smislu urađena su sljedeća rješenja:

Rješenja kojima je odobren pristup traženim informacijama – 7 rješenja;

Rješenja kojim je odbijen zahtjev za pristup informacijama – 3 rješenja;

Poziv za uređenje zahtjeva za slobodan pristup informacijama – 1 poziv.

Obavljen je nadzor nad razgledanjem spisa predmeta i fotokopiranje istih shodno Zakonu o opštem upravnom postupku („Sl. list CG“, broj 60/2003 i „Sl. list CG“, broj 32/2011).

U evidencione knjige (Elektronske) uvedeno je: 15.647 dokumenata, i to:

*Upravna pošta: ulaz dokumentacije - 7391

izlaz dokumentacije - 7408

*Neupravna pošta: ulaz dokumentacije - 367

izlaz dokumentacije - 481

2. Finansije

Zavod je u 2012. godini prihodovao u korist Budžeta Crne Gore po osnovu:

- Naplaćenih administrativnih taksi za obavljene usluge **306.268,95 EURA,**

- Naknade posebnih troškova postupka koji vodi Zavod i naknada za pružene informacione usluge **62.070,30 EURA,**

- .Udjela Crne Gore u podjeli sumplementarnih i komplementarnih kontribucij, a u vezi sa Madridskim sporazumim o međunarodnoj registraciji oznaka i Protokola koji se odnosi na taj sporazum i zajedničke odredbe Haškog sporazuma **710.223,15 EURA i 31.471,00 CHF.**

- Primjene Sporazuma sa Evropskom patentnom organizacijom o proširenju Evropskog patenta (Sporazum o proširenju) **231.642,00 EURA.**

Ukupno ostvareni prihod Zavoda u korist Budžeta Crne Gore u 2012. godini, po svim navedenim osnovama, iznosi: **1.310.204,40 EURA i 31.471,00 CHF.**

AKREDITACIONO TIJELO CRNE GORE

1. Uvodne napomene

Akreditaciono tijelo Crne Gore (u daljem tekstu ATCG) je osnovala Vlada Crne Gore, kao instituciju koja upravlja Sistemom akreditacije u Crnoj Gori, Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore ("Službeni list RCG", br.21/07 od 13. aprila 2007. godine) za utvrđivanje kompetentnosti organizacija za obavljanje poslova ocjenjivanja usaglašenosti. Akreditaciono tijelo je samostalna neprofitna organizacija i ima svojstvo samostalnog pravnog lica.

Uspostavljeni sistem akreditacije je zasnovan na Zakonu o akreditaciji (Sl list CG 54/2009) koji je usklađen sa članom 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju CG u EU, i ujedno obuhvata najvažnije odredbe iz Uredbe (EC) 765/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta *REGULATION (EC) No 765/2008*.

Značajno je pomenuti da je novim Evropskim zakonskim okvirom mjera za unapređenje trgovine proizvodima obuhvaćeno više regulativa kojim se propisuje uzajamno priznavanje sertifikata ili izvještaja akreditovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (član 5 Uredbe 764/2008), način akreditacije tijela za ocjenjivanje usaglašenosti kao i uslovi za nacionalna akreditaciona tijela u smislu nezavisnosti, objektivnosti, nepristrasnosti, povjerljivosti, kompetencije i efikasnosti sistema menadžmenta (uredba EC 765/2008). Uredbom EC 765/2008 (član 11, tačka 2) propisano je takođe i prihvatanje ekvivalencije dokumenata akreditovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti i proklamovan princip da akreditaciono tijelo formalno mora da bude priznato od države. Odlukom EC 768/2008 (član R23 Annex 1) ukazano je i na značaj akreditacije kod notifikacije.

Institucije nadležne za primjenu Zakona o akreditaciji predstavljaju sve zainteresovane strane u uspostavljenom sistemu akreditacije (država, ministarstva Vlade Crne Gore, privredni subjekti, industrijski sektor, potrošači).

Kako je ATCG 2011. godine postalo punopravni član Evropske kooperacije za akreditaciju, nastavljene se aktivnosti učestvovanja u radu organa tijela EA, MAC. Nastavljeno je sa pripremanjem za aplikaciju za EA MLA, sto je strateški cilj ATCG u oblastima ispitnih, kalibracionih laboratorija i kontrolnih tijela. Sve to je iziskivalo naporan rad i finansijska sredstva, kako bi se ispunili zahtjevi referentnih međunarodnih standarda.

2. Realizovane aktivnosti

U skladu sa Programom rada ATCG za 2012.godinu realizovane su sledeće aktivnosti:

1. Akreditacije laboratorija, kontrolnih organizacija i sertifikacionih tijela;
2. Nadzor nad akreditovanim organizacijama;
3. Podizanje nivoa kompetencije i jačanje kapaciteta ATCG;
4. Aktivna komunikacija sa EA i učešće u radu skupštine i komiteta EA i ILAC;
5. Jačanje saradnje sa akreditacionim tijelima u regionu.

3. Međunarodna saradnja

ATCG je aktivno učestvovalo u radu EA:

U okviru međunarodne saradnje, predstavnici ATCG su učestvovali u radu Generalne Skupštine Evropske kooperacije za akreditaciju - GA EA u maju i novembru, MAC komiteta, HHC Komiteta, tehničkog komiteta za laboratorije (EA LC) tehničkog komiteta za sertifikaciona tijela EA (CC EA) tehničkog Komiteta za kontrolna tijela (IC EA).

Regionalna saradnja

Na osnovu potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji u oblasti akreditacije sa Akreditacionim telom Srbije (ATS), Direktoratom za akreditaciju Albanije (DA), Institutom za akreditaciju Republike Makedonije, Institutom za akreditiranje Bosne i Hercegovine (BATA), Hrvatskom agencijom za akreditaciju (HAA), na osnovu kojih su realizovane zajedničke obuke, ATCG je radilo na osposobljavanju stalno zaposlenog osoblja kao i eksterno angažovanih saradnika. U

ATCG permanentno se podiže nivo kompetetnosti stalno zaposlenog osoblja odnosno jačaju se administravno - tehnički kapaciteti.

U mjesecu decembru delegacija Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine (BATA) posjetila je ATCG u cilju razmjene iskustava vezanih za aplikaciju za EA MLA.

Rezultat: Zajedničko angažovanje u većem broju aktivnosti na bazi Godišnjeg programa saradnje za 2012.

4. Ocjenjivanje i nadzorno ocjenjivanje organizacija

Tokom 2012. izvršeno je šest ponovnih ocjenjivanja (reakreditacija) sledećih tijela za ocjenu usaglašenosti:

1. Institut za crnu metalurgiju A.D Nikšić
2. Zavod za građevinske materijale, geotehniku i hemijske analize A.D Nikšić
3. Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore d.o.o Podgorica
4. ABG test d.o.o Podgorica
5. Institut za transport d.o.o Podgorica
6. Laboratorija za pregled mjerila u drumskom saobraćaju, Mašinski fakultet Podgorica

Pored šesnaest realizovanih nadzornih posjeta čiji je rezultat uspješno održavanje akreditacije, u izvještajnom periodu Akreditaciono tijelo Crne Gore je u svoj registar akreditovanih organizacija upisalo jednu novu organizaciju za ocjenjivanje usaglašenosti:

- Monteorganika d.o.o Podgorica, sertifikaciono tijelo za proizvode organske proizvodnje (skraćeni obim akreditacije: sertifikacija proizvoda u ogranskoj proizvodnji) (datum dodjele akreditacije 28.02.2012.).

Mnogobrojne zainteresovane organizacije (privatne laboratorije, kontrolna tijela akcionarska društva i dr. privredna društva) u Crnoj Gori se svakodnevno informišu o uspostavljenom sistemu akreditacije i aktivnostima prijavne faze postupka akreditacije.

Rezultat: 1 nova akreditovana organizacija, 6 reakreditacija i 16 nadzornih ocjenjivanja.

5.Podizanje nivoa kompetencije i jačanje kapaciteta AT

Komisija za akreditaciju je detaljno razmatrala Izvještaje o ocjenjivanju akreditovanih organizacija i shodno Pravilima akreditacije predlagala odgovarajuće odluke.

Na analogan način Komisija za akreditaciju je razmatrala Izvještaje sa nadzornog ocjenjivanja.

U 2012.godine održana je zajednička sjednica tehničkih komiteta sa ciljem preciziranja odgovarajućih kriterijuma.

Komisija za žalbe je formirana, ali kako u prethodnom periodu nije bilo žalbi, ona je samo održala konstitutivni sastanak.

6.Obezbjedjenje kvaliteta

U skladu sa zahtjevima ISO 17011 poštujući smjernice i uputstva EA, ILAC i IAF izvršeno je kompletiranje dokumentacije sistema kvaliteta.

Izvršena je i interna provjera sistema kvaliteta ATCG (Provjeru su izvršili ocjenjivači-predstavnici Akreditacionog tijela Crne Gore) koja je realizovana u novembru 2012 godine, koja je pokazala stabilnost sistema kvaliteta ATCG, a mjere koje su preduzete kao korektivne i preventivne akcije su bile predmet posebne pažnje prilikom Preispitivanja od starne rukovodstva (Preispitivanje je predmet jedne sjednice Upravnog odbora).

7.Informacioni sistem

U 2012. godini je nastavljeno je usavršavanje web sajt ATCG (www.atcg.co.me), koji na korisnički udoban način upućuje sve zainteresovane strane u oblast akreditacije tijela za ocjenu usaglašenosti.

ATCG nije uspjelo da izvrši nabavku softvera za generisanje i upravljanje dokumentacijom sistema kvaliteta usled nedostatka finansijskih sredstava.

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

U 2012. godini Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: Institut) je realizovao niz aktivnosti u cilju ispunjavanja obaveza koje proističu iz Odluke o osnivanju Instituta, Strategije razvoja standardizacije u Crnoj Gori, Programa rada i plana donošenja crnogorskih standarda za 2012. godinu i Ugovora o obezbjeđenju sredstava, zaključenog između Vlade Crne Gore (u svojstvu Osnivača) i Instituta. Realizacijom ovih aktivnosti ojačani su administrativni kapaciteti u oblasti standardizacije i ostvareni vidni pomaci ka uspostavljanju efikasnog i efektivnog sistema standardizacije u Crnoj Gori.

Institut je u 2012. godini donio 2.624 crnogorskih standarda (MEST) i srodnih dokumenata, čime je nadmašen broj od 2.500 standarda predviđen Planom i programom rada Instituta za 2012. godinu. Oko 15,4% ovih standarda predstavljaju harmonizovani standardi koji prate direktive "Novog pristupa" i omogućavaju njihovu implementaciju. .

Intenzivirana je saradnja sa tijelima državne uprave po raznim pitanjima koje se odnose na oblast standardizacije i primjene standarda. Održano je više sastanaka sa predstavnicima ministarstava, a posebno sa onima koja su zadužena za transpoziciju EU tehničkog zakonodavstva i njegovu implementaciju. Takođe, unaprijeđeni su postojeći vidovi saradnje sa ostalim crnogorskim institucijama infrastrukture kvaliteta.

Realizacija planiranih aktivnosti za 2012. godinu

Aktivnosti jačanja nacionalne standardizacije, saradnja sa državnim i ostalim subjektima u Crnoj Gori, kao i aktivno učešće u međunarodnoj i evropskoj standardizaciji, predstavljaju okosnicu poslovanja Instituta za standardizaciju Crne Gore za 2012. godinu. U skladu sa premisom transparentnog poslovanja, Institut je unaprijedio i tokove informisanja te je javnost bila blagovremeno i ažurno informisana o aktuelnostima i procesima u vezi crnogorske standardizacije.

Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2012. godinu bilo je predviđeno da se u toku 2012. godine donese 2.500 crnogorskih standarda. Institut je u prošloj godini donio ukupno 2.624 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, odnosno oko 5% više od planiranog. Osim toga, pripremljeno je i stavljeno na javnu raspravu dodatnih 375 nacrti crnogorskih standarda.

U skladu sa Planom i programom rada, Institut je tokom 2012. godine donio 404 crnogorska standarda kojima su preuzeti harmonizovani standardi (standardi koji prate i omogućavaju implementaciju direktiva „Novog pristupa“). To znači da od ukupnog broja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji su donešeni u 2012. godini, oko 15,4% čine harmonizovani standardi.

a) informisanje javnosti o crnogorskim standardima

U postupku donošenja crnogorskih standarda u 2012. godini, javnost je putem internet portala Instituta bila informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda kao i o donešenim crnogorskim standardima.

b) prodaja standarda

Institut za standardizaciju je tokom 2012. godine prodao 262 standarda, čime je vrijednost prodaje u odnosu na 2011. godinu smanjena za oko 15,8%. Neke od zainteresovanih strana koje su kod Instituta izvršile nabavku standarda su: Institut za crnu metalurgiju, Zavod za metrologiju Crne Gore, Institut za javno zdravlje, Centar za ekotoksikološka ispitivanja, Tržišna inspekcija, ZIGMA, Građevinski nadzor i laboratorijska ispitivanja i dr.

Međunarodna saradnja

Što se međunarodnog nivoa tiče, Institut za standardizaciju je u 2012. godini aktivno saradivao sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, kao i sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država.

a) Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Kao član ISO (*Correspondent member* od 1. jula 2007. godine), Institut je pratio rad dva komiteta ISO koji definišu politike standardizacije – COPOLCO (Committee on consumer policy) i DEVCO (Committee on developing countries matters), kao i rad tehničkih komiteta ISO.

U periodu od 17-22. septembra 2012. godine u San Dijegu, SAD, održana je 46. Plenarna sjednica DEVCO i 35. Generalna Skupština ISO. Delegacija Instituta za standardizaciju Crne Gore, prisustvovala je i uzela učešća u pomenutim događajima.

Kroz tehničku pomoć ISO, predsjednik nacionalnog tehničkog komiteta ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi prisustvovao je Plenarnom sastanku ISO/TC 34 Food products koji je održan 24-27 aprila 2012. godine u Najrobiju, Kenija. Takođe, predsjednik nacionalnog tehničkog komiteta ISME/TK E 004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost učestvovao je u radu ISO/TC 242 Energy Management. Sastanak je održan 3. maja 2012. godine u Dublinu, Republika Irska.

b) Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Članstvom u IEC (*Associate member* od 01. januara 2009. godine) Institut je stekao mogućnost aktivnog učešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa cjelokupnoj bazi standarda i srodnih dokumenata IEC. Na taj način stvorena je pretpostavka za preuzimanje međunarodnih standarda iz oblasti elektrotehnike na nacionalni nivo, u skladu sa državnim interesima, dok je našim korisnicima omogućeno da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst IEC standarda i da, ukoliko to žele, izvrše njihovu kupovinu.

Na poziv Generalnog sekretara IEC, delegacija Instituta prisustvovala je 76. Generalnoj skupštini IEC, koja je održana 1-5. oktobra 2012. godine u Oslu, Norveška.

c) Evropska organizacija za standardizaciju (CEN)

Od sticanja članstva u CEN (*Affiliate member* od 1. juna 2008. godine), Institut konstantno prati rad stručnih tijela CEN, što, između ostalog, podrazumijeva delegiranje i aktivno učešće predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Daljim razvojem stručnih tijela Instituta za standardizaciju Crne Gore (nacionalnih tehničkih komiteta), vršiče se postepeno preispitivanje i reizbor stručnih tijela CEN čiji će se rad pratiti, a shodno prioritetima crnogorske privrede i društva.

U periodu 5-7. juna 2012. godine delegacija Instituta za standardizaciju Crne Gore pratila je rad 38. Generalne skupštine CEN, odnosno učestvovala na Prvom evropskom samitu u oblasti standardizacije, koji je u organizaciji CEN/CENELEC održan u Albeni, Bugarska.

d) Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC)

Kao član CENELEC (*Affiliate member* od 1. jula 2009. godine), Institut prati i učestvuje u radu stručnih tijela CENELEC. Takođe, stečeno je i pravo delegiranja i aktivnog učešća predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Stoga je 5. juna 2012. godine delegacija Instituta učestvovala u zasjedanju 52. Generalne skupštine CENELEC koja je održana u Albeni, Bugarska.

e) Saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država

Na osnovu ranijih sporazuma o poslovno-tehničkoj saradnji, tokom 2012. godine nastavljena je dobra poslovna saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Slovenije, Hrvatske i Albanije. Saradnja se ostvarivala kroz razmjenu informacija, znanja, iskustava, eksperata, kao i zajednički rad po raznim pitanjima u oblasti standardizacije. Istovremeno, pokrenuta je inicijativa za upostavljanje poslovno-tehničke saradnje sa turskim institutom za standardizaciju.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut za standardizaciju Crne Gore ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI) i Francuske (AFNOR). Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta za standardizaciju Crne Gore ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, odnosno francuskih standarda i da, ukoliko to žele, preko Instituta izvrše njihovu nabavku u papirnoj formi.

f) Komisija Codex Alimentarius

Komisija Codex Alimentarius (*Codex Alimentarius Commission – CAC*) je međunarodna organizacija za hranu čiji su osnivači dvije organizacije Ujedinjenih nacija i to: Organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO) i Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). Osnovni zadatak CAC je donošenje standarda i drugih dokumenata (uputstava, pravila dobre prakse itd.) iz oblasti hrane radi zaštite zdravlja potrošača i olakšavanja međunarodne trgovine hranom.

Da bi se omogućila stalna veza sa državama članicama, CAC je u saradnji sa nacionalnim vladama pojedinih država osnovala Codex Alimentarius kontaktne tačke. Imajući u vidu da je Odlukom o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore, Institut prepoznat kao Codex Alimentarius kontaktna tačka u Crnoj Gori, nakon podnošenja prijave i obezbjeđenja potrebne prateće dokumentacije, Institut za standardizaciju je od 15. decembra 2008. godine zvanično priznat od strane CAC kao kontaktna tačka za Crnu Goru.

Poslovi podrške državnoj upravi

Shodno Odluci o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore, jedna od djelatnosti Instituta je saradnja sa organima državne uprave koja, osim uobičajenih vidova saradnje na polju razmjene informacija i edukacije, obuhvata i obavezu Instituta da organima državne uprave daje osnovu (u vidu pružanja informacija o postojećim standardima) prilikom izrade tehničkog zakonodavstva.

Proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskim zakonodavstvom potrebno je sprovoditi na način koji će sa jedne strane omogućiti nadležnim organima državne uprave efikasnu i efektivnu transpoziciju direktiva „Novog“ i „Starog“ pristupa u nacionalno zakonodavstvo, a sa druge strane obezbijediti pravovremeno ispunjavanje jednog od 6+3 kriterijuma za punopravno članstvo Instituta za standardizaciju Crne Gore u evropskim organizacijama za standardizaciju (CEN i CENELEC). Dakle, poslovi harmonizacije tehničkog zakonodavstva zahtijevaju koordiniranu akciju nadležnih državnih organa i Instituta za standardizaciju Crne Gore.

Projekti tehničke pomoći

Institut je pripremio projekat razvoja informacionog sistema (IS) koji će biti kompatibilan sa IS evropskih organizacija za standardizaciju, te je krajem 2012. godine Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori podnio aplikaciju za sredstva potrebna za realizaciju ovog projekta. Očekuje se da će realizacija ovog projekta početi sredinom 2013. godine.

Ostalo

Prepoznajući prioritete oblasti za standardizaciju, koje su od interesa za Crnu Goru, a na osnovu interesovanja zainteresovanih strana, Institut je tokom 2012. godine osnovao sljedeće tehničke komitete:

1. ISME/TK 007: Društvena odgovornost
2. ISME/TK 008: Oprema pod pritiskom
3. ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine
4. ISME/TK 012: Sredstva i uređaji za skladištenje i transport.

Na zahtjev zainteresovanih strana, Institut je pokrenuo proceduru osnivanja dva tehnička komiteta i to za oblasti: 1) građevinski proizvodi i 2) turizam i srodne usluge.

Crna Gora

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća

IZVJEŠTAJ O RADU

2012. godina

Podgorica, februar 2013.g.

I. O DIREKCIJI

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća nadležna je za obavljanje poslova koji se odnose na:

- definisanje strategije razvoja malih i srednjih preduzeća,
- pripremanje i realizaciju programa i projekata za razvoj MSP,
- koordinaciji programa, mjera i aktivnosti koja se odnose na razvoj MSP,
- praćenje realizacije programa finansijske podrške za razvoj MSP, uključujući inostranu finansijsku podršku, koja je opredijeljena za razvoj malih i srednjih preduzeća;
- istraživanje uticaja zakonskih i drugih akata na razvoj MSP,
- pripremanje programa za edukaciju preduzetnika,
- izradu projekata i staranje o organizovanju regionalnih i lokalnih centara za podršku razvoja MSP,
- predlaganje i obezbjeđivanje realizacije specijalnih programa za podsticaj razvoja MSP, (podsticaj razvoja franšizinga, lizinga, tehnoloških parkova, inkubatora, itd.),
- kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Uredbom o organizaciji državne uprave (Sl. list CG 5/2012,25/2012 i 61/2012 od 23.01.2012. član 16.), Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je postala organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije. Rad Direkcije za razvoj malih i srednji preduzeća organizovan je (po trenutno važećoj sistematizaciji) u okviru organizacionih jedinica. Izvan organizacionih jedinica vrše se poslovi savjetnika direktora za pravna pitanja, savjetnika direktora za ekonomska pitanja i međunarodne standarde i savjetnik direktora za regionalni razvoj.

Organizacione jedinice su:

- 1) Sektor za strateške i razvojne projekte
 - Odsjek za razvojne projekte
 - Odsjek za podsticanje konkurentnosti i izvoza
 - Odsjek za edukaciju i promociju
- 2) Odjeljenje za regionalnu i lokalnu institucionalnu podršku
- 3) Odjeljenje za Evropski centar za informacije i inovacije
- 4) Služba za pravne i opšte poslove.

U Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća sistematizovano je 23 radna mjesta od čega je 14 popunjeno. Pored ovih lica, u Direkciji su po ugovoru angažovana još 3 izvršioca.

II. IZVJEŠTAJ O REALIZOVANIM AKTIVNOSTIMA U 2012. GODINI

Politika razvoja malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori sprovodi se u skladu sa strateškim ciljevima i mjerama definisanim **Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015.**

Sprovođenje Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015., po zaključku Vlade Crne Gore, **koordinira**, i iz svojih nadležnosti **realizuje** Direkcija za razvoja MSP. Takođe Direkcija je koordinator realizacije ativnosti i mjera:

- **Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015.**
- **Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2008-2013.,**

i ujedno realizuje projekte i aktivnosti iz svoje nadležnosti koje su obuhvaćenje pomenutim strategijama.

Kako bi se pratila realizacije zadataka i aktivnosti Strategije razvoja MSP 2011-2015, Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015., Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2008-2013., na godišnjem nivou se izrađuju i usvajaju od strane Vlade CG:

- **akcioni planovi za 2012.**, Strategije razvoja MSP 2011-2015, Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015., Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2008-2013;
- godišnji **Izveštaji o realizaciji Akcionih planova za 2012. godinu** 3 pomenute Strategije.

Proces izrade i realizacije aktivnosti Strategija nadgledaju **Koordinacioni tim za izradu i implementaciju Strategije razvoja MSP, Savjet za podsticanje konkurentnosti na mikro nivou i Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje**, koji su sastavljeni od predstavnika javnog i privatnog sektora i međunarodnih organizacija, uz predsjedavanje Direkcije za razvoj MSP.

Realizacija aktivnosti navedne 3 Strategije je, osim u nadležnosti Direkcije za razvoj MSP, i u nadležnosti oko 30 institucija javnog i privatnog sektora (ministarstava, državnih institucija, biznis asocijacija, međunarodnih organizacija, centralne banke).

Praćenje realizacije politike MSP na godišnjem nivou ima za cilj da izvrši objektivnu analizu uspješnosti ostvarivanja aktivnosti i ciljeva, kako bi se na realnim osnovama, dale preporuke za definisanje i realizaciju politike MSP u narednoj godini.

Direkcija za razvoj MSP radi i na jačanju promocije evropskih vrijednosti u razvoju politike MSP i preduzetništva, odnosno nacionalni je koordinator sprovođenja principa **Akta o malim preduzećima – SBA** koji definiše politiku MSP u EU.

U 2011. je urađena analiza indikatora SBA za 10 definisanih oblasti Izveštajnog obrazca SBA. U februaru 2012. dostavljeni su dodatni odgovori Evropskoj Komisiji, OECD-u i Evropskoj Trening Fondaciji-ETF. Promocija sprovođenja principa SBA održana je u novembru 2012. u Zagrebu u okviru regionalne konferencije gdje su publikovani rezultati **Izveštaja o sprovođenju politike MSP u skladu sa smjernicama SBA za 2012.-SME Policy Index za 2012. godinu**. Izveštaj daje preporuke da „Crna Gora treba da nastavi da razvija svoje institucije i unaprijedi njihove kapacite za implementaciju, posebno se fokusirajući na jačanje vladinih agencija koje pružaju podršku malim i srednjim preduzećima, kao što su agencije za promociju izvoza i za inovacije“. SME Policy Index za 2012. takođe navodi navodi da je „Direkcija za razvoj MSP, u okviru Ministarstva ekonomije odgovorna za izradu politike razvoja MSP, njenu koordinaciju i implementaciju«.

Rezime realizovanih aktivnosti: Direkcije za razvoj MSP u 2012. godini:

- Izrađeni su **Akcioni planovi za 2012.**, i **izveštaji o realizaciji Akcionih planova za 2012. godinu**, Strategije razvoja MSP 2011-2015, Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015. i Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2008-2013;
- Urađeni su dodatni odgovori za **Izveštaj o realizaciji principa SBA**, rezultati su publikovani u vidu izveštaja- SME Policy Index za 2012;
- Na osnovu urađene **Studije izvodljivosti Regionalnog biznis centra**, postignut je konsenzus ključnih aktera. Realizacija istog zavisi od obezbjeđenja finansijskih sredstava;

- Otvorene su **3 nove info kancelarije za energetska efikasnost**, tako da se sada uspješno sprovode aktivnosti u okviru 7 kancelarija u okviru saradnje sa GIZ ASE;
- **EIICM** redovno pruža poslovne informacije, organizuje poslovne misije i posredničke manifestacije, direktne sastanke sa preduzećima, odgovara na upite klijenata, itd. Dobijena je nova programska aplikacija za period 2013-2014;
- Operativna su **2 biznis inkubatora** u Podgorici i Baru. Postojeća infrastruktura nije unaprijeđena zbog nedostatka finansijskih sredstava, a nivo planiranih pruženih usluga postojećih inkubatora je smanjen ili se održao na istom nivou. Biznis inkubator u Podgorici je u saradnji sa IRFCG realizovao kreditnu liniju za 2 stanara inkubatora u iznosu od 24.500€, uspostavio saradnju na realizaciji projekta tehnološkog parka u CG. Biznis inkubator u Baru je zadržao nivo planiranih usluga i aktivnosti, organizovao 2 takmičenja za najbolji biznis plan, treninge poslovnih vještina, sajam, brokerage event, itd. Finansijska sredstva za inkubator u Beranama još uvijek nijesu obezbijeđena u skladu sa biznis planom i odlukom Vlade CG iz 2009;
- Organizovano je **7 ciklusa edukacije** sa oko **200** polaznika, na različite teme (eko inovacije, društveno odgovorno poslovanje, mogućnost izvoza na rusko tržište, uvođenje sistema kvaliteta, prava intelektualne svojine, preduzetništvo kao ključna kompetencija, itd);
- Nakon ponovnog formiranja **Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje** od strane Direkcije, u toku 2012. održana su 4 sastanka koji su rezultirali izradom Akcionog plana 2012, Izveštajem o realizovanim aktivnostima za 2012., organizacijom okruglog stola na temu preduzetništva kao ključne kompetencije. U dijelu uvođenja preduzetništva u osnovno obrazovanje, SEECCEL projekat, dio ISCED 2, organizovane su 2 radionice i obučena 24 nastavnika. U okviru ISCED 5 i 6 za visoko obrazovanje, realizovan je modul preduzetništvo i inovacije. Realizuje se program „Mladi preduzetnici” u srednjem stručnom obrazovanju;
- Na osnovu usvojene Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015, urađen je **Akcionni plan i Izveštaj o realizaciji za 2012. godinu**. Realizovan je projekat „Vaučerske šeme za inovativna MSP“ i podržano **16 preduzeća** u vidu granta u ukupnom iznosu od **20.351.66€**. U saradnji sa ME, realizovana je podrška u vidu granta za **3 klastera** u iznosu od **21.000.00€**. U okviru Tržišno Informativnog Servisa, pruženo je **55 tržišnih informacija**, urađen je opšti pregled o mogućnostima izlaska na rusko tržište u cilju izrade Izvozno-razvojnog programa Rusija 2012-2013, urađen je projektni zadatak za kreiranje **objedinjene baze podataka MSP** i prijedlog modela informisanja malih i srednjih preduzeća u CG- on line MSP portal. Izrađene su **3 studije istraživanja tržišta** Srbije, BiH i Hrvatske za prehrambenu industriju, **poslovni susret** crnogorskih i italijanskih preduzeća;
- Potpisani su **Memorandumima o saradnji** sa Agencijom za razvoj malih i srednjih preduzeća-KOSGEB Turska, BSMEPA, Bugarska, fondacijom Petrović-Njegoš, JICA, Japan;
- **Dijalog javnog i privatnog sektora** u procesu kreiranja i sprovođenja, davanja preporuka za realizaciju politike MSP se kontinuirano sprovodio kroz sastanke Koordinacionog tima za izradu i implementaciju Strategije MSP, Savjeta za podsticanje konkurentnosti na mikro nivou i Nacionalnog partnerstva za cjeloživotno učenje. Za uspostavljanje dijaloga na lokalnom nivou potpisani su **protokoli o saradnji** u pružanju mjera podrške MSP sa 7 opština;
- Organizovana je **promocija** i dodjela nagrada u okviru projekta „Tvoja ideja Tvoj biznis“ u aprilu 2012. godine, nastup crnogorskih MSP na 79. međunarodnom **sajmu** poljoprivrede u Novom Sadu sa 11 CG preduzeća, **okrugli sto**: "Žensko preduzetništvo - Izazovi i perspektive" sa oko 40 učesnika u okviru SME WEEK, **okrugli sto**

„Preduzetništvo kao ključna kompetencija u sistemu osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja“, **okrugli sto** „Razvoj malih i srednjih preduzeća u Evropskoj uniji i Crnoj Gori“, sa 30 učesnika, **info dan** o „Eko inovacijama“ sa 30 MSP i predstavnika Univerziteta, **seminar** „Promocija prava intelektualne svojine“, sa oko 30 učesnika, seminar na temu: „ Uvođenje sistema kvaliteta u turističkoj ponudi MSP u Crnoj Gori“ sa oko 30 učesnika, **seminar** „Društveno odgovorno poslovanje i ljudski resursi“ kome je prisustvovalo 25 učesnika;

- Izrađeno je 10 tematskih brošura (Od ideje do realizacije - Vodič za MSP) u obimu 1.000 primjeraka, publikacija o HACCP »Kvalitetno ugostiteljstvo«
- Aktivnosti na izradi **Strategije ženskog preduzetništva**, je zbog nedostatka finansijskih sredstava palnirana za 2013. godine, angažovanjem konsultanta;
- Urađeno je istraživanje o **društvenoj odgovornosti u preduzećima**,
- Urađeno je istraživanje „ **Poslovna klima za MSP 2012**”,
- Direkcija učestvuje u realizaciji **6 međunarodnih projekata**.

PREGLED REALIZOVANIH AKTIVNOSTI U 2012. PO SEKTORIMA

A) INSTITUCIONALNA PODRŠKA

REGIONALNI/LOKALNI BIZNIS CENTRI

U 2011. je urađena Studija uspostavljanja Regionalnog Biznis Centra, odnosno prijedlog za unaprjeđenje novog modela funkcionisanja mreže BC na principima privatno-javnog partnerstva. U 2012. je postignut koncenzus svih ključnih aktera PJ sektora na implementaciji modela na regionalnom i lokalnom nivou. Organizovana je prezentacija novog modela Biznis centara za zaposlene BC i menadžere inkubatora, a njegova realizacija zavisi od obezbjeđenja finansijskih sredstava. U okviru IPA 2011 programa „Inter-municipal development grant programme“, u saradnji sa opštinom Berane je urađen projekat „Uspostavljanje Regionalnog biznis centra i inkubatora u sjeveroistocnom dijelu Crne Gore “ za apliciranje za grant.

Postojeća mreža BC saradjuje sa Direkcijom za razvoj MSP i ostalim lokalnim/nacionalnim institucijama na različitim programima i projektima usmjerenim na podršku MSP. Programi podrške započinjanja sopstvenog biznisa sprovode se u saradji sa HELP-om, CHF-om, USAID, IRFCG. Realizovana je saradnja sa lokalnim/nacionalnim institucijama na različitim programima i projektima usmjerenim na podršku MSP.

U sklopu saradnje sa GIZ, u 2012. godini, otvorene su 3 nove info kancelarije za energetske efikasnost u Žablaku, Rožajama i Plavu, dok je u Bijelom Polju otvoren i Info Centar, tako da se sada uspješno sprovode aktivnosti u okviru 7 uspostavljenih info kancelarija EE.

EVROPSKI CENTAR ZA INFORMACIJE I INOVACIJE (EIICM)

Prvi projekat u okviru CIP-a programa u CG je realizacija projekta Enterprise Europe Network-EEN Montenegro, odnosno Evropski centar za informacije i inovacije-EIICM. Od 2008. godine Centrom uspješno koordinira Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, a partneri su PKCG, Mašinski fakultet UCG, Biznis Start up Centar Bar.

Realizovane aktivnosti EIICM u 2012.:

- 147 klijenata dobilo informacije o zaštiti autorskih prava, finansiranju, tehnološkim procjenama finansiranju i ostalim uslugama u vezi sa internacionalizacijom i inovacijama;
- 212 MSP učestvovalo u poslovnim misijama i posredničkim manifestacijama;

- Na zahtjev klijenata, obezbijeđeno je putem web sajta i newslettera 65 informacija o uslovima i kriterijumima apliciranja za finansiranje iz Evropskih fondova, kao i načinu pripreme i pisanja projekta, i načinu traženja partnera;
- Održana 179 direktna sastanka sa MSP;
- Napravljena je baza upita o EU temama i realizovano 72 upita i povratnih informacija. Predstavljena su 35 primjera dobre prakse o EU temama;
- Objavljeno i distribuirano 12 inostranih biznis profila uvrštenih u BCD bazu. Urađeno 12 ponuda za partnerstvo. Dato i primljeno 52 iskaza o interesovanju;
- Zbog ograničenih finansijskih sredstava distribuirani su samo elektronski newsletteri;
- Distribuirano 10 informativnih brošura;
- EIICM promovisan na sajmovima: Novi Sad, Tirana i Zenica. Organizovane medijske promocije.

Takođe, odobrena je nova aplikacija za programski period 2013-2014.

BIZNIS INKUBATORI

Generalna je ocjena da u 2012. godini, zbog nedostatka finansijskih sredstava, nije unaprijeđena postojeća infrastruktura BI Podgorica i smanjen je broj pruženih usluga. Finansijska sredstva za inkubator u Beranama još uvijek nijesu obezbijeđena u skladu sa biznis planom. Odluka o njegovom formiranju donijeta je još 2009. godine od strane Vlade CG i Opštine Berane. BI Bar je uspio da održi nivo planiranih poslovnih aktivnosti i usluga.

BI su realizovali planirane posjete inkubatorima u regionu, aktivno su učestvovali u realizaciji i apliciranju na međunarodnim projektima, zajedno sa inkubatorima i organizacijama u zemlji i regionu. Održana su 2 seminara u cilju promocije značaja inkubatora i proširivanja kako poslovnih aktivnosti samih inkubatora, tako i stanara inkubatora i MSP.

Biznis inkubator Podgorica

Postojeća infrastruktura BI „Inventivnost“ Podgorica nije unaprijeđena u 2012.godini zbog nedostatka finansijskih sredstava, a takođe je smanjen broj pruženih usluga.

U 2012.godini BI „Inventivnost“ je sproveo niz aktivnosti koje su za cilj imale dalju promociju ovog projekta kako u zemlji tako i u inostranstvu, a takođe je rađeno na usavršavanju stanara kao i na praćenju njihove poslovne aktivnosti.

BI „Inventivnost“ Podgorica ima **10** „stanara“ koji aktivno posluju, 2 preduzeća posluju virtuelno, dok je više preduzeća na listi čekanja zbog nedostatka prostora za proširenje. Nedostatak prostora ujedno otežava poslovanje preduzeća u inkubatoru. Broj zaposlenih se kreće od 25-40 u zavisnosti od obima posla pojedinih preduzeća. S obzirom da je po statutu prestao mandat članovima borda kao i direktoru, potrebno je imenovati sve nove članove borda, sazvati sjednicu odbora na kojoj će se izabrati predsjednik borda i eventualno produžiti mandat Izvršnom Direktoru.

U saradnji sa IRFCG realizovana je kreditna linija za finansiranje projekata 2 preduzeća, stanara inkubatora u iznosu od 24.500€.

BI „Inventivnost“ je ostvario intenzivnu saradnju sa Ministarstvom nauke (MN) kroz pokretanje niza zajedničkih konkretnih projekata od kojih će stanari Inkubatora imati i finansijske koristi (Izrada specijalnog računarskog programa za umrežavanje naučno-istraživačkih radnika CG, „Naučna Mreža“, kreiranje dijela vizuelnog Identiteta MN, naučna TV emisija za koju Inkubator izrađuje animacije, Mladi pronalazači CG). Inkubator je dao svoj doprinos kroz konsultacije sa

izrađivačem biznis plana za uspostavljanje Tehnološkog Parka u CG. Upostavljena je i značajna saradnja sa UPCG, Sekretarijatom za preduzetništvo Glavnog grada, Ekonomskim fakultetom UCG, itd.

Realizacija ranije urađenog **biznis plana** za proširenje poslovnih aktivnosti i usluga BI „Inventivnost“ PG, kao modela za samoodrživost i dalji razvoj, zavisi od obezbjeđenja finansijskih sredstava.

Biznis inkubator Bar-BSC Bar

BI BSC Bar u 2012. je zadržao nivo planiranih poslovnih aktivnosti i usluga. Inkubator je opšteg karaktera i u njemu trenutno boravi **38** stanara – preduzetnika, koji aktivno obavljaju svoju djelatnost. Što se tiče promocije samog inkubatora, dizajniran je i redovno ažuriran web site: www.bscbar.org.

U toku 2012. BSC Bar je sproveo niz aktivnosti koje su bile usmjerene na podršku MSP kroz:

- treninge poslovnih vještina,
- takmičenje za najbolji biznis plan,
- konsultantske usluge,
- mikro-kredite,
- brokerage evente.

Biznis Start-up Centar Bar je organizovao besplatne treninge poslovnih vještina na kojima je učestvovalo 124 polaznika. Treninzi su bili na teme: Kako registrovati biznis, pravni i finansijski aspekt; pisanje biznis plana; marketing i prodaja i primjena računara u svakodnevnom poslovanju firme.

Organizovana su 2 takmičenja za najbolji biznis plan za odobravanje kredita u iznosu od najviše 10,000 €, po kamatnoj stopi od 6%, grejs periodom od pola godine i rokom otplate do 4 godine. Prema ukupnim ocjenama pravo na mikrokreditnu podršku po povoljnim uslovima ostvarilo 22 preduzetnika/ca, start-up i postojećih biznisa.

U toku 2012.godine BSC Bar je nastavio da pruža savjetodavne i mentorske usluge, ekspertize i pravne savjete od start up preduzeća do srednjih preduzeća.

Redovno se organizuje Sajam primijenjenih umjetnosti u Baru, na kojem je u 2012. godini učestvovalo 32 domaća i strana izlagača. Organizovan je i brokerage event crnogorskih i italijanskih preduzeća i radionica za ekonomsko osnaživanje žena.

Odrađen je konkurs za najbolju zelenu ideju „Best green ideas“ za dodjelu grantova u iznosu od 10.000 \$ u saradnji sa predstavnicima NVO „Fakt“ iz Podgorice, na kojem je prezentovano 5 biznis ideja iz CG. Biznis inkubator aktivno učestvuje u realizaciji 8 međunarodnih projekta.

2) EDUKACIJA

2.1. UNAPRJEĐENJE PREDUZETNIČKOG UČENJA U SISTEMU NEFORMALNOG OBRAZOVANJA

U organizaciji Direkcije za razvoj MSP, tokom 2012.god., održano je niz okruglih stolova, radionica, konferencija na kojima je učestvovalo oko **200 polaznika** koje su obuhvatile sljedeće teme:

- „CIP – Eko inovacija“;

- „Razvoj malih i srednjih preduzeća u Evropskoj uniji i CG“;
- „Info dan o mogućnostima izvoza na tržište Ruske Federacije“;
- „Društveno odgovorno poslovanje i ljudski resursi“;
- „Uvođenje sistema kvaliteta u turističkoj ponudi MSP u CG“;
- „Promocija prava intelektualne svojine“.
- „Preduzetništvo kao ključna kompetencija u sistemu osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja“.

Osim toga, sprovodi se edukacija zaposlenih u Direkciji u organizaciji Uprave za kadrove kao i okviru međunarodnih projekata. U toku 2012. zaposleni u Direkciji su pohađali nekoliko seminara i obuka.

2.2. RAZVOJ PREDUZETNIČKIH KOMPETENCIJA U OSNOVNOM, SREDNJEM I VISOKOM OBRAZOVANJU

Direkcija za razvoj MSP je, na osnovu zaključka Vlade CG, u novembru 2011.godine, formirala novo **Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje**. Ponovno uspostavljanje Nacionalnog Partnerstva, predstavlja ujedno i sprovođenje preporuke SBA. Članovi su pored Direkcije i Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete, Univerzitet CG, Centar za stručno obrazovanje, Zavod za školstvo, Zavod za zapošljavanje, Unija poslodavaca, Privredna komora, Centar za razvoj NVO. Tokom 2012.godine održana su 4 sastanka članova partnerstva. Pomenuti sastanci rezultirali su ponovnim uspostavljanjem Nacionalnog Partnerstva, izradom Akcionog plana za 2012.godinu i izvještaja o realizovanim aktivnostima za 2012.god. Takođe, u julu 2012.god organizovan je okrugli sto na temu: „Preduzetništvo kao ključna kompetencija u sistemu osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja“ kao prilika za upoznavanje sa iskustvima i dosadašnjim uspjesima prilikom implementiranja ideje razvoja preduzetništva u sistemu osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja i razmjenu iskustava o tome kako različiti partneri učestvuju u implementaciji i razvoju preduzetničkih kompetencija u sistemu osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja.

U dijelu osnovnog obrazovanja, realizovan je projekat „Razvoj preduzetničkih kompetencija u ISCED 2“ za osnovno obrazovanje u 4 **osnovne** škole, u okviru realizacije projekta SEECEL (South East European Centre for Entrepreneurial Learning), koji sprovodi Direkcija u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i Zavodom za školstvo. U aprilu i maju 2012.god održani su dvodnevni seminari na temu “Učenje usmjereno na učenike/ce“ i „Evaluacija nastave/učenja“ za

nastavnike/ce onih osnovnih škola koje su uključene u projekat“. Kroz navedene radionice obučena su 24 nastavnika.

Program „ Mladi preduzetnici“ je izrađen u okviru aktivnosti CSO, MP, Direkcije za razvoj MSP, nastavnika srednjih stručnih škola i Projekta MNE/011, sa ciljem razvijanja preduzetničkog načina razmišljanja kod učenika/ca srednjih stručnih škola, kao i sticanja preduzetničkog znanja, vještina i stavova. Program se od školske 2012/13.godine realizuje u **srednjim stručnim školama** u okviru predmeta Preduzetništvo, u svim područjima rada osim ekonomije. U cilju podrške sprovođenju ovog programa, izrađen je Priručnik za učenike/ce, kao i Priručnik za nastavnike/ce.

U okviru **visokog obrazovanja** ISCED 5&6 SEECEL projekta, na Humanističkim studijama UDG realizovan je modul Preduzetništvo i inovacije i prva generacija je pohađala i završila nastavu u okviru ovog modula. Realizacija projekta se sprovodi u saradnji između Direkcije, Ministarstva prosvjete i UDG.

D) RAZVOJNI PROJEKTI

TVOJA IDEJA-TVOJ BIZNIS

Direkcija za razvoj MSP je u oktobru 2011. godine počela realizaciju projekta „Tvoja ideja – Tvoj biznis“ koji ima za cilj da podstakne inovativnost i kreativnost mladih ljudi, odnosno da pruži podršku mladima da korišćenjem vlastitog znanja i iskustva, definišu ideju koja ima realne uslove realizacije i samim tim omogući im pokretanje sopstvenog biznisa. Projekat se realizovao uz podršku IRFCG i ZZZCG.

U skladu sa uslovima i kriterijumima Javnog poziva, napravljena je Rang lista biznis ideja projekta »Tvoja ideja-tvoj biznis«, od kojih su 10 prvorangiranih novčano nagrađeni i pohađali program obuke u okviru virtuelnih preduzeća. Prvih 5 rangiranih nosilaca biznis ideja u narednom periodu imaju mogućnost dobijanja kreditne podrške kod IRFCG.

PODSTICANJE KONKURENTNOSTI NA MIKRO NIVOU

„Strategija konkurentnosti“ ima fokus na identifikaciji potencijala i potreba ciljanih sektora i konkretnih MSP, sa aspekta faktora konkurentnosti kao što su obrazovanje, inovacije, kvalitet, intelektualna svojina, razvoj brenda i informacione tehnologije. U skladu sa definisanim prioritetima, Direkcija je u 2012. realizovala sljedeće:

1. Razvoj postojećih i kreiranje inovativnih industrija/kapaciteta:

- Podsticanje inovativnih aktivnosti u malim i srednjim preduzećima

Direkcija za razvoj MSP je u junu 2012. godine raspisala **Javni poziv** za učešće u projektu „**Vaučerske šeme za inovativna mala i srednja preduzeća**“. Finansijska podrška je bila usmjerena na pokriće troškova inovativnih aktivnosti u preduzeću (inovacije proizvoda/usluge, poslovnog procesa, organizacije i marketinga), po principu da preduzeće finansira 100 % svih troškova do završetka inovativne aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnesene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstava ugovorene aktivnosti odobrava finansijska pomoć u okviru Vaučerskih šema do 70 % opravdanih troškova inovativnih aktivnosti, bez poreza na dodatu vrijednost – PDV. Maksimalni iznos odobrene finansijske pomoći po preduzeću za realizaciju navedenih aktivnosti iznosio je do 1.500,00 €.

U okviru Javnog poziva **podržano je 16 preduzeća** kojima su sufinansirane konsultantske usluge u cilju realizacije inovativnih aktivnosti u iznosu od 20.351,66€

Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa skladu sa Direkcijom za razvoj MSP, u okviru Programa podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu, objavilo dva Javna poziva za dodjelu bespovratnih sredstava u iznosu do 70% investicije (maksimalno 7.000 EUR) za nabavku opreme za preduzetnika/mikro, mala i srednja preduzeća udružene u **klaster**. Ukupno je odobreno 21.000,00€ za 3 klastera.

U okviru ovog prioriteta, Direkcija je izradila **projektni zadatak za kreiranje objedinjene baze podatka MSP** sa ciljem preduzimanja neophodnih aktivnosti na identifikaciji sektora i preduzeća koja imaju najveće inovativne, razvojne i izvozne potencijale, a koje će kroz formiranje Objedinjene baze podataka i njeno redovno ažuriranje, omogućiti kreiranje različitih indikatora

koji će biti lako dostupni kreatorima politike i udruženjima MSP da na najefikasniji način implementiraju ciljane mjere podrške.

U skladu sa realizacijom IPA II projekta tehničke podrške unaprjeđenju poslovnog ambijenta za razvoj malih i ruralnih preduzeća – BESRE, urađen je „**Model informisanja malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori**“, što je jedna od preporuka EU, ali čija realizacija zavisi od obezbjeđivanja finansijskih sredstava.

2. Jačanje izvoznih performansi preduzeća

- Unaprjeđenje postojećih i kreiranje novih savjetodavnih usluga namijenjenih izvozu

Za razvoj i planiranje izvoznog poslovanja od ključne važnosti su raspoložive **informacije** na osnovu kojih preduzeća donose ili zasnivaju svoje odluke o nastupu na inostranim tržištima. Kroz usluge Tržišno Informativnog Servisa, crnogorske kompanije mogu dobiti informativnu podršku u vidu obezbjeđenja pouzdanih informacija koje će menadžmentu preduzeća pomoći u donošenju boljih odluka vezanih za sve segmente izvoza. Direkcija je i u 2012. godini nastavila sa pružanjem usluga u okviru **Tržišno Informativnog Servisa**. Ukupno je primljeno i obrađeno 55 zahtjeva za informacijama o stranim tržištima.

Kako bi se unaprijedio nivo znanja i informisanost preduzeća o mogućnostima izvoza i nastupa na stranim tržištima, izrađene su i 3 sveobuhvatne studije, i to: **studija istraživanja tržišta Srbije** - prehrambena industrija, **studija istraživanja tržišta Hrvatske** – prehrambena industrija i **studija istraživanja Bosne i Hercegovine** – prehrambena industrija. Takođe, izrađen je i opšti pregled tržišta Ruske Federacije koji uključuje i obavezne zahtjeve tržišta i potencijalne mogućnosti za izvoz, a sve u cilju izrade Izvozno razvojnog program Rusija 2012-2013.

U cilju jačanja konkurentnosti i izvoznih performansi preduzeća organizovali su se sljedeći edukativni **seminari**:

- Direkcija je uz podršku njemačke organizacije za tehničku saradnju GIZ organizovala **info dan “Mogućnosti izvoza crnogorskih proizvoda na tržište Ruske Federacije”**. Info dan je predstavljao i inicijalni sastanak sa crnogorskim izvoznicima, kako bi se sagledali proizvodni potencijali i kapaciteti i uradio Izvozno razvojni program - Rusija 2012-2013.godine. Izvozno razvojni program je podrška malim i srednjim preduzećima da izađu na tržište Rusije radi povećanja prodaje i izvoza proizvoda, kroz obezbjeđivanje različitih konsultantskih usluga/tehničke podrške kroz organizovanje edukativnih radionica/seminara, istraživanje tržišta Rusije kroz online baze podataka i organizovanje trgovinske misije/učešća na sajmu.
- Značajan broj MSP ne posjeduju odgovarajuća znanja o sistemu intelektualne svojine i o zaštiti koju ona pruža inovacijama, brendovima i dizajnu. Direkcija je u saradnji sa kancelarijom za tehničku saradnju EU TAIEX organizovala dvodnevni seminar na temu **“Promocija prava intelektualne svojine”**, koji se održao u period 20 i 21. septembar 2012.godine. Stručnu pomoć u organizaciji seminara pružili su i Zavod za intelektualnu svojinu CG, Uprava carina, Privredni sud i Tržišna inspekcija, kao i kompanija AD Plantaže – Podgorica. Eminentni stručnjaci iz ove oblasti iz EU i Crne Gore su na praktičnim primjerima približiti: regulativu, procedure i neophodnu dokumentaciju za zaštitu brenda/žiga/dizajna/oznake geografskog porijekla na domaćem i međunarodnom tržištu; rješavanje sporova kod nadležnih organa iz oblasti intelektualne svojine; ulogu nadležnih organa u zaštiti prava intelektualne svojine. Seminaru je prisustvovalo više od 30 učesnika.

3. Promocija crnogorskih potencijala

- Prezentacija crnogorske privrede na međunarodnim tržištima

U 2012.god., Direkcija za razvoj MSP je nastavila sa promocijom crnogorskih potencijala u inostranstvu, kao i organizovanjem poslovnih susreta, što istovremeno predstavlja platformu za razmjenu ideja, saradnju, kao i mogućnost za privlačenje stranih investicija i unaprijeđenje trgovinske razmjene.

- Direkcija za razvoj MSP je, u saradnji sa MPRR, PKCG i USAID, tradicionalno organizovala nastup crnogorskih preduzeća na **79. Međunarodnom sajmu poljoprivrede**, koji se održao u periodu od 12-18. 05. 2012. u Novom Sadu. Na crnogorskom štandu predstavilo se 11 preduzeća (Martex, Crnagoracoop, Ribarstvo, Niksen trade, Pirella, Udruženje vinara i vinogradara Crne Gore, Aleksandrija, Bonesa, Ekomeduza, Master Mushrooms i Kontejnerski terminal i generalni tereti), koja su međunarodnoj javnosti prikazala raznovrsnu ponudu domaćih proizvoda i proizvodnih potencijala Crne Gore.
- Organizovan je **1 poslovni susret** sa italijanskim preduzećima u okviru projekata Adria Tre na kojem je učestvovalo 30 preduzeća iz oblasti energetske efikasnosti, ICT, projektovanja i inženjeringa, zaštite životne sredine, građevinarstva, itd.

OSTALE AKTIVNOSTI REALIZOVANE U 2012.

1. Dijalog javnog i privatnog sektora

Nastavljen je kontinuirani **dijalog javnog i privatnog sektora na nacionalnom nivou** kroz održavanje sastanaka Koordinacionog tima za izradu i implementaciju Strategije razvoja MSP 2011-2015, Savjeta za podsticanje konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015 i Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje. Potpisani su **Protokoli o saradnji sa 7 opština** (Berane, Bijelo Polje, Rožaje, Nikšić, Cetinje, Bar, Podgorica) sa ciljem da budu strateški partneri i sprovedu zajedničke aktivnosti u pružanju mjera podrške MSP na lokalnom nivou. Predloženo je da se u IV kvartalu 2013. pripremi prijedlog za objedinjavanje Koordinacionog tima za izradu i implementaciju Strategije razvoja MSP i Savjeta za podsticanje konkurentnosti na mikro nivou, u jedno funkcionalno tijelo (Savjet) za dijalog javnog i privatnog sektora na nacionalnom nivou za oblast kreiranja i implementacije politike malih i srednjih preduzeća.

2. Jačanje društvene odgovornosti

Kroz aktivnosti u okviru Sekretarijata Globalnog Sporazuma u Crnoj Gori koga čine UNDP, Direkcija za razvoj MSP, UPCG, CRNVO, urađeno je **istraživanje o društvenoj odgovornosti u preduzećima**, a dalje se planira održavanje kampanja, distribucija brošura i organizovanje radionica i treninga na ovu temu.

2. BAS program

U toku 2012. BAS program je realizovao **61 projekat** čiji su efekti unaprijeđenje poslovnih funkcija, sistema kvaliteta menadžmenta u dijelu ekologije i bezbjednosti hrane, energetska efikasnost i konkurentnost MSP. Takođe, uveden je finansijski MIS u 22 preduzeća. Održana su **2 treninga**: Implementacija ISO 14001 Environmental Management System (EMS), i 1 Forum - Hidro Power Investment Forum.

MEĐUNARODNA SARADNJA I PROJEKTI

MEMORANDUMI O SARADNJI

KOSGEB-TURSKA

U novembru 2012, u Ankari je potpisan **Memorandum o saradnji** između Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i Agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća KOSGEB, Turska.

Memorandum je potpisan u skladu sa Sporazumom o ekonomskoj saradnji Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske, decembra 2009. godine, koji se odnosi na promociju pojedinih sektora u cilju poboljšanja bilateralne ekonomske saradnje.

Cilj potpisivanja Memoranduma o saradnji između Direkcije za razvoj MSP i turske agencije KOSGEB je dalji razvoj i poboljšanje ekonomske i poslovne saradnje crnogorskih i turskih malih i srednjih preduzeća, kao i poboljšanje njihove konkurentnosti na globalnom tržištu.

Pomenute Institucije će u skladu sa potpisanim Memorandumom o saradnji realizovati aktivnosti na unaprjeđenju saradnje na institucionalnom nivou u cilju razmjene iskustava znanja i najboljih praksi u podršci malim i srednjim preduzećima, informacija o politikama, mjerama podrške MSP, organizovanja zajedničkih poslovnih aranžamana za unaprjeđenje poslovnih veza i ohrabivanja stvaranja joint ventura, organizovanja treninga, informativnih programa za MSP i razmjenu znanja i praksi u oblasti razvoja inkubatora, tehnoloških parkova, organizacija za podršku biznisu.

BSMEPA- BUGARSKA

U oktobru 2012. godine, na sjednici crnogorsko-bugarske Mješovite komisije za ekonomsku saradnju u Podgorici, potpisan je **Memorandum o saradnji** između Direkcije za razvoj MSP i Agencije za promociju malih i srednjih preduzeća – BSMEPA, Bugarska. Cilj potpisivanja Memoranduma je razmjena informacija i iskustava o politikama i mjerama za promociju preduzetništva, kao i podsticanje preduzeća da uspostave različite oblike saradnje, čime bi se ojačala ekonomska saradnja između dvije zemlje.

JICA – JAPAN

Direkcija za razvoj MSP je u novembru 2012., potpisala **Sporazum o saradnji** sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA), koji se odnosi na realizaciju projekta „Internacionalizacija i promocija mentoring sistema u malim i srednjim preduzećima“.

Realizacija projekta predstavlja zajednički rad mentora i preduzeća/preduzetnika u cilju prevazilaženja trenutne situacije i nalaženja najpovoljnijih rješenja za buduće poslovanje.

Potpisivanje Sporazuma o saradnji predstavlja dogovor o ključnim smjernicama definisanim Projektom i realizaciju konkretnih aktivnosti kroz 4 faze – počev od dizajniranja modela za mentoring, preko obuke trenera, sve do aktivnosti u izabranim preduzećima i akumuliranju znanja i iskustava i formiranje baze podataka mentora i preduzeća korisnika mentoring usluga.

Projekat je regionalnog karaktera, što podrazumijeva podršku biznisu na području Crne Gore, Srbije i Bosne i Hercegovine. Implementacija Projekta počinje u aprilu 2013. godine.

FONDACIJA PETROVIĆ-NJEGOŠ

U cilju realizacije zajedničkih projekata, koji će doprinijeti razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva na principima ekologije i održivog razvoja, kao i podsticanje "zelene ekonomije", Direkcija za razvoj MSP je, u junu 2012., potpisala **Memorandum o saradnji** sa Fondacijom

Petrović – Njegoš. Memorandumom se definiše zajednički rad na afirmaciji i podršci razvoju preduzetništva, podsticanju i afirmaciji svih vidova održivog razvoja i ekologije, konceptu samozapošljavanja i edukaciji preduzetničkog duha kod mladih ljudi.

MEĐUNARODNI PROJEKTI

Direkcija je u 2012.godini učestvovala u realizaciji 6 međunarodnih projekata: CIP/EIP, WBC inco net, Adria Tre, Ri Qua, Youth Entrepreneurship, Adria Footoring.

CIP/EIP – Kao rezultat održanog info dana (11.04.2011.) o finansijskim instrumenima u okviru CIP programa, u organizaciji Direkcije za razvoj MSP, 31.januara 2012.g. potpisan je sporazum između Crnogorske komercijalne banke-članice OTP grupe sa Evropskim investicionim fondom o garantnom aranžmanu za mala i srednja preduzeća sa portfoliom do 20 mil €, čime je omogućen status finansijskog posrednika u okviru učešća u Programu preduzetništva i inovativnosti-EIP, kao potprogramu CIP-a.

CKB je u saradnji sa Direkcijom za razvoj MSP raspisala Javni poziv za realizaciju projekta **“CKB business challenge – Zato što vjerujemo u inovaciju”**. Na osnovu raspisanog Javnog poziva u maju 2012. za kreditiranje početnika u biznisu i mikro preduzeća sa naglaskom na inovativne aktivnosti, urađena je ocjena pristiglih biznis ideja. Za 3 prvorangirane biznis ideje u toku je procedura definisanja kreditnog aranžmana.

Direkcija za razvoj MSP je kroz projekat Evropska mreža preduzetništva (Enterprise Europe Network-EEN koji funkcioniše u okviru Direkcije), 29.05.2012.godine organizovala **Info dan o EKO-inovacijama**. Cilj info dana je bio da crnogorska preduzeća i institucije dobiju informacije o uslovima i načinu konkurisanja, kao i savjete za pripremu kvalitetnih aplikacija za učešće u javnom pozivu CIP – Eko inovacija. Učestvovalo je više od 30 MSP i predstavnika Univerziteta.

WBC-INCO.NET je projekat za istraživanje i razvoj tehnologije u okviru FP7, koji ima za cilj da unaprijedi integraciju zemalja Zapadnog Balkana (WBC) u oblasti evropskih istraživanja. Direkcija za razvoj MSP, kao partner, je u 2012. godini učestvovala na redovnim konferencijama, sastancima i skupštini projekta, u okvir kojih je izvještavala o progresu u oblasti istraživanja, razvoja, inovacija koje je Direkcija sprovodila u 2012. godini.

ADRIA-TRE - Direkcija za razvoj MSP, u saradnji sa italijanskim partnerima iz regije Friuli-Venezia-Giulia (Privrednom komorom grada Trsta i INFORMEST-om), realizuje projekat ADRIA-TRE. U okviru projekta predstavnici Direkcije za razvoj MSP su 11. maja 2012.godine u Trstu, Friuli Venezia Giulia, održali prezentaciju na temu: „Mogućnosti investiranja u Crnu Goru i potencijali razvoja sektora MSP“ i održali sastanke sa predstavnicima 13 italijanskih preduzeća zainteresovanih za uspostavljanje poslovne saradnje sa crnogorskim preduzećima. U septembru 2012. organizovani su poslovni susreti između MSP iz Crne Gore i Italije (ukupno 40) iz oblasti energetske efikasnosti, ICT, projektovanja i inženjeringa, zaštite životne sredine, građevinarstva.

RI-QUA - Direkcija za razvoj MSP i regionalna agencija za promociju preduzetništva Italije, VENETO PROMOZIONE S.c.p.A, potpisale su u martu 2012. godine, Memorandum o saradnji u cilju realizacije projekta Ri.Qua.

Projekat ima za cilj uvođenje sistema kvaliteta u turističkoj ponudi malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori, Albaniji i Makedoniji.

U okviru projekta predstavnici Direkcije za razvoj MSP su u periodu od 18-22.06. 2012.godine na sastanku u Veneciji, prezentovali upitnik vezan za stanje u Crnoj Gori po pitanju sistema bezbjednosti hrane i uvođenja HACCP sistema u crnogorskim preduzećima i posjete italijanskim

institucijama. U oktobru 2012. godine organizovan je seminar na temu: „ Uvođenje sistema kvaliteta u turističkoj ponudi MSP u Crnoj Gori“ u hotelu Residence u Miločer. Održano je predavanje na temu uvođenja HACCP sistema i bezbjednosti hrane kao i praktični dio demonstracije najsavremenije opreme za catering, kao i prezentaciju spremanja hrane na licu mjesta. Seminaru je prisustvovalo oko 30 menadžera i šefova kuhinja iz 15 renomiranih ugostiteljskih objekata, kao i uvoznici i distributeri opreme za spremanje hrane.

YOUTH ENTREPRENEURSHIP - U okviru programa prekogranične saradnje Srbija-Crna Gora odobren je projekat Prekogranično preduzetništvo mladih, koji sprovodi Regionalna agencija za prostorni i ekonomski razvoj Raškog i Moravičkog okruga, u partnerstvu sa Business Innovation Programs iz Beograda, Biznis Start-up Centrom iz Kragujevca, Regionalnom razvojnom agencijom “Bjelasica, Komovi, Prokletije” iz Berana i Direkcijom za razvoj MSP. Cilj projekta je da pruži mladima neophodno bazično znanje i iskustvo u osnivanju i vođenju pravih preduzeća, što podrazumijeva vršenje različitih poslovnih aktivnosti, proizvodnju stvarnih proizvoda, odnosno pružanje usluga i - što je posebno značajno – uz što je manje moguće simuliranja poslovanja i u obimu koji je primjeren srednjoškolskom uzrastu. U dosadašnjem toku realizacije projekta odabrane su škole, obučeni su nastavnici i izabrani su učenici koji će učestvovati u projektu.

ADRIA FOOTOURING - Direkcija za razvoja MSP je jedan od partnera u projektu Adria Footouring (hrana i turizam sa područja Jadrana, inoviranje MSP). Projekat je finansiran od strane EU u okviru IPA Adriatic programa i ima za cilj poboljšanje agrarnog i sektora turizma u regijama koje se graniče Jadranskim morem. Partneri su institucije iz Italije, Slovenije, Albanije, BiH, a projekat će trajati do polovine 2015. godine.

SEE_INNOVA - U decembru 2012.god. u okviru SEE Transnational Cooperation Programme, odobren je projekat SEE_INNOVA „Innovative transnational governance for the regional coordination of innovation driven key players related to ambient intelligence technologies for independent living of Elderly”. Direkcija za razvoj MSP je jedan od 11 partnera u projektu. Projekat zvanično počinje sa realizacijom 01.januara 2013.godine, a planirano trajanje projekta je 24 mjeseca. Realizacija zadataka i planiranih aktivnosti projekta treba da doprinese teritorijalnom, ekonomskom i društvenom razvoju SEE zemalja, kroz olakšavanje pristupa inovacijama kroz promociju mladih preduzetnika, s posebnim akcentom na žensko preduzetništvo.

E) PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

U toku 2012. realizovane su sljedeće promotivne aktivnosti u okviru projekata koji se realizuju u Direkciji za razvoj MSP:

- Organizovana je promocija i dodjela nagrada u okviru projekta „Tvoja ideja Tvoj biznis“ u aprilu 2012. godine,
- Direkcija za razvoj MSP je sa partnerima organizovala nastup crnogorskih MSP na 79. međunarodnom sajmu poljoprivrede u Novom Sadu, gdje se na crnogorskom štandu predstavilo 11 preduzeća,
- Organizovan je 1 poslovni susret i to sa italijanskim preduzećima u okviru projekata Adria tre na kojem je učestvovalo oko 30 preduzeća,
- U okviru SME week, u oktobru 2012. organizovan je okrugli sto: "Žensko preduzetništvo - Izazovi i perspektive" sa oko 40 učesnika,

- U okviru Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje, u julu 2012. organizovan je okrugli sto „Preduzetništvo kao ključna kompetencija u sistemu osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja“,
- U maju 2012. zajedno sa DOBA Fakultetom iz Maribora, organizovan je okrugli sto na temu: „Razvoj malih i srednjih preduzeća u Evropskoj uniji i Crnoj Gori“, na kojem je učestvovalo 30 predstavnika preduzeća, institucija, banaka, itd
- Organizovan je drugi po redu info dan o „Eko inovacijama“ u maju 2012. godine Učestvovalo je više od 30 MSP i predstavnika Univerziteta,
- Organizovan je dvodnevni seminar na temu “Promocija prava intelektualne svojine“, u septembru 2012.godine, sa oko 30 učesnika,
- Organizovan je info dan o “Mogućnostima izvoza crnogorskih proizvoda na tržište Ruske Federacije”, kao uvod za izradu Izvozno-razvojnog programa,
- Sa regionalnom agencijom za promociju preduzetništva Italije, u oktobru 2012. je organizovan seminar na temu: „ Uvođenje sistema kvaliteta u turističkoj ponudi MSP u Crnoj Gori“ sa oko 30 učesnika,
- Direkcija je, u saradnji sa CRNVO i UPCG, u julu 2012. je organizovala seminar na temu Društveno odgovorno poslovanje i ljudski resursi“ kome je prisustvovalo 25 učesnika,
- Izrađeno je 10 tematskih brošura (Od ideje do realizacije - Vodič za MSP) u obimu 1.000 primjeraka, „Poslovna klima za mala i srednja preduzeća za 2012«, publikacija o HACCP »Kvalitetno ugostiteljstvo«.

F) ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI

U toku 2012.god. Direkcija je po četvrti put sprovela istraživanje, »**Poslovna klima za mala i srednja preduzeća**«, uz podršku GIZ i CEED.

Rezultati ovogodišnjeg istraživanja pokazuju da je poslovni razvoj kompanija u značajnoj mjeri ograničen raznim administrativnim i regulatornim mjerama, ali i internim barijerama. Takođe, zaključak je da je crnogorska privreda bila značajnije pogođena globalnom ekonomskom krizom, i da je u tom pogledu stanje pogoršano u odnosu na prethodne dvije godine, ali su očekivanja po pitanju budućeg stanja sve optimističnija.

Osim toga, urađen je projekat »Poslovna demografija sa akcentom na smrtnost preduzeća« sa ciljem da identifikuje indikatore poslovne demografije (stopa nastanka, stopa smrtnosti i stopa opstanka preduzeća), kao i da sprovede anketno istraživanje na odabranom uzorku preduzeća koja u poslednje dvije godine nijesu aktivna. Realizacija projekta u 2013. godini zavisi od obezbjeđenja finansijskih sredstava.

• **Elektronska baza razvojnih projekata**

- Druga komponenta pomenutog projekta koji finansira Vlada Kraljevine Norveške jeste nabavka elektronske baze podataka o regionalnim razvojnim projektima. Takođe, je u toku sprovedenje tenderskog postupka za izbor najpovoljnije ponude za izradu elektronske baze.

• **Regionalne razvojne strategije**

- U toku 2012. godine započeta je izrada Razvojnih strategija za sva tri regiona Crne Gore: Sjeverni, Središnji i Primorski. Tačnije, Razvojna strategija Sjevernog regiona je u finalnoj fazi, obzirom da se trenutno radi na primjeni mišljenja koja su dobijena od strane opština, ministarstava i relevantnih institucija. Strategija za Središnji region je u fazi pripreme za slanje relevantnim institucijama na mišljenje, dok je ista za Primorski region na nivou radne verzije, jer nekoliko opština ovog regiona nije usvojilo Strateške planove razvoja, što usporava finalizaciju Strategije ovog regiona.

Usvajanje pomenutih Strategija planira se u 2013. godini.

- ***Treća međunarodna konferencija za smanjenje regionalnih nejednakosti***

- Sektor za razvoj je uz podršku Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i Njemačkog društva za međunarodnu saraju (GIZ). organizovao Treću međunarodna konferencija za smanjenje regionalnih nejednakosti, pod nazivom „Kako smanjiti uticaje ekonomske krize na regionalne izazove u Evropi“. Konferencija je održana u junu 2012. godine na Cetinju. Na konferenciji je učestvovalo više od 100 učesnika iz 16 zemalja regiona i šire.

- ***Pripremanje materijala i učešćena na sastanku eksplanatornog i bilateralnog skринinga za 22. pregovaračko poglavlje – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata***

- ***Učešće i prezentacija »Strategija za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastra» na međunarodnim konferencijama***

- TCI Mediteranska konferencija - Klasteri kao pokretač ekonomskog i socijalnog razvoja u mediteranskoj oblasti, Izmir, Turska.

- Balkanska konferencija Dani klastera u Nišu, Srbija.

- ***Učešće u izradi nacionalnih dokumenata kroz članostvo u međuresornim radnim grupama***

- Nacionalni plan razvoja 2013-2016. „Crna Gora 2016“,

- »Predpristupni ekonomski program za Crnu Goru 2011-2014. (PEP),

- Četvrti godišnji izvještaj o implementaciji Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore za period od 01. januara 2010. do 31. decembra 2011. godine.

- Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2013. godinu.

- Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori 2013-2017.

- Izvještaj o stanju kulturne baštine u Cnoj Gori uz Akcioni plan

2.2 Normativni dio

Na osnovu Zakona o regionalnom razvoju pripremljena je

Uredba o metodologiji izračunavanja stepena konkurentnosti jedinice lokalne

Samouprave, donešena je od starne Vlade i objavljena u „Sl. listu Crne Gore“, broj 35/12 od 06.07.2012.